

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארץ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעולם
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא

בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת נצבים – וילך תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין. פרק תשיעי – העור והרוטב דף קכב עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצה

תוספות

א אמרת בשלמא פלטו סבין לרבי ישמעאל לא בטלה בר דהוא אמר רבי ישמעאל
— ואם האמר: הוא רבי ישמעאל בלא כנסו קאמר, ורבי יהודה ביע בנסו, דבאמר
רב הונא ושי לומר: דפלוניתיה דרבי ישמעאל ורבי עקיבא בפלטו חיה, לכך לא בעי
רבי ישמעאל בנסו. אבל פלטו סבין — אי לא בטל לרבי ישמעאל, צריך גמי בניהוס.

ועוד: רבי ישמעאל נמי בכנסו אמר, וקאן זה
דחוק, כמו דמפרש מילתיה דרבי יהודה הכי.
ב הונא דאמר בנאן — לעיל (קכא, ב)
קאמר: ודא אמר מקצת פלטו חיה ומקצת
פלטו סבין, דבעי דהוא פלטו סבין חיה
פלוגתא דרבי יהודה ורבנן, דלרבי יהודה לא
בטל — לא מצי למפרך: דאמר בנאן, אי אמרת
לרבי ישמעאל דבטל בדפרוך הבא — דאבא
לאוקומי דרבי יהודה דאית ביה כותי יחד. אבל
לרב הונא פריך שפיר, דאמרש בקטרת.
דאמר בנאן — דאמר דרבי יודנא ודילמא לא
דאמר רב הונא נמי וזאת וזאת שישן על
העור העור מבטלו — מיירי בלא כנסו, אבל
בנסו — מדרה דלא בטל ושי לומר: דא
שפעתא, ומהלא איצטרך ליה לרב הונא
לאומשעין דער מבטלן, ועוד: ד"הדער
מבטלן" משמע מתחלה העור מבטל, וטו לא
מהני ליה בנסו. **ע**ור אדרם טור — בדמפרש
טעמא דרבי יודנא "דע נהדר" (פד תנא), דלא רוי
דומיא דעצם אדם, דער גזע מלהיף. **עורות**
אביו ואמו שטחין בר — ואף על גב דמת אסור
בתנא, ובכל אסור לא עשוי מנער שטחין
בר — דלא מקס לא דזו ריש גזע מנער שטח
חששא שדיה טנא, אלא משום אביו ואמו
דחמי טובא. ואין צריך לומר דנקט אביו ואמו
משום דשכדו גביה. **אבל** רשע טמאה
דאורייתא היא — והשתא חשיב עור אין גזע
מלהיף — משום דמקומה נעשה צלקת על בשר,
דאמרין פרק "דע נהדר" (שם).

ואם

יוחנן בן גורא אומר: שמונה פריצים יש להן עורות. **גמרא** אמר עולא: דבר תורה עור אדם
טהור, וזה פועם אכורו קמא — גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטחין, ואיפא דמתני
לה אסיפא, ויכולן שיעבידו או שיהיף בהן כדי עבודה — טהורין, חוץ מעור אדם, אמר עולא: דבר
תורה עור אדם שעבדו — טהור, וזה פועם אכורו קמא — גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו
שטחין, מאן דמתני לה ארישא — כל שבין אסיפא, ומאן דמתני אסיפא, אבל ארישא — טמאה
דאורייתא. "עור חזיר" (וכו'). במאי קמיפלגי? מר סבר: האי אשון והאי ריבד, ומר סבר: האי
גמי ריבד. "עור חמרת של גמל הרבה". וכמה גמל הרבה? אמר עולא, אמר רבי: הוישע בן לוי:
כל זמן שלא מענה, בעי רבי ירמיה: הוישע וימנה למעון ולא מענה, מהו? בעי אבין: לא הוישע וימנה
למעון ולא מענה, מהו? תיקו. ריש לקיש וקמיפעיגא ליה: כמה גמל הרבה? אמר רבי: רבי
ישמעאל בר אבא, הכי אמר רבי: הוישע בן לוי: כל זמן שלא מענה, אמר ליה: תיב לקבל. ותיב
רבי יודא וקמיפעיגא ליה: כמה גמל הרבה? אמר ליה רב חיינא, הכי אמר עולא, אמר רבי
הוישע בן לוי: כל זמן שלא מענה, הנה קתני לה. אמר ליה: תרא הויא לך אמרת. תא חזי מה
בין תקיפי ארעא דישוראל לחסדי דבבל. "עור הראש" (וכו'). וכמה עגל הרך? עולא אמר: בן
שנתי. רבי יוחנן אכור: כל זמן שיונק, איבעיא ליה: הכי קאמר עולא, בן שנתי, והוא שיונק.

ואמר

חזומב: למציא. מתחלת ברייתו בכישרה. נא ודוק בתוך שלה, שגדל ודולק עמה, תחלתו כעדרה ממש הוא בשוליה. הלשאה בחוליה — עורה חלוק במשורה. וכולן שעבידן
כל אלו שאמרו שחן טמאין כבשר, אם עיבדן — נעשה עור, ובטלו מתורת בשר, וטהורין. **א** שיהיף בהן — ששחטן לזרוע עליון ברגלים, שזאח קצת עיבוד, שחן עורות
ואין טמאין כבשר. **ב** דבר תורה עור האדם טהור — דלאו בשר הוא, ולא חזי בכלל מת. **שטחין** — למשה ולתקדאר, ליטב עליהן, ששחטון עור על גבי מטה במקום
הקבלי. **מאן דמתני לה** — דלעילא, **ארישא** — אמר אבא נמי לא טמאין אלא מדרבנן — כל שבין אסיפא, דהא דקתני "חוץ מעור האדם", דאף על גב דעיבדו — טמא
מדרבנן הוא. ומשום דרעלא, **ומאן דמתני לה** — גזירה דרעלא אסיפא, כשלא עיבדו, סבירא לה דטומאתו מן התורה. **אשון** — קשה. **שלא מענה** — משוי. **תיב**
לקבל — וזאת חזויה בלא טעם, ושיר כחך. **הוא קתני לה** — דחזויה טעם שניה, כסבור שלא שמעתי. **חזי חזיא לך אמרת** — רבי יודא חזויה חזיא בריך שאין בדיעו. **הוי**
אמרת, ולמה תחזויה ותשנו פנים שניה להראות חמור? **ריש לקיש** — מתקפי דארעא דישוראל הוה. דאמרין בפרק קמא דיומא (ב.ב.), מאן דמשמעיה ריש לקיש בהדיא, ידבי
ליה עיקס אלא חסדי. **הוא אמר ליה ותיב לקבל**. **רבי יודא**, ובטל מכל לראבא. דאמרין בפרק "הושע" (בבא מציעא פא.), **רבי יודא** אוחיז אכור חיה בעיניו. **הוי**
מיעה לתמורא בדבאלא, ומתסיד דבאלא אכור. דאמרין בפרק "הושע" (שם) **רבי יודא** (אחרים) כל הלחין בריך נפשיה. **רבי יודא** תמורא חיה גמיה, **הוי** מאי אבספח
להוא מדרבנן, **והוא שיונק** — אמר פירש מליקס, אף על פי שערין עור בתוך שנתו — כבר דוקשה עורו. **ואם בעי שנתו נמי**, אף על פי שיונק — לא, דתרתיה בעיניו.

וקאמר

פלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא בפירוק (חולין קכד), במתניתין, דקתני: הוי עליו
שני חזאי יחיים — מטמאין במשא, שורין נשא כותי בבלא. ואין מטמא במגע. דאין גונג
החזר וגונג. ורבי עקיבא אמר: לא במגע ולא במשא. אלמא, לרבי ישמעאל לא מבטל
עור, ולרבי עקיבא מבטל. **רבי גרסינן: אי אליבא דרבי עקיבא שפיטא** — דהא מתניתין

היא לעולם אליבא דרבי ישמעאל —
ואשמועינן בר דהוא רבי אמר רבי ישמעאל לא
מבטל עור, הני מילי — פלטו חיה, שנעשה
שלא מדרת. חזא פלטו סבין — מדרת ביטלו.
ואמר רב הונא רוחא שטחין — אחר דמפש, דגלי
דעתיה דלא בטלה מעיקרא, אבל לא
בנסו — לא, דמרוקס לא בשכנסו, מבטל
דכשפלטו סבין פשעין ושלשא מקומות קמא.
וקתני "דחייבין עליה", אלמא אי בטלינהו אידו
במרחוק — בטלי, אבל עור — לא מבטל. **דאי**
בטלינו עור, תו לא חזרי למיחיה גבלי.
אמרת בשלמא פלטו סבין לרבי ישמעאל
נמי לא מבטל — עור, **רב הונא** — דאוקמה
לרבי יהודה בשריה זית מתחלה לחצאין,
ואפילו הכי לא בטלינו עור מעיקרא —
דאמר רבי ישמעאל, דאוקמיה לרבי יהודה
אליבא דרבי ישמעאל, ורבנן כרבי עקיבא. **אלא**
אי אמרת פלטו סבין — רבי ישמעאל מודו
דמבטל עור — **רב הונא** — דאוקמה לרבי
יהודה כשריה זית זה מתחלה לחצאין, ואפילו
הכי לרבי יהודה לא בטלי. **דאמר בנאן** —
בשלמא אי לא רב הונא דאמר "רוחא שטחין"
— תוה ומקמינא לה רוחא בשפלטו חיה
ביד. ומשום הכי לא בטל — דכי פליגי רבי
ישמעאל ורבי עקיבא, בשתי חזאי יחיים פליגי,
אבל בכות שלם — מודו, דכרתי ריש תפוחיה
עור שיש עליו כות סבין בר. ורבנן סבין: כי
מודו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בכות שלם —
זית מילי פלטו חיה, אבל פלטו סבין —
אפילו כות בטל, לא השתא דאוקמה בר הונא
בשני חזאי יחיים — דאמר בנאן? הכי גרסינן:
אלא לעולם פלטו סבין לרבי ישמעאל
נמי לא מבטל ורבי עקיבא אמר: **רבי עקיבא**
עקיבא — כלומר, דא דאמר רב הונא לעיל
ד"ה"ר מבטל — אליבא דרבי עקיבא אמרת.
והוא דרבי יהודה — אליבא דרבי ישמעאל.
קא משמע בן — רב הונא דאפילו פלטו חיה
מפני ש"עור מבטל" משמע טעמא בעור חליא,
ואף על גב דלא בטלינו אידו, שיהיף חזי
שעורותיהן — שטחין כבשר. **ועור חיה של**
ישום — מפני שהוא רך, ואוכלין אותו. **הפירה**
— דהרריא שיש לו לגמל. **דא ריהב** —
מפרש בגמרא עד כמה נקראת "ריבה". **עגל**
הדך — נמי מפרש בגמרא עד כמה. **ועק**
הפירות — כעין שחורבין הרגלים, וכל אותו
העור — רך הוא. **בית הבושת** — בית החרם
של נקבה. **ועור של תחת האליה** — עור חזב
מתחת מקום שער, מפני שהוא רך.
האנקא — הרצון. **הלשאה** — ליתיריא.

חזומב — למציא. מתחלת ברייתו בכישרה. נא ודוק בתוך שלה, שגדל ודולק עמה, תחלתו כעדרה ממש הוא בשוליה. הלשאה בחוליה — עורה חלוק במשורה. וכולן שעבידן
כל אלו שאמרו שחן טמאין כבשר, אם עיבדן — נעשה עור, ובטלו מתורת בשר, וטהורין. **א** שיהיף בהן — ששחטן לזרוע עליון ברגלים, שזאח קצת עיבוד, שחן עורות
ואין טמאין כבשר. **ב** דבר תורה עור האדם טהור — דלאו בשר הוא, ולא חזי בכלל מת. **שטחין** — למשה ולתקדאר, ליטב עליהן, ששחטון עור על גבי מטה במקום
הקבלי. **מאן דמתני לה** — דלעילא, **ארישא** — אמר אבא נמי לא טמאין אלא מדרבנן — כל שבין אסיפא, דהא דקתני "חוץ מעור האדם", דאף על גב דעיבדו — טמא
מדרבנן הוא. ומשום דרעלא, **ומאן דמתני לה** — גזירה דרעלא אסיפא, כשלא עיבדו, סבירא לה דטומאתו מן התורה. **אשון** — קשה. **שלא מענה** — משוי. **תיב**
לקבל — וזאת חזויה בלא טעם, ושיר כחך. **הוא קתני לה** — דחזויה טעם שניה, כסבור שלא שמעתי. **חזי חזיא לך אמרת** — רבי יודא חזויה חזיא בריך שאין בדיעו. **הוי**
אמרת, ולמה תחזויה ותשנו פנים שניה להראות חמור? **ריש לקיש** — מתקפי דארעא דישוראל הוה. דאמרין בפרק קמא דיומא (ב.ב.), מאן דמשמעיה ריש לקיש בהדיא, ידבי
ליה עיקס אלא חסדי. **הוא אמר ליה ותיב לקבל**. **רבי יודא**, ובטל מכל לראבא. דאמרין בפרק "הושע" (בבא מציעא פא.), **רבי יודא** אוחיז אכור חיה בעיניו. **הוי**
מיעה לתמורא בדבאלא, ומתסיד דבאלא אכור. דאמרין בפרק "הושע" (שם) **רבי יודא** (אחרים) כל הלחין בריך נפשיה. **רבי יודא** תמורא חיה גמיה, **הוי** מאי אבספח
להוא מדרבנן, **והוא שיונק** — אמר פירש מליקס, אף על פי שערין עור בתוך שנתו — כבר דוקשה עורו. **ואם בעי שנתו נמי**, אף על פי שיונק — לא, דתרתיה בעיניו.

וקאמר

ואם איתא דהוא שיונק מבעי ליה – תימנה אבתי הוא מצו למבעי, או דילמא הכי קאמר: עולא בן שנתו, בין יונק בן שאן יונק, ואמר ליה רבי יוחנן: כל זמן שיונק בין בן שנתו בין שאן בן שנתו ויש לוֹמֵר: דלא מסתברא דבעי לאפילונוי כליז הא, ולכחי לא בעי הכי, ודבר רבינו יעקב מקדוֹרֵבִּיר: תירץ: בדולה שמעתינן סברה דיותר קשה אפילו שנתו שנתו בשאן יונק, מבינא אדר שנתו, ולכך

בין דרבי יוחנן: "כל זמן שיונק קאמר – אם כן, פשיטא דעולא 'דחזא שיונק' קאמר, דאי חזך שנתו, בין יונק בן שאנו יונק קאמר – אם כן, כל שכל לאחר שנתו אם הוא יונק, דחשיב ליה 'ר'ך', אם כן, מה הוסיף רבי יוחנן: "כל זמן שיונק? ואל עולא מודה, דכל שכן הוא עור" הראש של עולא דחזך שנתו – על גמטה היה שואל, דהא הלבנה דמתניתין דהה דר' כדפריך מנה לרבי יוחנן בסמוך.

למיניהו הפסיק הענין – תימנה דאמר לעיל (קכב), דהא "הטמאים" לאסור ציצן ורוטבן, דהתם נמי למיניהו הפסיק הענין, דפסיק אחד הוא, לפיכך עונסוֹסֵי ויש לוֹמֵר: דרבא כל בניה דחזך שנתו, אית להו גישתא, סברא הוא לאקומי אתרן דכתיב בחר 'למיניהו', ואף על פי דכתיבא תנשמת בחריהו, דרש לה גישתא, ומתכין לה, אבל ציצן ורוטבן דלעיל – סברא אתא לאקומי במלוח.

למיניהו הפסיק הענין – קצת תימנה כיון דהפסיק הענין, למעו ל: "אלה" **כרבי** יודיה דאולי בן גישתא – דרש בקנטוס: דלית ליה דרשה "דרטמאים", ולפיכך שנתו, לא הוא דבחייתא, לא רבי יודיה ולא בר מלגניה, ובתנא קמרי "רב תנא הוא ופליג", דתא תנא דבחייתא בוחיתו שח לפיכך, בדולה אית להו דרשה "דרטמאים", ומוקי מסברא בריא בנתו דלית להו גישתא, ומיעטא בנתו דאית להו גישתא, ולית להו "למיניהו" הפסיק הענין, אבל רב אית להו "למיניהו" הפסיק הענין – על כרחך פליג עליהו, וחשיב תנשמת.

אוזן חזור שטתא לא קופהו טורח – ונתבטל כשר שיהא באן, פירש הקונטרס דפריך דהבא נמי במתניתין לחיזי סני בתנחא לפי דהדין בלא הלחן, ותימנה אם כן, מאי משני "טלמא", אפילו דלא הלחן, דאברה תקשה ליה במתניתין ודחא לפי דהדין סני הלחן על כן נראה דחבי פירשה: דלחן – אין, טלמא – לא, מרמא קטני במתניתין "טלמא", דסלקא דעתך אפרשהו גרע מרמא, ומשני "טלמא", אף על גב דלא הלחן – כלומר, כן לא קמי זיה, ואין חושב בזה יותר מנבזה, **לגבל** – עיניו פירש הקונטרס מי שיש לו לגבל עיניו חזר שטתא, עריך לטורח ע

ארבעה מילין להטביל בליה, ולפי זה לא קאי "לפיכך לראשיתו אבגל – אין גירגולית להטביל אדם בדרך לעשות לו עיסה, אחר כפרוש הערוך, ופירש: שיש גבל העשה עיסה בטהרה ברוחן מילין – ימותח עד שיגיע לאחור בגל, ומיירי באדם החולך בדרך, ומיזה מה שפירש בערוך תלפלה: לרוחן ידי תלפלה – אין טראה, דחבי דמיז אי דמטא זמן צלויז – אין לית עלה אביי בברכות (טו), אמנא דמחדור אמאי בעינן צלואת, דכתיב "וארצו בלתי עור", כל מיני דמנקי, ואי לא מטא זמן תפלה – מאי אריא ארבעה מילין אפילו טובא נמיז נראה כפרוש הקונטרס: דלענין להחלל בעשרה איירי, ותימנה דאמאי לא חשיב עבודה, דבסמוך וזה: למאן דחשיב עבודה, אמאי לא חשיב שלשים יום, דפרק 'לא יחפור' (בבא בתרא כגא), דמדת המיל שבעה ומחצה ריסי? ורבינו תנאל פירש: תלפלה – לטובל לתפלה, דאף על פי גב דקיסטין (ל' חולין קל"ב) כרבי יודיה בן בריא דבירר תורה – וזי מילי, ללמוד ולקריאת שנוע, אבל תלפלה – לא, אי נמי: לא סבירא ליה דרבי יודיה בן בריא, וליפירש דהוא גבאל תנא חשיב עבודה, לא חשיב עבודה, לא חשיב אלא עזר תלחא שחן ענין טורח, מאן דחשיב עבודה – שריא בזה מענין טורח, ששטתה העור מן הטמאה, ולכחי חשיב לה ולא חשיב הדיא דשלשים יום.

ואמר ליה רבי יוחנן: כל זמן שיונק, או דילמא: עולא בן שנתו קאמר, בין יונק בן שאנו יונק, ואמר ליה רבי יוחנן: כל זמן שיונק רבי יוחנן: בן שנתו – והוא שיונק? תא שמעי: רבי יוחנן אמר, כל זמן שיונק, ואם איתא, "והוא שיונק" מביני ליה, שמעי מבינה, בעא מבינה ריש לקיש מרבי יוחנן: עור הראש של עולא דחזך מהו ששמיא? אמר ליה: אינו שמיא, אמר ליה: למיפתח רבינו "אמר שעורותיהן כבשין, ועור הראש של עולא דחזך!" אמר ליה: את תקטני, בלשון יחיד אני שונה אותה, דתינא: השוחט את העולה להקטיר כזית מעור שחתת האלה, חזין למקומו – פסול ואין בו כרת, חזין למנו – פיגול וחיובין עליו כרת, אלעזר בן יהודה איש אכלום אמר משום רבי יעקב, וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר עיפום אמר משום רבי שמעון: אחד עור פרסות, ואחד עור הראש של עולא דחזך, ואחד עור של תחת האלה, וכל שמינו חכמים גבי טמאה שעורותיהן כבשין, להביא עור של בית הבושת, חזין למקומו – פסול ואין בו כרת, חזין למנו – פיגול וחיובין עליו כרת, "עור בית הפרסות", מאי "בית הפרסות"? רבי אמר: בית הפרסות ממש, רבי חנינא אמר: רכובה הנקפרת עם הראש, "עור האנקא", תנו רבנן: "הטמאים" – לרבות עורותיהן כבשין, יכול אפילו כולן – תלמוד לומר "אלה", והא "אלה" אפולחו פתחי! אמר רבי: "למיניהו" הפסיק הענין, וליחשוב נמי תשמישות אמר רבי שמיאל בר יצחק: רב תנא הוא, ותני תשמישות, והא תנא דידן לא תני תשמישות! אמר רבי ששית בריה דרב אידי: תנא דידן סבר לה כרבי יהודה, דאולי כתר גישתא, וביגשמתא דהקטאה קמפילג, "כיון שעינך" [וכו.], חילף – אין, לא חילף – לא, וזה תני רבי חייא: און חמור שמיאלה לקופתו – טהור, טלמא – אף על גב דלא חילף? לא, טלמא – חילף – אין, לא חילף – לא, קמה ברי עבד?

אמר רבי הונא אמר רבי יצאי: ארבעת מילין, רבי אבהו משום ר'רש לקיש אמר: לגבל, ולתפלה, ולטמאת ידים – ארבעת מילין, אמר רב נחמן בר יצחק: אינו

תנא הוא, ותני תשמישות, והא תנא דידן לא תני תשמישות! אמר רבי ששית בריה דרב אידי: תנא דידן סבר לה כרבי יהודה, דאולי כתר גישתא, וביגשמתא דהקטאה קמפילג, "כיון שעינך" [וכו.], חילף – אין, לא חילף – לא, וזה תני רבי חייא: און חמור שמיאלה לקופתו – טהור, טלמא – אף על גב דלא חילף? לא, טלמא – חילף – אין, לא חילף – לא, קמה ברי עבד? אמר רבי הונא אמר רבי יצאי: ארבעת מילין, רבי אבהו משום ר'רש לקיש אמר: לגבל, ולתפלה, ולטמאת ידים – ארבעת מילין, אמר רב נחמן בר יצחק: אינו

תנא הוא, ותני תשמישות בערוותיהן כבשין, ולא דידן כבי רבי יהודה – כלומר, לא ליקף טמא מ'הטמאים', אלא מסברא דגישתא: כל שאן משם בערוך, שדורא וזאן לו משם עור, קרי 'בשר', כרבי יודיה, דאברה הלטאה בחילוד – אלמא, לא אקרא סמיך, דהאי דלא מודי ליה תנא דידן בלא הלטאה – בהא פליגי, תנא קמא סבר גישתא דידה – לא גישתא הוא, ורבי יודיה סבר: גישתא הוא, **שמיאלה** – לשון טלמא, אלמא, מכיון שנטלה מתורת בשר ונתנה לתורת עור – בטלה, והאי נמי, כיון ששחטו לפני דודורס או שברכו על גלו לחלוק בזה אף על פי שאל חילף, **טלמא** – חי עומד לבטל, (ערוך) **לגבל** – הלש עיטוהו בטורה, והוא שכיר לעול חבית, וצריך למעט להטביל כליו – שריח עצמו ארבעה מילין, עד שיגיע למקום וטביל, וחזר במאן אף עליו לטרוח מן הסתם, אלא אם כן נתון לו בעל הבית שבר תליכת **והתפלה** – המהלך בדרך וגומר בלבו ורצחו ללבו מבעד יום – אם שית בבוסת לפניו עד ארבעת מילין, שריח חלק שם כי שיתפלה, **ולטמאת ידים** – לאבילא, ואין לו מים, ויש מים לפניו לטרוח ארבעה מילין – ימותח עד שיגיע למים.

וקאמר ליה רבי יוחנן כל זמן שיונק – ואפילו לאחר שנתו, בדבוקה נמי תליא מילתא, דחזיה הוא דבעינן, דחבי קאמר רבי יוחנן: בן שנתו שפיר קאמרת דחזי 'ר'ך', אבל תנא לא הוהיב לפחות: דאם פירש בתוך שנתו – לא דאז ר'ך, אלא להוסיף אפילו לאחר שנתו, או דילמא קאמר – אבל תנא לא מעלה ולא מוריד, וקאמר ליה רבי יוחנן: כל זמן שיונק, כל זמן – משמע להוסיף, אל תקטני – להחשיב לי מנחה, כבשיון יחיד אני שונה אותה – משנה, ולא בלשון סתם משנה, שאני אומר: אלעזר בן יהודה אקריה כדתינא, המחשב דברי שאן דרבי לאבול – כן לאבול לאחר שנתו שאן דרבי, כן, וכל, או להקטיר למחר דבר שאן דרבי להקטיר, כן בשר שלמים וחטאת ואשם ושריף מנחה או עור העולה – אינה לא ושריף ולא לפגול, עד שישחט לאבול למחר דבר שדרבי לאבול, או להקטיר למחר דבר שדרבי להקטיר, ועור שחתת האלה הרי הוא בשר, דרבי שדרבי להקטיר קריא ביה, אם עולה היא, ומעיל לפגול את הקרבן במחשבת חזין למנו או לפסול במחשבת חזין למקומו, וחיובין עליו כרת – והאכל מנח, אפילו בזמנו, וכל שמינו חכמים לענין מוטאה שוחט כבשר – ולא כבשרי פסול, ואין יושנו בבמה טהורה, להביא עור בית הבושת – על נקבה כחטאת או בשלמים, והאי ולא מביה בירשט בן דהך – משום דלחיה בעולא, ותנא בעולא קאי, אלמא, האי תנא הוא דחזיב ליה בשר, אבל תנא קמא לא קרי בשר, אלא שחתת האלה לחודיה, עור הפרסות ממש – ולא עור שחל עם השוק מן הקרסולים עד הארכובה, רבובה הנקפרת עם הראש – כל עור שחל עם השוק מרכובה התחתונה שחובטין בשעת הפשטת הבמה, **הטמאים** – חזי יתיא קרדוש, לרבות עורות – שריצים הרקין, שיהו כבשר, ומתאי דהאי יתיא נמי רבינן חזין כרבי, ציצן ורוטבן וקיספה שלחן, ועור חזין נמי איתא בהדיהו, דחי מניניהו מפקת, איהו נמי אוכלא הוא, **האי הטמאים** – בחר דחשבינו לכולו כתיב, **הפסיק הענין** – ולא קאי האי "אלה" אלא אקרא בריא "האנקא דחב ודלטאה ודחוסת ודחשמת" אל הטמאים וגו', ולא אקרא קמא, ד"למיניהו" קאמר בסוף פסוק ארשון, הפסיק לומר שאין מני אחד, אותן האמורים בפסוק ארשון חלוקים מהאמורים בפסוק השני, וליחשב נמי – במתניתין, **תנשמת** – בשר איהו מן בקרא בתרמי בר **תנא הוא ותני תנשמת** – רב דמשני "למיניהו" הפסיק, אלמא "הטמאים" אבל עור אקרא בתרא קאי, תנא דידן כבי רבי יהודה – כלומר, לא ליקף טמא מ'הטמאים', אלא מסברא דגישתא: כל שאן משם בערוך, שדורא וזאן לו משם עור, קרי 'בשר', כרבי יודיה, דאברה הלטאה בחילוד – אלמא, לא אקרא סמיך, דהאי דלא מודי ליה תנא דידן בלא הלטאה – בהא פליגי, תנא קמא סבר גישתא דידה – לא גישתא הוא, ורבי יודיה סבר: גישתא הוא, **שמיאלה** – לשון טלמא, אלמא, מכיון שנטלה מתורת בשר ונתנה לתורת עור – בטלה, והאי נמי, כיון ששחטו לפני דודורס או שברכו על גלו לחלוק בזה אף על פי שאל חילף, **טלמא** – חי עומד לבטל, (ערוך) **לגבל** – הלש עיטוהו בטורה, והוא שכיר לעול חבית, וצריך למעט להטביל כליו – שריח עצמו ארבעה מילין, עד שיגיע למקום וטביל, וחזר במאן אף עליו לטרוח מן הסתם, אלא אם כן נתון לו בעל הבית שבר תליכת **והתפלה** – המהלך בדרך וגומר בלבו ורצחו ללבו מבעד יום – אם שית בבוסת לפניו עד ארבעת מילין, שריח חלק שם כי שיתפלה, **ולטמאת ידים** – לאבילא, ואין לו מים, ויש מים לפניו לטרוח ארבעה מילין – ימותח עד שיגיע למים.

חולין, פרק תשיעי – העור והרוטב דף קכג עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קלטת רש"י

אינו אפרה – לאט שנתמא משמיה דרשי לקש, והשומע טעה בין איבו לבלבו.
ואיכענא אפר בה – ואיכענא דבריה דהו אמור בה בשיעור ארבעה מילין. עבודה
תא – כדי עבודה דמתניתין. לוינו – גרוד העוברים להלחם על בית מלחמם.
קרפלין – עור ראש אדם מת, וזה למכשפות במלחמה. **משנה הפשיש**
בבמה ובמה כחבורה – שחוחה – שחוחה

טמא, או בטמאה נבלה והוא טהור. אם
מפשיש לעשות מן העור שחיה למטה
ושלחן, דמפשיש פשוט, בדרך שאנו עושין.
כדי אחיזה – הוי חבור, די להציא טומאה
מן הנבלה אם נוגע בו, ולהכניס טומאה
לכשר אם טהורה היא. וטפי מזהב לא הוי די
להכניס ולהוציא טומאה. ולקמן מפרש במה
"כדי אחיזה". ולחבת – אם מפשיש כפול
לצורך חמת. כעין אתון שטעין לצורך דבש,
ומתחיל מפה והופכו כלפי זונה. עור
שישש את החזה – הוי חבור, והנוגע בעור
בנוגע בבשר, בין ליטמא בין לטמא, מפני
שהחיה שקשה להפשיש מכל האברים.
היפסיל – שחתה לחותכו במלחיה כלפי
ראשו. ומפשיש כפול לחמת – כולו חבור,
מפני שהחיה לסוף הפשוט הוא. לפיכך כולו
חבור, והנוגע אתו בעור המופשש בנוגע
בבשר. עור שישיש האפר – מניעמו נפשוט,
לפיכך אינו חבור לעשות המופשש הראשון
חבור בדרך שחוחה עשה. דהא "כולו חבור"
דקמי – לא דוק כולו, אלא עד החזה.
גמרא במאי אפר – מה מפשיש כדי
אחיזה בפשוט על פני כולו, לאחר שדסקין
הצואר עד הזונב באמצעות חבור המפשיש,
והפשיש כדי אחיזה סביבות כולו. מהו
המופשש – עד חבור חבור. אבל מחבורו
ואילך הוא טמא. משום "שומר", כדאמרן
בנוגע כנגד הבשר מאחוריו. **שם** – מן
העור המופשש סמוך למקום חבור סביבות
כולו הוי "בית ידי", וטמא. מפני שצריך לו,
שאחז ש מושרי ומפשיש מאילין – ולכך –
לא "די חשיב ליה", אלא אם כן מצינו חבור
את האוכל, כשיעור הדי – כדי אחיזה.
בעור שנגד הבשר – שלא נפשוט ערין
בשפא ראשון – הסמוך לכדי אחיזה. כגון
שלא הפשיש את טפחיו, אדחת טפח
הסמוך לכדי אחיזה אינו אחוז בו ומושר, לפי
שנוה לו לאחוז בשפת העור ולמפשיש, ולא זה
ולא זה טוב לו, אלא מפשיש בסכין, אבל
לאחר שהפשיש קצת שלשה טפחים
וארבעה, והעור המופשש ממכדי כפל מטה
אחוז טפח הסמוך לבשר, ומושר, וכובר
העור מטה **שם** – שיעורו כפול
שליח שחתחיל בה לקרעה – שנטמאה,

ובא לקרעה, לבטלה מתורת טהילת. ומאיר שאינה ראיה למלאכה הראשונה,
ואין שמה עליה – ומתורה, אלא על פ שיש בשיריה שלש על שלש, ועדיין ראיה
לכלל טומאה. טהורה מומתאה ראשונה. ודמא דכלי חרס, דשבריתו מטהרת.
ושבריו מקבלין טומאה, כדאמרין בי"אלו טרופח" (חולין ד"ב). וזן וקריתוהוין
דדפנותיה, ואע"ג על דאמר בי"במהה "מוקשה" (שילה ע"ב). שיליה עד שלשה
טהורה מטה מדרס ומגע חוב, וחקל – טהור מן הדמיוס. ושיעור טמא חוב
אלמא, טומאת שלשה עד שלשה דחוי ליה לא בטלה מיניה דחתה דהו דרוו עליה

שחי טומאה מדרס טומאה וטומאת מעג קלה. אתינא ליה חלוקה לבטל ממנו טומאת מדרס, דתו לא חוי ליה, ופשה לה טומאת מגע. דחויא לשלש אצבעות. אבל
שחי טומאה – חזי שמה דהו, כולה טומאה דששלשה עד שלשה דחוי, וקרעיה מהניא לבטולי שחי ממנה, דתו לא פש עלה מדי. **לא שנו אלא בבליית שובליית יום** – שנטמאה
הטובילה, וצריך להשתמש בה כחורח קודם שיעירי בששה. ולפיכך בא לקרעה – דמא חזי ולא נורוין דלקרעיה כולה. אבל רש"י, לא. ולימאנא יום עליה, עלה אתי
למקער רובא. דכיון דחזי חס עליה אטבילה, שדמיס קשין חל ולא חס, לכך לא חס עליה נמי וקרע רובא. **אבל** – טמאה ולא הטבילה ובא לטהרה בקרעיה זו – לא סגי
לה ברובה, עד שיקרעה כולה. **דילמא לא אתי** – למעבר רובא אלא פלגא. ואמר: רובא אתי. – בטבולא יום ליבא לאקומוהו להשתמש בה ביום שטבולא – שטבולא
שדוראה אלא ביום בה שנקרעה לטהר, וסובר: עד שילחלח משתמשי בה, ויאמרה: טבילה בת יומא עלה בלא העבר ששן, ועל כרחך מתחיל לא ביום טבילה עסקין,
אלא בשלא הטבילה בע עקר, וקרעה ביום מחזרת לטומאה, דהוראוהו משתמש בה אמור שטבילה אתמול. וקוד – דקאמרת גיזיה דרוו אטו חצי.

איבו אפרה, וארבעי אפר בה, והרא מיניהו עבודה.
אמר רבי יוסי רבי חנינא: לא שנו אלא לפניו, אבל
לאחריו – אפילו מיל אחר אינו חוזר. רב אחא בר
יעקב אמר: ומינה, מיל הוא – דאינו חוזר, הא פחות
ממיל – חוזר. תנו רבנן: **לוינו העובר במקום למקום**
ונכנס לבית – הבית טמא, שאין לך כל לוינו ולוינו
שאין לו כמה קרפלין. ואל תתמה – שחרי קרפלי
של רבי שמעאל מונח בראש מליכין. **משנה**
המפשיש בבמהו ובכיה, במחורה ובממאה, בדרקה
ובגסה, לשמית – כדי אחיזה, ולחבת – עד שיפשיש
את החזה, הפרגיל – כולו חבור לממאה, ליטמא
ולטמא. עור שעל הצנאר – רבי יוחנן בן נורי אומר:
אינו חבור. והכמים אומרים: חבור, עד שיפשיש את
כולו. גמרא מפיא ואילך מאי? **אמר רב:** כהור
המופשש. רבי אסי **אמר:** טפח הסמוך לבשר טמא.
מיתבי: **המפשיש פשיעור היה, מפיא ואילך – הנוגע**
במופשש כהור. מאי לאו אפילו בטפח הסמוך
לבשר? – לא, **לכר בטפח הסמוך לבשר. תא שמע:**
בעור שנגד הבשר – טמא, עור שנגד הבשר –
טמא. הא בטפח הסמוך לבשר – כהור! – תנא, כל
טפח הסמוך לבשר – "עור שנגד הבשר" קרי ליה.
תא שמע: **המפשיש בבמהו ובכיה, במחורה**
ובממאה, בדרקה ובגסה, לשמית – כדי אחיזה, וטפח
הסמוך לבשר כהור! – הכא במאי עסקינן – בטפח
ראשון. תנא: **כמה "כדי אחיזה" – טפח. והא תניא**
מפשיש אינו אפי' טפח כפול. תניא נמי הכי: **כמה**
"כדי אחיזה" – טפח כפול. תנן התם: טהילת שהתחיל
בה לקרעה, פיון שנקרע רובה – שוב אינו חבור,
והטהורה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב: לא שנו
אלא בטהילת טבולה יום, דמיגזי עליה חס עלה
אטבילה, לא חיים עליה לקרע לה רובה. אבל טהילת
שאניה טבולה יום – לא. גזרה דילמא לא אתי
למקרעה רובה. אמר רבה: **שחי תשובות בדרב,**
הרא – שפא יאמרו טבולה בת יומא עולה, ועוד,
עולה

טהור המופשש. ומשה הכא במאי עסקין בטפח ראשון – פירוש: טפח ראשון כשהמחילה
לפשיש העור. עד כדי אחיזה. וטפח חזי טפח כפול, כמו שפירש בסמוך, ופרשאי כי
מפרש: עד כמה כדי אחיזה – היינו טפח חסור לבשר. **שליח** שחתחיל בה לקרעה –
פירש רבנו בעי. כיון שנקרע רובה היא טהורה למפרע, מתחלת קריעה. ולשון
"שהתחיל לקרעה" משמע בפירושו. ומה שקשה לפירושו הקונטרס מפרש פירש "במהה"
המקשה (חולין ע"ב). דבר המתחיל "בשעת".

על

מהור המופשט – למאי דפירש בקונטרס דסבר רב דכלי די שאן מטלטלין בא ות
האכל א"י דו. תימנה דאמאי עד כדי אחיזה חשיב די טפח ורואה משום דמכדי
אחיזה ואילך יכול לאחוז בבשר עצמו ולטלטלו, א' נמי: משום דכל זמן שלא הפשיש
כדי אחיזה, הוא קשה להפשיש, ופעמים שמתירן כן וצריך לו לטלטלו מקום למקום.
אבל משפטיש את אחיזה – שחן אן קשה
להפשיש, ואין זו משה עד שיפשיש כולו. וכן
במהה. עד שיפשיש את החזה – לפי שחוחה
קשה להפשיש, ולכן לפעמים מניח כן שעה
אחת, ותוך כך יצטרך לטלטלו. אבל משפטיש
החזה – אין דרך להניחו כך. ועוד שי לפרש
טעמא דרב דאמר במאי ואילך טהור המופשש:
מפני שבדיו אחיזה חזי העור ידוע להחיות די לצורך
הפשיטה, אבל ביותר מבדי אחיזה – לא. לפי
שאם מחויב בשפת העור – אין יכול למשוך
בבא להפשיש. ובכדי אחיזה סמוך לבשר – אין
יכול להחיות בידו העור ידוע ולמשוך. הלכך,
עד (וכדי) אחיזה יכול להחיות ולמשוך בשפת
העור. טפי – לא. דהיה הקונטרס נבי אר
דמשני בסמוך "פירוש ראשון:
כשהפשיש שלשה טפחים, שאן אפילו אחיזה
לא בשפת העור ולא באמצע העור. ויש
מפרשים כולה מתניתין משום שומר: דער כדי
אחיזה וזה כל חבור, לכל שכן פותח את שרץ
בעור המופשט, מכניס טומאה לבשר משום
"שומר". ואף על גב דאמר לעיל (ק"הא) יעדר
כנגד הבשר דוקא דהי "שומר" – חזי חשיב
"כנגד הבשר", כיון דחשיב היעדר חבור במחבור. וכן
לחמת, כל זמן שהחזה מחובר – חשיב חבל
מחבור, אבל משום א"י לא פירש – דלרבא סגי
דאמר טפח סמוך לבשר טמא משום יד,י,
ולחמת אמאי כל העור חבור! לא היה לטמא
אלא טפח הסמוך לחותו דמאי שאן אן חזה
לשאר אברים! אלא דרמי משום "שומר" דהי,
דחשיב כל העור מחבור. וכן לשון דר"י, זה
חבור" משמע דהי משום "שומר". דבי"ד מה
שייך לשון חבור ודאי מוכח בתורת הבינים,
דנתיא החם "בבבולת" – לא נבמשלש לשחית
כדי אחיזה, ולחמת עד שיעזיז כל החזה. ויכול
שאני מציא פחת מכשיעור? ולחורו למד
י"טמא". אלמא דטעמא דרשתי דרבי אחיזה הי
משום "שומר", דדא י"טמא" דרשני לעיל
(שם) "שומר" תבלה, וירי' דריש לעיל מליכין.
כן פירש דרב רבנו יעקב מאור"ש"י, ואין
הגישה כן בתורת דבנים. ולפי פירוש א', ואין
טעמא בתורת דבנים, נמי בשמעתין, אלא עד
כדי אחיזה ולא כדי אחיזה בכלל. ודייני, פחות
מכשיעור שמחזיר לשם.

בפירוש רבנו זבנאל שישן – בטפח הסמוך
לבשר טמא" – ופרך לרב דאמר

טהור המופשט. ומשה הכא במאי עסקין בטפח ראשון – פירוש: טפח ראשון כשהמחילה
לפשיש העור. עד כדי אחיזה. וטפח חזי טפח כפול, כמו שפירש בסמוך, ופרשאי כי
מפרש: עד כמה כדי אחיזה – היינו טפח חסור לבשר. **שליח** שחתחיל בה לקרעה –
פירש רבנו בעי. כיון שנקרע רובה היא טהורה למפרע, מתחלת קריעה. ולשון
"שהתחיל לקרעה" משמע בפירושו. ומה שקשה לפירושו הקונטרס מפרש פירש "במהה"
המקשה (חולין ע"ב). דבר המתחיל "בשעת".

על

חולין. פרק תשיעי – העור והרוטב דף קכג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שנינוליץ)"

תוספות

עולת העוף לרבי אלעזר רבי שמעון לגזור – ואם תאמרו ומאי קרישא, שאני התם דגודות הבית והא שאל לחבוליו ויש לומר: דמשמע ולא מוציך, אלא רוב מצינעם, ולחבי פריך דלגורו דהא ליה לאצטריכו רוב הגרא לאעני. **אבל** שייך בה כד מפורשת לא – בפרק 'דום תשתי' (יבמות ד'ב) אמרין: אפילו שייך בה כדי מעשרת. אינו טמא אלא מדרבנן, **לא** שנו אלא

טלית אבל שני חלים ורבי יוחנן אמר אפילו עור נמי לא חלים – גראה דרבי יוחנן לא מיט בער כד מעשרת כמו בטלית. אלא כל אחד למאי חדשיה לבי דידהי סגי, וריחן בער חמשה על חמשה. והשתא פריך שפיר בסמוך 'כי אמעט ליה חמשה טפחים – טהור'. דאי בער נמי סני לרבי יוחנן כדי מעשרת. לא יתיישב בסמוך. דאי כדי מעשרות פחות חמשה, כמו שמשמע באיבא דאמר – שקשה ליה לרבי יוחנן אמאי טהור כי משמע ליה חמשה; ואם רואי יתור מחמשה – בער מי נמי חמשה. אמאי טהור? הא אין בו כדי מעשרות ומיהו יושב ליישב דלחאי לישנא סני לרבי יוחנן בער בחיטבות מעשרת, שהוא פחות מחמשה, בדמשמע לקמן. והא דקדמו 'וכי ממעט ליה חמשה' – טהור, אף על פי שיש בו כדי מעשרת. כגון דקא בעי ליה למושב זב, כדאמר לקמן לרש לקשי. אבל ליכא דאמר לרבי יוחנן דאי נמי חמשה. (ולעיל) **דלמא** לא אתי למעבר כדי אחיה – תימה לרבינו ירמיה. דמאי פריך, והא לא דייס על דמשפט הבמה והיה רוצה שיהיה כולל מופשט שני לומר: דהאכא ורבי לא לפשט הדבה, שאו הוא נוח לטלטל לדחפיש.

עולת העוף לרבי אלעזר רבי שמעון, לומר דילמא לא אתי למעבר רוב שנים? אמר ליה רב יוסף: דקא אמרת גזירה שמיא יאמרו מביהלי בת וימא עולה – קריעה מוכיח עליה. ודקא אמרת, עולת העוף לרבי אלעזר רבי שמעון לומר – בהנים וריוחין הן. תא שמע: המפשיט בבהמה ובחיה, בטמאה ובטהורה, בדקה ובנפשה – לשתי – כדי אחיה, הא יתור מכדי אחיה – טהור. אמאי? לומר דילמא לא אתי למעבר אלא כדי טהור, וקא נגע בטמאה, וקא מטהרין ליה! – אי בטמאה דאורייתא – הכי נמי. והא כהא כהא עסקין – בטמאה דרבנן. תינח טמא בטהורה, טהור בטמאה טומאה דאורייתא היא! – בטהרה. – טהרה פת ממוי ורבי? – אין, בראבדה דשמואל. דאמר אבדה דשמואל: טהרה ששחטה בטמאה במוקדשין. תא שמע: רבי יוסףא: בן יהודה משום רבי שמעון אומר: המפשיט בשרצים – חבור, עד שישפשט את כולו. והא בגמל – אינו חבור! – לא תימא: הא בגמל אינו חבור, אלא אימא: בעור שעל הצואר אינו חבור, ורבי יוחנן בן גוריון הוא. אמר רב הונא משום רבי שמעון רבי יוסי: לא שנו אלא שלא שייך בה פמר רבי יוסף: אכל שייך בה כדי מעשרת – חבור. אמר רבי יוסף: לרש לקשי: לא שנו אלא טלית, אבל עור – חלים. ורבי יוחנן אמר: אפילו עור נמי לא חלים. איתיבית רבי יוחנן לרש לקשי: עור טמא מדרס, חישוב עליו לרצועות וסנדלים, בין שנתן בו אימל – טהור, דרבי רבי יהודה. והכמים אומרים: עד שישמיטנו מחמשה טפחים, כי ממעט ליה מיתה טהור, אמאי? לימא חלים – כי קאמרי דחלים – חיובא דקא צרי ליה להדיא. והא כהא עסקין – במקצת ובא לו דרך סביבותיו. מתיב רבי ירמיה: המפשיט בבהמה ובחיה, בטהורה ובטמאה, בדקה ובנפשה – לשתי – כדי אחיה, הא יתור מכדי אחיה – טהור. אמאי? לימא חלים! תרגמה רבי אבין ראשון ראשון עושה נפול. מתיב רב יוסף: עור שעל הצואר, רבי יוחנן בן גוריון אומר אינו חבור, אמאי?

הא חלים וקאי! אמר ליה אבין: אימא סיפא והכמים אומרים: חבור. אלא אמר אבין: בשומר העשוי לתקן מאליו קא מפיגלי, מר סבר הוי שומר, וקר סבר לא הוי שומר. מתיב רבי ירמיה: תגור שטמא פיצד מטהרין אותו – חולקו לשלשה, וגורר את המפילה. עד

בז אימל – שהתחיל לבטלו – טהור, ואף על פי שערין שי בגדול חמשה על חמשה טפחים, שהן שיעור למדרס עור, כדאמרין בסוכה (י"ב. תבג) – שלשה על שלשה, חשק – ארבעה על ארבעה, תעור – חמשה על חמשה. עד שישמיטנו – ולא דמי לטלית. דהתם – קודם קריעה היה שמועט לית ועומדת לחיטובת, בקריעתה – בטל שמה. הלכך, אף על גב דשרייני בני קבלי טומאה – טהור מטומאה ראשונה. אבל חבא – כל שעה שם עור עליו. הלכך, עד שיבטלנו מכשירו. כי מיטבנו מיהא טהור – ואף על פי שלא סדוק כולו, אלא כחצו מראשית. דקא צרי ליה להדיא – סדוק לאכראו או להרבו. 'צרי' לשון סדק. כמו 'צרייתא דהדיס' בפתחים (מ"א). וכמו 'טליתא דריפא דמצרי דקא' בסוכת עבודה זרה (ל"א). דרך סביבותיו – דתו לא חלים שפיר. חלים – מחבור ועומד או לבשר. ראשון ראשון – המפשיט עושה נפול. ליה הנפיש לגמרי, דאף על גב דלחור לבשר עור, הא חלים וקאי – דהא לא חלים. וקמאר דאני חבור, הונוגע בעור כנגד הצואר אינו טמא **אבל** רבי אבי – דארומותה מדרבי יוחנן בן גוריון, סיעיה מדרבנן. **אלא אמר אבי** – אי סבירא לן דחלים – דכולי עלמא דחי חבור, והבא טעמא משום דלא חלים, והוא שעשו ליתקן מאליו. בשומר העשוי לתקן קא מפיגלי. דרבנן סבירא אפילו ליה ביטל תורת 'שומר' מניה, כל זמן של ניתק. גמור – תחלוש ששוי לבי בקריה, ומטלטל. וכשאנו כובעו – מעמידו חלים. ומדבק טס סביבו ומעבדו. אפילו ליה ליה 'טליתא' – שטפחלה ומחברו לא מלשטרא כל עליו. חולקן לשלשה – כללי עצמו מבכמים. דאי לשנים – הגדול טמא, דאיבא רובא. וגורר את המפילה – שדיבק עליו, שגם הוא מחברתו, ואף על פי שערין הוא עומד – טהור.

עולת העוף לרבי אלעזר רבי שמעון – דאמר (בשחיטת) בפרק קמא (חולין כ"א. א.) רוב שנים דקא, ואסור למלוק כל השנים. דגמור מחטאת דכתיב ביה 'לא יבדיל', הכי שריתן הכי? לומר דילמא לא אתי למעבר עד ששנים **בטמאה דרבנן** – שהיה המפשיט טמא וטמאה דרבנן, כגון דגרי 'רובי' שומא עור דברי' (שבת י"ג.) האב ראשו ורובו במים שאובים, ובמהו זו, קרשיה דאי. ואם נגע בה – טמאה מדרבנן, הלכך לא מחמירין בה כולי דאי. תינח טמא בטהורה טהור בטמאה בטמאה דאורייתא – דא – דהא מחמירין בין בטמאה בין בטהורה קתי, תנא 'טהורה' – לענין הכנסת טומאה לקבלן מן המפשיט, ותנא 'טמאה' – לענין הצרעת טומאה. שטמא דאי את המפשיט הראשון הנוגע בכדי אחיה, ולטורא את השני המפשיט מכדי אחיה ואילן, ולא נגע בבשר, והבא לומר: דא לא בחמה טמאה נבלה דאי, אפילו שחטה, וטומאתה דאורייתא. **בשריה** טמאה, אלא בחמה טהרה טרפה שחטה, ודאי טמאתו אם נוגע בה, בדמפשיט ואילו, בטמאה במוקדשין – כלומר, אם של מוקדשין דאי. שריצין – רבי נחמן לחפשיט בולו – חבור, ואפילו יתור מכדי אחיה, הנוגע במופשט – טמא. מדרקט 'שריצין' – לא, ואף על פי שטומאתה דאורייתא היא, שיעור הפשט בכדי אחיה, ורבי גוריון משום פחות מכדי אחיה. וקשיא לרב נחמן דגור דילמא לא אתי למעבר שיעורא. דא **תינח** אלא בגמל – ביהורח מכדי אחיה אינו חבור, אלא דך דיוקא דדייקין למעט בגמל – אעור הצואר הוא דדייקין, ודכי קאמר שריצין הוא דעד שישפשט את כולו, אבל בגמל שפשט עד הצואר – אינו חבור, ובמפשיט לחמת ובמגריל קאי. ולעולם שפשיט אף ביהור מכדי אחיה – טמא, דגוריון בבמהו טמאה הוילי טומאתה דאורייתא. רבי יוחנן בן גוריון – דאמר במיתותיה: אינו חבור. והבא ליכא למיגור מדי, דלמא לא אתי למעבר עד הצואר – דהדיכא טמא איבא. אבל בין פלגא לראב לא מוכחא מילתא, וכן בין כדי אחיה לפחות מכדי אחיה. **מעשרות** – סורה, 'ליתחבא באפר' דכתיב גבי מכה (מלכים א' ב) חורמין: ואישיתנו במעשרות. שייך – בהיותו מיעוט. שלא נקער די מעשרות – חשוב הוא להיות חבור. לא שנו – דכי לא שייך חילוק, **אלא** מילת – דבין שערק שמה, דאפילו חזר ותופרה – אינה חזרת לקדמותה. **אבל** עור – שטמא וסדוק, ושיר מקצת. חלים – חוק הוא על ידי אותו מקצת. ובשחורו ותופרו, הרי הוא כבתחלה. הלכך, לא בטל שמו מעליו. שנתן

חולין. פרק תשיעי – העור והרוטב דף קבר עמוד א – מתוך מהדורות “אבן ישראל – (שטיינזולץ)” קנה רש"י תוספות

כ"י מנעם ליה מארבעה מיהא דהי סחור ואמאי ודא חלים וקא – הכי נמי האי תנור דקאי על ידי טפילה לא חשיב, והוי כבוד שלא נחתבר.

הכ"י גרסין – במשנת כלים (בפרק קמא וברש פרק ה') והכמס אומרים: במז דברים אומרים – בגדול, אבל בקטן – תחלתו כל שחוא. שריו ברובו משתמטור מלאכתו, ולא קאי “משתמטור מלאכתו” א”שריו ברובו, אלא אשני תנורים, גדול וקטן השניים בה קאי, דאין סמך עד שתמטור מלאכתו. ובתרי מפרשה איהוד גמז מלאכתו.

הא בתנורא בר תשעה ודא בתנורא בר שבעה – כמו שפירש בקנטורס קדקאל. כן גרוא. דאן לפרש לתנורא: דבר תשעה בארבעה, ובר שבעה ברוב – עד דלא שריו תחלתו. דהוי בארבעה. ודאכל לא בעי לשנתי דא דרצלקה מצלג – בארבעה, דא דרעביה גיסטרא – ברובו. דכין ממשנת תאת ודא מסתבר בעין אחד מיירי: או תרייהו דרצלקה מצלג, או תרייהו דרעביה גיסטרא. היחבך הוצרך לתרץ שני תנורים ובעני אחד. רבש יצחק בן אברהם.

אבל פלטו סכין בטל – ואם תאמר: למאן דמשני לא ארישא, דאפילו כות פלטו סכין בטליה, ודכי מוכי מפתחת דרבי יוחנא דאמר: האלל המכוסס כ? אי כשכסו, וכי ערף כסו מפלטו יחד כותיה ויש לומר: דאין הכי נמי. אי נמי לדידיה רבי יוחנא פליג ארבי שמעאל ורבי עקיבא. וסבירי ליה בבית, אפילו פלטו סכין כל בטל. ותנא קמא דרבי יוחנא – רבי שמעאל ורבי עקיבא. דאפילו בבית פלטו סכין בטל. ולמאן דחני לא אסיפא אתי שפיר, ודא דקאמר הכא בטל – דייני, בלא כסו. אבל אם כסו – לא בטיל.

שם תחובים בקיסם והסין – ודא דרין בלא תחובים, ונעז בעס, דסמא. ודא לא חיתא הכי – אפילו במשא לא ליטמו, ד”את שבא לכלל מנע. כל לכלל משא” רבי עקיבא, בדאסר בגמרא. וקסברי: שני גונג ודחור וגונג אלא משום דפליג רבי שמעאל לרבי עקיבא בעור שיש עליו שתי חצאי ויתים. קאמר דביקסם כדאי גונג מודה ליה.

על שמיטתו מחמשה טפחים. כי מנעט מיהא סחור, אפאי? לימא חשיב! הכא במאי עסקינן – דקא בעי ליה למושב וב. **משנה** עור שיש עליו פניו פשר, הנוגע בפניו, היצא מקטן, ובשפירה שפגגרו – קמא. היו עליו חצי ויתים – מוטא במשא לא כמנע, דאפילו לא כמנע לא כמנע. וזמני קאמר רבי עקיבא בשם רבי עקיבא: **גמרא** אמר עולא, אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא פלסות חיה, אבל פלסות ספין – בטיל. אמר ליה רב נחמן לעולא: אמר רבי יוחנן אפילו פתרטא? אמר ליה: אין. ואפילו כנפאי? אמר ליה: אין. אמר ליה: האללים! אם אמר לי רבי יוחנן מפומיה, לא צייתנא ליה! כי פליק רב אשינאי אשפחיה ליה לרבי אמי, אמרה לשמעניה קמיה: הכי אמר עולא ודכי אהרר ליה רב נחמן. אמר ליה: ומשום דרב נחמן חתניה דבי נשיאה הוא, מילול בשמעתיה דרבי יוחנן? וזמני אשפחיה דיתבי וקאמר לה אסיפא: היו עליו שני חצאי ויתים – מוטא במשא לא כמנע, דרבי רבי שמעאל. רבי עקיבא אומר: לא כמנע ולא כמנע. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא פלסות חיה, אבל פלסות ספין – בטיל. אמר ליה: מר אסיפא מתני? לה? אמר ליה: אין, ואלא עולא ארישא אמרה ניהליכו? אמר ליה: אין. אמר ליה: האללים! אי אמר לי ויהשע בן נון משימיה, לא צייתנא ליה! כי אתא רבין וכל נחתי אמרה ארישא. ואלא קשא: אמר רבי פאפ במרוד

עד שיהא בארין – כלומר, עד הרקע מפילה. הא חלים וקא – שהטפילה מעמידו יפה. ואימא מדרבנן – ארמוותבא ליה מדרבי מאיר, סיעיה מדרבנן. אלא אמר רבא בשעטנא, כולי עלמא לא פליגי דכל כמז דחלים – לא סדר. ודא הכי קאמר: כיצד יודע קושא – מתחלתו ידא דאם תנור עליו, לא ידא קושא אתי עריך לגורו כו. תנור

תחלתו ארבעה – אין תנור פחות מארבעה, ואפילו נגמדה מלאכתו. ושריו – אם היה גדול וטמא ושברו – עריך שלא ידא לו שבר שריו. **במה דברים אמורים** – דתחלתו ארבעה ושריו ארבעה? **גדול** – התנורים העשויים לאפות תחלתו, כדרכן. אבל קטן, שעשוי לתנועה – תחלתו כל שחוא. **שטמא** – מלאכתו – לאחרי שנגמדה הסיקה, אפילו דא טמא – מקבל טומאה. קתי מיהא במה דברים אמורים גדול ושריו ארבעה – אבל בעיר מארבעה – לא טמא ודא. והמה קתי “חלקו לשלשה”, אבל לשתיים – לא סגו. ואף על גב דליכא בחיזוי ארבעה, דמקא מקיל רבי מאיר ואומר: אינו עריך, אלא ממנעט מופכים מלאכה מכלל דרבנן נמי ברא פליגי. דאף על גב דלא היה השבר ארבעה – אפילו הכי בעינן דלא ליהוי חלל – חתם – דקתי דבעינן ארבעה ואל לא – לא היה טמא דרצלקה מצלג – לרחבו, דשוב אינו עומד יפה. **הבא** – דקתי ברובא טמא, ואף על גב דלא היה ארבעה, דעבידה גיסטרא – שחלק לאורכו בנחתו כותו. – הכי גרסין: “אמר מר שריו ברובו”. הא אמרי רבנן ארבעה – דקתי “במה דברים אמורים, גדול” – אלאמך בן אתחלתו כל שריו מודה ליה לרבי מאיר גדול. **בתנורא בר שבעה** – קאמרי ארבעה. הואיל ורובו בעיר מארבעה הוא – לא משמע ליה ברובו. דלא חמירי שריו מתחלתו, דא תחלתו כשחוא שלם – לא היה תנור בעיר מארבעה. והאי דקתי רובו בתנור בר תשעה – דאף על גב דבדחיו אבא ארבעה – לא שנו – דאף על גב דרבי רובא, ובדא כותא קדקאל בטליה, אלא טליה. **אבל** עור – כי אתה שיעורא חשיב – ולא בטיל למושב וב – פלארשטרא. ובגמרא מזהב, לא חזי למגליה. **משנה** עור שיש עליו בית כשר – במקום אחד. הנוגע בפניו היצא מקטן – היינו באותו בית, כשרה שנגמדה אותו בשר. **ממא** – שדעה דהי שומר, דאמרינן ורולין קטב. **החלול** מחלול. **ציב** – רבעה תחלתו היצא מאותו בשר, ותלוי דרובו במקטע. ובאותו בית, ליתא כותו, אבל כמנע הוא לבית. **ממא** – שדעה שדא שני כותי נבלה. **ולא כמנע** – דאדא אפשר ליגע ביה, ושתי נגיעות אין מוצטרפות. **לא כמנע ולא כמנע** – כדמפרש שהערשטרא. ומוכר רבי עקיבא – עור על גב דלא היה כותי מערד במקום אחד, דלאו עור חבור, שהמשיט שני חצאי ויתים ביחד – טמא. **גמרא** לא שנו – דכותי שלם דבר הכל לא בטיל אלא פלטו חיה. **כרתא** – רובע הקב לשון מרי. ליענא אריתא: כן מנאנים. **וימנן** – פנע ארית. **אשפחיה** – רב אשועיא לרב אמר. **רבי וקאמר** – ילא שנו דשתי חצאי ויתים רבי שמעאל לא בטיל אלא פלטו חיה. **מר אסיפא** – א”שתי חצאי ויתים, כתיב שלם. **מתני** – כן. והמתא

אבל מלפניו יש גוגע וחוור וגוע – וסבר כתנא קמא דאחרים דריש פירקין (קט"א), דאין "שומר" לפחות מכזית. **אין** מאהיל וחוור ומאהיל – ואם תאמר: מאי שנא אהל ממשא? ושי לומר: ובמשא מרבין בסמוך מיטטא. רקתה: כולל אף במשא בק' תלמוד לדורא... והושגא... טטא. ואף על גב דבבבגי עמי חביב "טטא" יתיירא, דאמרין רבנן: מרבה (רבא) טטא.

ודומה רוח וכתב לה קרא, ולא קומינן לטועה
 וחזרו ונגזע וטראה רבני משא דרשינן, מדרשה
 ליה למכתב "ותענון בעליתא טעא עד העיר",
 "ותענון..." טעא דסיפא לשא למה ? אלא
 לאסופי טעמא פאן בונג, **רבי**
 עקיבא אמור רענו וטעא ותעסא כר – לרבי עקיבא
 נפיה לא צריך קרא, ואדאז סבידא ליה דער
 מנטשל, אלא לדרבי רבי "שטענאל קאמאר"
 לדידך דילת לך דא מנטשל, תיפוק ליה מידא
 רבין דאן אלא בעל מלא כר.

וזהב היינו טעמא משהו דבא לכלל מגע 9
לשני – דא אראו סבך כר פרא, דאית 10
ליה נוגע וחרור תווגע, **חשיב** דבא פפא פריפרידו 11
– אהא תנא: וזי **אחשבי** מרודד לפרפרידו 12
לשני חצאי זיזים, כגון שאנו מרודד יתר מדאי –
במגע נמי ליטמא, וזי אל חשיב – במשא 13
נמי אל ליטמא, וזי אהא "נשוא" דהא וזי חשוא 14
דאראו כרבי אליעזר דאמר: לא שנו אלא 15
למאחריו כו, קסבר: כיון דא ממעורר אלע על 16
ידי מרודד, לא חשיב ליה "נשוא", ומכל 17
מקום "נשוא" אהא – מכל מקום קסבר: 18
רישא ידעו שיש עליו כוית בש"א אוקיטנא 19
במרודד, וקאמר "הנוגע בשיריה שגברו, טמא" 20
אלמא דאיכא "שנו" אפילו למרודד: דארוח 21
לומר דהאי "מרודד" דהבא ענין מאתו 22
שלמעלה. ונראה דקסבר, אחו כקטן ואן גדול 23
עלה עמו – אן במרודד, וזכי נמי איירי באותו 24
קטן ואן גדול עולה עמו, לכך אן טמא 25
במגע, אבל במשא טמא, ד"נשוא" הוא. 26
אימא דהוא דנישא – תימא: סבאי, מניה 27
דברייתא: אימא איפסא, דרבנן סבאי, אחד 28
הנוגע ואחד מנישא, וזא דנישא, אבל אל 29
נישא – לא, ואתא רבי אליעזר למימר: אף 30
הנושא, אף על פי שאין שני, ותישבי שפיר 31
לשון "אין" ונראה: דסבר התלמוד מנישא בכל 32
עין, אפילו אן נישא, לכך דחק לפרש כן 33
נוגע 34

ענדבא ברחו! אמר ליה רבא ברביה: וקלא חינו רב אימי סבא כ
בגדיה דנברא רבה הוא? אמר ליה: אני חיוס "מכונני באשי"
דבעי טעמא. אמר עולא: שני חצאי ויתום שתחבן בקיסם, אפי
כולו - טהור. מאי טעמא - בתיב "וישא" קרינו "נרשא", ב
בבת אחת. תמן: היו עליו שני חצאי ויתום מממאין במשא ולא
אמאי? והא לאו נישא הוא! אמר רב פפא: במורד. תא שמע
חצאי ויתום שתחבן בקיסם והסיפון שהוא טמא, אמאי? והא
במורד. כתנאי: אחד הנוגע ואחד המסיט, רבי אליעזר אומר
לאו מסיט הוא? אלא לאו הכי קאמר: אחד הנוגע ואחד
רבי אליעזר למיסר: והוא דנישא, ומאי "אף"? אימא: והוא ד

"היו עליו". אמר בר.
 אבל מלפניו יש גזע
 : אין גזע וחזור וגזע.
 דאמר רבי יוחנן: רבי
 כנס אמרו דבר אחד. רבי
 דאס בן הרפנים, דתנן:
 והכניסן לחוד הבית -
 והכניסן ממזמאם. ורבי
 הקים: אין מאחיל לחזור
 וחזור וגזע. ומדברי
 אל, רבנן - קריב עקיבא.
 קא משהי! עד כאן
 אלא בעור אבל בעלמא
 רבי עקיבא בשני חצאי
 שהיו סמא, ומכאן מה
 גני שהעור מבפולן. מתיב
 להם" - ולא בעור שיש
 במזמא? תלמוד לומר:
 ישמעאל. רבי עקיבא
 את לא כלל מעג -
 כלל מעג - לא בכל כלל
 כלל מעג מלפניו! אמר
 כלל מעג בכל צד -
 כלל מעג בכל צד - לא
 רב אחא סבא מרבה
 לה לרבי ישמעאל, מהו
 שמעאל את שבא כלל
 בא כלל מעג - לא
 מעגא - משום דבא
 לית ליה? אמר ליה:
 שמעאל, דהוה מרבה
 ודעא מנאי שמעאל
 מוליד ומביא כל היום
 ונשוא - והוא דנישא
 מעג, דרבי רבי ישמעאל
 מודה רבי עקיבא בשני
 ונישא הוא! הכי נמי
 אף הנישא. אמר נשוא
 סיס בלא נישוא, ואתא
 משנה קולית המת
 וקולית

1 חן, וכי מצרפת ליה הוי כוית, ומיהו לא טרר
 2 חיה, דלאו איהו בשליה — לא טעיל. — מירוד —
 3 ז.ו. לא שנו — חרביי ישמעאל דאמר: דבשר עלא
 4 ממש. **אלא** חרביי ישמעאל דאמר: דבשר עלא
 5 בער דאמר. רבין דלא הוי כוית שלם
 6 יחד — אין לו יד. — שומר. ואף על גב
 7 דאמרן לעיל (חולק קדמא: ק"א. שומר)
 8 לפחות מכפול, הא כפול יש שומר — הא
 9 איכא חנא קמא דאריחין דפליג, — דאמרן
 10 לעיל: לא הוה שומר, דרבי ישמעאל סבירא
 11 ליה כותנא קמא דאריחין. **יש נוגע** וחוזר
 12 ונוגע — כלומר, שתי גניעות ממצטרפות. כל
 13 המצטבים **באהל** — כגון כוית מן המת
 14 ורובע עצמות מאל תרודו רבך. — שנהלך —
 15 השיעור נהלך לשנים, והבנים שתי החצאים
 16 לתוך הבית. — **פסח** — דאין לו אחיות
 17 שזהבית מאתלאל באי חוזר ומתאחל
 18 כאן. מדקאמר רבי יוחנן 'רבי ישמעאל ורבי
 19 דוסא אמרו דבר אחד', אלמא טעמיה דרבי
 20 ישמעאל משום אן נוגע חוזר ונוגע.
 21 **וסיבין** — מדדוסא דרבי ישמעאל,
 22 מכלל דרבנן דפליגי עליה — רבי עקיבא
 23 דמיא, ודא רבי עקיבא טפי מקיל: **ברקיע**
 24 **סימא** — דרשמיה דרבי עקיבא: דרבי מנחם
 25 הוא, אבל בעלמא — אפילו במגע נמי
 26 מטמא. דאי לא מטמא במגע — לא הוה
 27 מטמא במגע. דהאמר רבי עקיבא לקמך: **אין**
 28 שבא כלכל מגע בא כלכל שמש. ותחבין
 29 בקיום — נמי דרוקין זה מזה, קאמר רבונג
 30 וחוזר ונוגע חוזר. ברקיען אמליתיה דעולא.
 31 **ולא בקור** שיש עליו שני **החצאים** —
 32 קרינא ביה 'הנוגע בבבלחם' (ויקרא יא) —
 33 דאין כלל גניעה כשעור נבלה. **יבול אף**
 34 **הנושא** המעלה לויב **הנושא טמא** — והרי
 35 זה נושא את הנבלה. **והנוגע והנושא** —
 36 קריא יבין וידיד כתיבי חזיה נבלה. דתביב
 37 בה 'הנוגע'. **יטמא** אהדייא אף 'הנושא...'
 38 **יטמא**. **לא לכלל מגע** — כלומר, דלדך
 39 כיון דאמרט לא מטמא במגע — לו היה לך
 40 לטעוין במקור. **ואם איתא** — כבר דרבי
 41 מאי בשהיה ליה רבי עקיבא דרבי
 42 ישמעאל? חא מוד דבא לכלל מגע מלפניו.
 43 **כלל צד** — אף מאחוריו. דהא בתורה קריא
 44 דלעיל כתיבא נמי גניעת אחורוי קריא
 45 דברמינן בריש פירקין (קתא: t.א): **כולא אפילו**
 46 **יש עליו כוית**, הנוגע בעור שכנגד הבשר
 47 מאחוריו לא קריא? **יש טמא?** דאמר ר' חמא
 48 'טמא'. **קולית סומבא** — זאק עליו חזר
 49 ויש בתוכה מוח, ותנן במתניתין: קולית נבלה
 50 וקולית השרץ טומאים — טהורין אף עין
 51 המשא, דלא באו כלכל מגע. מי פליג עליה
 52 רבי ישמעאל או לא? מי אברמיני? **אין ליה**
 53 **לרבי ישמעאל טמא**, **והבא** — בעור של שני
 54 חצאין. **חיניו טעמא** — דרשמא במשא —
 55 משום דבא לכלל מגע מלפניו, **באש** גבי
 56 קולית — לא בא לכלל מגע כלל, דהא

58 עֲצֻמַת נִבְלָה אֵין לָהֶם טוֹמָא, כִּדְרָמִין
59 "נִבְלָתָה" – וְלֹא בַעֲצֻמָּת, וּבְמָוָה אֵינוֹ יִכּוֹל לִיגַע – דְּהָא טוֹמָהּ הִיא. **קוֹרְבָּא פִּרְח** – "רָצָה עוֹרֵב פִּרְח בְּאִיחִי", כְּלוּמָר שִׁישְׁאוּ לְדַבֵּר אַחֵר. **סִפְּכֻבִּי אִשָּׁוֹשֶׁת** –
60 כְּלוּמָר, "צִיבִינִי חֻזְקוֹ, לִפִּי יִסֵּחַ כּוֹחַ מִכַּח הַדְרָשָׁה שְׂדֵרֶתֶּיךָ הַיּוֹם בְּרִיבִים, שְׂדֵחַת חֲרֵלָה הִזְתָּ. חוֹלִיךְ וְהוֹבִי" – שְׁנֵשָׁן כֹּל הַיּוֹם. **כִּתִּיב לֵאמֹר** – "וַתִּשְׁכַּח אֶת נִבְלָתָהּ חֹסֶר
61 הָאֵל, בְּלֹא וִי". וְסֵתִם קִרְיָתָה, כִּיֹּן דְּלֹא כָתֵב וִי, נִקְרָא "נִשְׁא", וְאֵין קִרְיָן "נִשְׁא", וְהוּא **נִישָׁא** – שִׁיחָה כִּיּוֹת מַחְבֹּר הַעֵיט כּוֹלֵל כֹּאחַד, בְּלֹא כִּיֹּת דִּי אַחֵר. **דְּבִי רִבִּי**
62 **יִשְׁמַעְיָאֵל** – אֵלְמָו, כִּיֹּן דָּאֵן עוֹר מִגְּסֵל – מִטְמָא בְּמִשָּׁא, וְאֵף עַל גִּדְלֹא מַחְבֹּר הָאֵל אֵף עַל גִּבּוֹר. **כִּיֹּן שִׁיחָה** – שִׁיחָה כִּיּוֹת מַחְבֹּר הָאֵל, וְרִחוּק מִמֶּנּוּ חֵץ הַיֵּד, וְרִחוּתָהּ שֶׁרַח מִרְחוֹד
63 מִזֶּה לֹחַ מַחְבֵּרָתָה. **אִחֵד הִנּוּעַ** – כִּשְׁנֵי חֻצֵּי אֵחִים. **וְאִחֵד הִסְפִּיטִין** – מִטָּה בִּלְבָד, כִּיֹּן שֶׁרֶשֶׁת מִטָּה מִטְמָא מִיּוֹם וּבִמְשָׁל, וְרִכְבִּי אֵין אֵמֵן בִּלְבָד. דָּאֵן
מִטְמָקֵא אִפְרָא בְּמִשָּׁא אֵלֵא אִם כִּיֹּן מַחְבֵּרֵי. **מוֹשְׁנָה קוֹלִית הָטָה** – טָהוֹר, דְּעָמַד, אֵף עֵצִם כִּשְׂעוֹדָה מִבֵּית מִטְמָא מִיּוֹם וּבִמְשָׁל, וְרִכְבִּי אֵין אֵמֵן בִּלְבָד. **אֵין אֵמֵן בִּלְבָד**.

חולין. פרק תשיעי – העור והרוטב דף קכה עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קנט

הוספות

1 וקולית המוקדשים – במסכת פסחים (קכב) תנן הפגול הותר – מטמאין את הדיים.
2 דגוריו בור רבנן משום חסוריו כדונה ועצלי כדונה, בדפוסיה הותם. וגזרו אף בעצמות
3 ששמשו נותר. **בבלה** – אין עצמותה מטמאים, דכתיב (ויקרא יא) "בבלתה" – ולא
4 בעצמותה, וכן שרץ. הלכך, סתומים סתורים את מלמטא במשא, וכל שכן מגע, דאי אפשר
5 לו ליגע, ואף על גב ד"שומר" מביט ומרמא

6 סומאה – הני מילי בדבר שאפשר ליגע
7 בטומאה עצמה, ואפילו לא גגע בה, אלא
8 ב"שומר" – טמא. אבל דיואי דאי אפשר ליגע
9 בטומאה עצמה – אין "שומר" מטמא. נקובים
10 כל **שחוא** – אפילו בחוט השדרה, שאפשר
11 להכניס בו חוט השדרה לא ראשו או זקנו, ודאי
12 הוא מטמא בכך, כדלכמן. **ויא דאיכא**
13 **בזית מוח מפגנים סומאה** בוקעת ועולה –
14 קשיא דהא אמאי אין מטמא באהל? הרי אין
15 לה חלל ספה, קיימא לן בברכות (ט"ב) כל
16 חלל טמא בן טפח – אינו חוצץ בפני חותר, וי
17 קסבר מוח שבפנים מעלה ארוכה לבשר
18 מבחוץ, אף על גב דליכא מוח, הואיל נחמדי
19 ליה סוף תוחא ולי, שדרי פגנים שהתוח חול
20 כלה חתור, ועל ידי דתוח ליה גבשד למעלה
21 עם כן, בלי בשר ובלא מוח חשיב אבר כל
22 אצל חלול, ותנן (אהלות פ"ק א משנה ז)
23 האברים אין להם שיעור, אפילו פחות משהוא
24 הטה, ופחות מכערשה מן השרץ. **קסבר אין**
25 **מוח שבפנים מעלה ארוכה לבשר מבחוץ**
26 **דחבא**, והואיל וליכא שיעור, **ויא סוף**
27 לחלולת ארוכה ביה, אלא "אבר" מיקרי. **אי כיון**
28 **במוקדשין אמאי מטמא** – הרי לא שישש
29 נותר, דאין נותר בפחות מכוית **כי נקבו אמאי**
30 **לסומא** תמורה **רישא** – דקולית תמור
31 **חליבא ביה** – לפיכך, אין מטמא באהל.
32 **סיפא** – מוקדשין ושרץ ובלה. **דאיכא ביה**
33 **לפיקי**, בן מוקדשין איכא שיעור נותר, וי
34 נבלה ושרץ איכא שיעור לסמא. **ומאי קא**
35 **משמע לן** – כיון דרשוי ליכא ביה, אבתי לא
36 אשמעינן דעצם כשדורה מטמא במגע ולא
37 באהל, ובזית מן הנבלה מטמא. **מילי מילי** –
38 כל דבר ששנה במשנתו אשמעינן טעמא בכל
39 דוד, דהוה שדורה וזו לא הראה וזו. **רישא**
40 **לחריבא** – דאין ליכא שיעור, על דרך דך
41 שמע מיה דמוח שבפנים אין מעלה ארוכה
42 מבחוץ. **ויא מעלה ביה אין בין לית ביה** –
43 מטמא. **מילתא אמאי** – בנותר עצמו, וימרינן
44 לאשמעינן דכתיב הוא, כדבר מיר משום
45 דבפסחים (קכב) לא תנן אלא "הפגול הותר",
46 אבל משוער לא תנן. ואשמעינן תוניתין דמשום
47 דשיעור ביה נותר, מטמא אפילו כשהוא
48 סתומה ולא גגע במוח – טמא משום עצם
49 ששימש את הותרה. **לא ניקבה לא** – דביעין
50 אפשר ליגע, כדתי טעמא כדדאי לקמן. **אמי**
51 **אשר לעולם מוח מעלה ארוכה** – מטמא
52 בשעפה – נסבה במגל או בסכין, דהו לא
53 מעלה ארוכה. והלכך, כיון דליכא מוח
54 דמטמא אהל מוחו שיעור – לא מטמא אהל
55 ובמוקדשין נבלה ושרץ – בדאיכא ביה, כדאוקמנא. ואבוי לא פליג אלא במעלה ארוכה. **לארבה** – דרעבשו שיר בה רצועה שלא שיפה. **מטמא** – ואפילו אין בה לבשר ולא
56 מוח. דמוח שדור עתה לבא במפגים מעלה ארוכה. ויכין דרבותה בעל חיה מעלה ארוכה. השתא נמי אהל, ואם בעי שיעור. **לחריבא** – סביב סביב, ואפילו במקום אחר. דקל
57 אף חסול רעא רציעה סביב – דהו חריב, ולא תחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף, ואם תקליפנו לארבה, ויחשיב דאף אחד – יש דרך לשרף לעלות.
58 **לעולם** – משום ארבעה סיבין, דלא קומעין במתניתין ביה חריב, ואי נמי ליכא ביה חריב מטמא באהל. דמוח שבפנים מעלה ארוכה. **ומאי נקבו אמאי** – הואיל ליה במשנתו
59 בדפוסיה ואולי, דאיכא תנא דקרי למאדיל "נוגע", **אמאי סתומים** – עצם טפח – אבר הוא, ובלא מוח נמי מטמא, וסתומה מאי אתנא? **המתקשקש** – יבש ונעקר בתוך החלל,
60 דהוא לא מעלה ארוכה. **נבי נח** – אף על גב דאני מעלה ארוכה – מטמא באהל, דהא לא חשיב אבר, אלא איכא שיעור. וסתומה לא תמניא ביה – דטומאה בוקעת ועולה,
61 ומוקדשים – דהו שיעור נותר. **נבלה כיון דרסקתיה חוץ** – ושוב אינו מעלה ארוכה – לא אבר הוא. והלכך, נקבו – דאפשר ליגע, מטמאין משום שיעור. ולא נקבו – לא
62 דלא אבר הוא. והשתא גרע מוקולית שיש בה בכעשדה מוח לה, דהווא מעלה ארוכה הוא. **אף אמן נמי תנינא** – דקרי למאדיל "נוגע".

1 וקולית המוקדשין, הנוגע בקו, בין סתומים בין
2 נקובים – מטמא. קולית נבלה וקולית השרץ, הנוגע
3 בקו סתומים – סתומים, נקובים כל שהוא – מטמא
4 במגע, מנין שאף במשא – תלמוד לומר "הנוגע...
5 והנשא", את שבא לכלל מגע – בא לכלל משא,
6 לא בא לכלל מגע – לא בא לכלל משא. **גמרא**
7 **נוגע** – אין, אכל מאחיל – לא. הכי דמי? אי דאיכא
8 פזית פשר – באהל נמי ליטמא! – דליכא פזית פשר.
9 **ויא דאיכא פזית מוח מפגנים** – מטמא בוקעת
10 ועולה, **באהל נמי ליטמא!** – דליכא פזית מוח
11 בפגנים. – **ויא מוח מפגנים מעלה ארוכה מבחוץ,**
12 **אבר מעליא היא, באהל נמי ליטמא! אבר רב יהודה**
13 **פזית דרבי חיאי:** זאת אומרת, מוח בפגנים אינו
14 מעלה ארוכה מבחוץ. – **במאי אוקמינא** – דליכא
15 פזית, אי הכי, במוקדשים אמאי מטמא? ותו, קולית
16 נבלה וקולית השרץ פי נקבו אמאי מטמא? – **הא**
17 **לא קשיא, רישא** – דליכא פזית, **סיפא** – דאיכא
18 פזית, **ומאי קא משמע לן?** מילי מילי קא משמע
19 **לן:** **רישא** **קא משמע לן?** דמוח מפגנים אינו מעלה
20 ארוכה מבחוץ. **מוקדשין מאי קא משמע לן?** שפוא
21 נותר מילתא היא. **דאמר מיר בר אבבה,** אבר רבי
22 **יהודה:** עצמות קרשים ששימשו נותר – מטמאין את
23 הדין, הואיל ונעשה בסיס לדבר האסור. **נבלה אף**
24 **על גב דאיכא פזית, ניקבה** – אין, לא ניקבה – לא.
25 **אמי אמר:** לעולם מוח מפגנים מעלה ארוכה
26 מבחוץ, והכא במאי עסקינן – **בשיעור,** וכדדבי
27 **אלעזר.** **דאמר רבי אלעזר:** קולית ששקפה לארבה –
28 **מטמא, לחריבא** – סתורה, ויסמינך: **דיקלא, וידי**
29 **ויהנן אמר:** לעולם דאיכא פזית, ומוח מפגנים מעלה
30 ארוכה מבחוץ, **ומאי "נוגע" דקתי** – **מאחיל** וי
31 מוח מפגנים מעלה ארוכה מבחוץ, קולית נבלה
32 וקולית השרץ פי לא נקבו אמאי סתומים? אבר רבי
33 **בבבין בר גידל,** אבר רבי ויהנן: **הכא במאי עסקינן**
34 **בגנן דאיכא פזית מוח המתקשקש, גבי מוח** –
35 **מטמא בוקעת ועולה, נבלה פיון דמתקשקש הוא, ניקבה** – אין, לא ניקבה – לא. **אמר**
36 **רבי אבין ואיתימא רבי יוסי בר אבין,** אף אמן נמי תנינא: **הנוגע בכחצי וית מאחיל על**
37 **חצי וית, או חצי וית מאחיל עליו** – מטמא. אי אמרת בשלמא חד שפוא הוא – משום הכי
38 **מקצורא, אלא אי אמרת תרי שמי ניהו, מי מקצורא? והתנן:** זה הכלל, כל שהוא משם
39 **אחד – מקצורא וטמא, משני שמות – סתורי** – אלא מאי, חד שפוא הוא? **אימא אמיא** **אכל**
40 **הנוגע**
41 **אמר**

אמר רבי אישא בטומאה רוצה בין שני מגדלים עסקין – הוה מצי למימר
"בטומאה רוצה בטמא עסקין", בדאמרינן בסמוך, אלא משמעות "אהל" משמע
לית למעלה מטפה, אי נמי לית ליה סברא דלקמן, ואם תאמר, אי בטומאה רוצה
דוקא עסקין, אמאי נקט סיפא "המשכה" על ידי דבר אחר, טהור? והה ליה למיעט
אלא אינה רוצה טהור? ויש לומר דהא

לאשנועין דאפילו בין שני מגדלים
דריש – לא הוי טומאה רוצה בהמשכה על
ידי דבר אחר. דתתרי עובין בין שני מגדלים
וגם שדוה עצמו מאחיל על הטומאה או
הטומאה עליו, ו**ומאן** תנא דקרי לאהל נוגע
רבי יוסי היא – פירש בקונטרס דלא מיהי
דאיה אלא אליבא דרבא, וכן עיקר, דהא לאבי
מאי משני, דעל כדרך צריך לזקוקינן מתניתין
בכל ענין, דאם לא כן, מאי דהוה רבי ויהא לעיל
"בטומאה" בין שני מגדלים, נזק מן מתניתין
בבבאי ונתא אלא על כדרך צריך לפרש בכל
ענין, דלא תקשה אבתי, נוגע – אין, מאחיל
בלא טומאה רוצה – לאו היכלך, אליבא
דאביי לא מתקנא, כיון דאיכא אהל למעלה
מטפה, דלא הוי גניעה, אבל רבא, אלא דמפח
אלא אהל דהמשכה, ליכא למפטר מיד. ו
דמתניתין לא איירי בהמשכה, מדתני "ונגע"
– משמע לא הוי דומיא דהא, אידרו חסידה
ועל על ידי דבר אחר, ואביי ורבא לית להו
דבר ויהא דשני לעיל "בטומאה" בין שני
מגדלים, דאי אית להו – מנא לן לפרש
כדפריש, ולמנא בטומאה רוצה בין שני
מגדלים עסקין? אלא דהא לית להו, ואם
תאמר, וכיון דלית להו דרבי ויהא, והוא
דלעיל מתקנא לאביי כדאית ליה ולרבא
כדאית ליה, ותאית טפי שפיר לרבא, ודמקנא
בפשיטות דרישא מצטרפין – ודבאילו גניעה
היא, כיון שאין בהמשכה, ובסיפא דאין
מצטרף, כיון דעל ידי המשכה הוא, ואם כן
אמאי איצטריך לרביא מחבא, מחבא לדלעיל
יכול לרבא ראיא, דקרי לאהל "נגע", לפי
סברת רבא ויהא רבי לומר: דניחא ליה טפי לאתוי
מחבא, שזכור בה שם חכם, **שלא** נגע
טהור – ואם תאמר, כיון דלא מבטל להו,
כדפריש בקונטרס, דאי אמא אפילו שלא כנגד
הנקב, בדאמרינן פרק י"ח חומר (בבא בתרא
י"ט) דכל מיד דלעיל מבטל ליה, אין חוצץ בפני
הטומאה ומיהו שם פירש דכל דבר שותם כל
החולץ, אין צריך בטול, ויש (בא דבר המחבא

היא) מפרשי, ויהא רבי טומאה אהל בוקעת ועלה – ואם תאמר, היכי
מוקמינן לעיל מתניתין כוחיה, והא מתניתין סבר דבוקעת ועלה, דתני בקילית סומה
הנוגע בה שם, ואצטריך דמאי "ונגע" מאחילי ויהא שומר אף על גב דסבר רבי יוסי
טומאה טומאה אהל טומאה, מודה בקילית טומאה טומאה מחבא, כגון שותם בבכוסה
דמדה רבי יוסי דמטמא, **בטמא** היה בין מה שבתוכה טהור – שהמגדל חוצץ בין
הטומאה ובין מה שבתוכה, דאינו מקבל טומאה, דעשר למחא דהא.
יבול הוא להוציאה ולשורפה במקמה – נראה דמדה רבי יוסי בהא דאמרין בבבאי
(י"א) המת בבית ליה פתחים דרבה – כולן נטמא, מפני ששות טומאה לצאת
דרך שם, דרהם במת שלם, דאין דרך לשורפו ולתווה פחות מבית.

אם

מאחיל על המת, שלא כנגד הנקב – טהור, דהכלים בלא מהא אינן מקבלין טומאה, היכלך חוצצין, **אליבא** דא
לא מבטל ליה – לדחות סכורו של מת, ותחוי **בטומאה** מטונה – אי למטה מטפה עסקין – נזק מן
דקמיאן לן ואחלוהי פרק י"ד משנה ו' בוקעת ועלה עד לרקע, אלא אם כן תמצא רוצה למטה מטפה, **תיבת** – מגדל של עץ, מששירי, ועושין חצי תיבת
קטנה, להצניע בה כלים ומשקין, **תיבת שבה** – בחלל פתח טפה, היה רגסין לה במשנה דלמטה שיש בה פתח טפה, דלא הויא טומאה טמונה, ואין **ביציאתה**
בחוץ פתח אין סוף, **בטומאה תיבת טמא** – ואף על פי שפתח קטן, כדפריש טמא: "מפני שדרך טומאה לצאת" – על כדרך שחור לצאת דרך פתח זה.
לפניך, מטמא מיד דרך יציאה, ומורבנן, מה שבתוכה טהור – הואיל ואין ביציאתה פתח טפה, והרי אין סופו להבטיל לה מת, **רבי יוסי מטהר** – כדפריש: דשמא
אין סופה לצאת דרך פתח זה ויהא בה שיעור טומאה, שיכול להוציאה לחצאן או לשורפה במקמה, וקמי **סיפא העמידה בפתח** – ויכולה בבית, אלא שפתחה
לחץ, **טומאה בתוכה תיבת טהור** – דמשום מאי איכא לטמוי? הא טומאה אהל ליה, דיש בה פתח טפה, ולא טמונה היא, ומשום יציאה נמי לא מטמא – דהא
אין יציאתה לפנים.

הנוגע בחצי ית – ומאחיל על חצי ית בבת אחת, ידו נוגעת כאן, והשניה
מאחלת כאן, או חצי ית מאחיל עליו – כגון שנתון בקיסם ותחוב בבתלה, וזה
עומד תחתיו והדר אחר מאחיל עליו ועל חצי ית, כגון חצי ית מוטל על גבי
קרקע, והוא עומד אצלו, והוא מאחיל על שניהם, **אבאי** טהור – אלא או אהל

נמנו ועיקר אהל האומר בתורה או הוא
"כל הבא אל האהל" (במדבר יט) – שהבית
מאחיל עליו ועל מת באהר, **רוצה** – כל
דבר שאין לו מקום ריוח קרי "רוצין", ופחות
מטפה – לאו חלל הוא, ונקרא מה שבתוכו
"רוצין", מגדלים – של עץ, דבולה גניעה
היא – אפילו לא מאחיל למעלה מן הבשר
הרבה, כגון שהיו המגדלים גבוהים,
והטומאה למטה, והוא מאחיל סמוך
לראשיו – קרי גניעה, רביון דהלכה
למשה סמיני דהא טומאה רוצה בוקעת,
ויה כמאן מילי טומאה כל חלל שבני
המגדלים, ומדא לא תסייעה לרבי יוחנן,
ומאן תנא – דמתניתין לרבי יוחנן דאוק
ד"הנוגע היינו מאחיל? – תירווד – כן, דרב
– ערפ' דהנמצא בארון של מת, שהוא
רקבוביתו של מת, ושעיר "מלא הרוח" –
הלכה למשה סמיני, **לא אלא נגע בבבליה** –
דאם לא הערפ' אינו מחבריו זה, והנוגע בעד
זה – לא נגע בעד זה, וכל דבר וחד עפרא
כאפי' נפשה הוא, **אבא אבאי** – המאחיל
למטה מטפה, שאין טפח בין ידו לטומאה
קרי לא אהל גניעה, ולאביי לא מתקנא
מתניתין כרבי יוחנן, דלא מיקרי מאחיל
"ונגע" אלא למטה מטפה, דהיי גניעה,
ואבתי דהר דוקיין קמי' לדוכותיה נוגע –
אין, אלא מאחיל אהל גרידא למעלה מטפה
לשמוא אביי לא מהדר לאוקמא דלרבי
יוחנן, דהא אבאי מאוקמא למתניתין כאן
בה ביות ובששיפה, ודבא קא מהדר לתרצוי
מילתיה דרבי יוסי דקתני נזק בקב טבע
ואהל, וקשיא לן: הא לא נגע בבבליה? ומוקי
ליה אבאי מאחיל גניעה, **רבא אבא** אצילו
למעלה מטפה אהל גניעה – מיקרי, ושפיר
מתקנא מתניתין כרבי יוחנן, ורבי יוסי
דא, בהמשכה – דבר אחר מאחיל עליו
ועל הטומאה, והוא אינו מאחיל על
הטומאה, ולא הטומאה מאחלת עליו, אלא
דבר אחר ממשיך את הטומאה עליו, **טמא**

אטיא לה – דאפילו למעלה מטפה קרי ליה רבי יוסי טהור גניעה? **חבי** טמא
הספורים – שמסורגים מטות כמין קליעה, וכן סריגי חלונות, שנתונים עצים דקים
או סר ברזל בחלונות בסריגות קבילות, עשו סקרה אדם בוקן, **חוצצין** בין בית
לעליה – אם שותו מקורה לתורה – נעשו חסידה, ובסוף, **אין מקבלין טומאה**,
וחוצצין בפני הטומאה שלא תבטט טומאה לצד שני שעליה, כלומר, לעליה, ואף
על פי שנקובים – הרי אין נקבקים פותח טפה, וכל נקב העושה לאיר – שיעורו
במלא אגרוף, וכל נקב שבין בית לבית או בין בית לעליה – שיעורו בפחות טפה,
ואף תנועע כנגד הנקב – טהור, **חיו פורשים על הפת באויר** – שיעורו מהמט
כמו שוח מסורגות, ופורסין על המת באויר, **הנוגע כנגד הנקב טמא** – דעכשיו
אין נעשו חסידה לחיות הכל כסוחם, **הנוגע כנגד הנקב טמא**, שריח
אליבא דא – ששוחין על הפת למטה מטפה, שאין מוחן למטה טפה
לא מבטל ליה – לדחות סכורו של מת, ותחוי **בטומאה** מטונה – שאין חלל טפה,
דקמיאן לן ואחלוהי פרק י"ד משנה ו' בוקעת ועלה עד לרקע, אלא אם כן תמצא רוצה למטה מטפה, **תיבת** – מגדל של עץ, מששירי, ועושין חצי תיבת
קטנה, להצניע בה כלים ומשקין, **תיבת שבה** – בחלל פתח טפה, היה רגסין לה במשנה דלמטה שיש בה פתח טפה, דלא הויא טומאה טמונה, ואין **ביציאתה**
בחוץ פתח אין סוף, **בטומאה תיבת טמא** – ואף על פי שפתח קטן, כדפריש טמא: "מפני שדרך טומאה לצאת" – על כדרך שחור לצאת דרך פתח זה.
לפניך, מטמא מיד דרך יציאה, ומורבנן, מה שבתוכה טהור – הואיל ואין ביציאתה פתח טפה, והרי אין סופו להבטיל לה מת, **רבי יוסי מטהר** – כדפריש: דשמא
אין סופה לצאת דרך פתח זה ויהא בה שיעור טומאה, שיכול להוציאה לחצאן או לשורפה במקמה, וקמי **סיפא העמידה בפתח** – ויכולה בבית, אלא שפתחה
לחץ, **טומאה בתוכה תיבת טהור** – דמשום מאי איכא לטמוי? הא טומאה אהל ליה, דיש בה פתח טפה, ולא טמונה היא, ומשום יציאה נמי לא מטמא – דהא
אין יציאתה לפנים.

חלוץ. פרק תשיעי - העזר והרוטב דף קבו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" קסג

הטופות

הבי גיסינ'ן - "זחני עלה דרבי יוסי מטהר. אדריא? אי נמא אסיפא - תנא קמא
נמי טהורי מטהרו אלא דקאמר תנא קמא "זבית טמא" - אי משום דדרך טומאה
לצאת בו, ולא רשיתו "אלא לאו ארישא" - דתא ברישא בהדיא תנן הוה "ורבי
יוסי מטהר" - אי נמא אסיפא - ודבוקתני - דהא תנא קמא נמי מטהרו אלא -
שמעיה לטנא קמא דקאמר "זבית טמא" כל

היכא דמשכחת דתא מוהר תרי טעמי, אי
משום דרך טומאה לצאת, כגון רישא ודש
בה פותח טפה, דאין כאן טומאה טמונה
אלא משום דסופא לצאת, ואי משום
דטומאה טמונה בוקעת, מדרקט רישא ייש
בה פותח טפה, דאין סיפא עלה "דעמידה
בפתח ופתחה לחוץ" - הבית טהור",
ורשמינן בעינן טעמא דיש בה פותח טפה
דאין כאן אהל טומאה טמונה, דהא אין בה
פותח טפה - אפילו דעמידה בפתח ופתחה
לחוץ לבית, נמצי מפני טומאה טמונה
בוקעת, והוי כאילו מוטלת בקרקע הבית.
והבית מאחיל עליו, וקאמר ליה רבי יוסי
ברישא דקאמר גבי "יש בה פותח טפה"
הבית טמא, משום שדרך טומאה לצאת -
יכול הוא להוציאה לחצוצן, ודקאמרי -
בסיפא "זבית טהור", וטעמא משום דנקט
ברישא "יש בה פותח טפה", דהא אין בה
פותח טפה - הבית טמא, משום דטומאה
טמונה בוקעת - לאו מילתא היא, דטומאה
טמונה אינה בוקעת, דהכל שואב בשר
הפת ופת הכול - אפילו דהו, אפילו נכנס
לבת - הבית טהור, בדאמר ב"בבבמה
המקשה" (חולין ע"א.) דטומאה הבלועה
בבעלי חיים אינה טומאה, ומושל על
האכסופה - רגורא לפנים, אם יש בצוארו
פותח טפה - רוחב טפה בצוארו, מביא
הטומאה - משום דרופנו העליץ
מאחיל על הטומאה, וראשו חשוי ממשך
האהל לבית ויראה דרך פיו לבית, ואף על
גב דאין לה אהל שחללו טפה, נמצי רבי
מאיר דממשך, והוא הורחב טפה, וכל לאו
אין מביא את הטומאה - שכל שאין בו
רוחב טפה - אינו אהל, כדנתן (מאכלות פרק

גושנא ז) טפה על טפה על רום טפה מרובע, מביא את הטומאה, דרבי יוסי אומר
ומשום ז) טפה על טפה דעתך, דרבי קאמר: בדרקט בגופא את מקום
הטומאה, אם היה מן המשקוף ולפנים, הבית טמא - השתא קא סלקא דעתך:
אדריא? בצוארו טפה קאי, דקאמר רבי מאיר: הבית טהור, וקאמר ליה רבי יוסי:
אם הטומאה מן המשקוף ולפנים, ואף על פי שאין בצוארו רוחב לדחות אהל
דריש יש כאן אהל גדול, שדבית מאחיל על הטומאה, וחסם חלל הרוחן אין
טפה, והוה ליה טומאה טמונה. מן המשקוף ולחוץ הבית טהור - שדריא אין כאן
אל בית מאחיל, ולא אהל טפה, שיהא מבדוקה לתוך הבית. פיו לפנים - ונקב
זבנא לרוחץ - הבית טהור, אם טומאה ממשך, ומשום המשכה לא מוטנאן ליה
דאין שרין אף דרך מאכל לצאת דרך הפה, אלא דרבי השוליים, נקב הרעי, פיו לחוץ - ושוליו לפנים, הבית טמא - שדריא דרך פתח קטן הוה על כרחך היה סופה
לצאת. בין דין ובין כך - פיו לפנים או פיו לחוץ, בין טומאה ממשך המשקוף ולפנים בין שדריא לרוחץ, בין שצוארו טפה בין אין בצוארו טפה, ובאחור פלגיו, פיו לפנים
טמא, ואף על פי שאין סופו לצאת דרך כאן - קסבר, אף בדרך כניסתה היא מוציאה טומאה, אי נמי פעמים שדריא מוקא, וכן שוליו לפנים - מפני שדריא לצאת
דרך זה, פיו לאו אלא בצוארו טפה קאי רבי יוסי - ואמר דאין טומאה מן המשקוף ולפנים - טמא, ואף על פי שאין אהל טהור - טמא, וכן שוליו לפנים - משום שהבית
מאחיל על טומאה טמונה, אפי' רבא - רבי יוסי לאו א"א בצוארו טפה קאי, ולחומרא, דהתם, אפילו טומאה בפנים הבית טהור, דטומאה טמונה אהל בוקעת, אלא
אין ש בצוארו פותח טפה קאי, וקולא, דקאמר רבי מאיר: אהל הצואר ממשך הטומאה לבית, והוא ורוחבו טפה, ואף על פי שאין אהל חלול רבי יוסי:
רישא את חלל הטומאה, אהל הצואר, אם יש בחלל טפה - ממשך, ואף לאו - אינו טומאה, והוא "רוחב את הטומאה" - לאו רוחב את מקום שכבת הטומאה
קאמר, דאמקום שכבתה לא חישינן, דלא שני לן אם בבית את לרוחץ לבית, שאין טומאה הבית אלא משום המשכה, אלא "רוחב את חלולו" קאמר, ודקנסים בסיפא
אם ממשך המשקוף ולפנים" - מילתא אחרייה היא, ובתרתי פליג - והבי קאמר ליה לרבי מאיר: דקאמרת לענן המשקוף, אם יש בצוארו כולו עם עובי דפתוחי
רחב טפה ממשך - אנו, חלל טפה בעינן, ודקאמרי - אם יש אכסופה כולה - הבית טמא, ואף על פי שאין פיו לחוץ ולפנים, דקחשבת כל האכסופה כלכנסים.
המשקוף ורוחבו, ושקוף מוהרץ בו, שהיה נוקף ושקוף בו כששונרין אותו, ומחזיקה שקוף ולפנים חיי כלכנסים - שקוף - כשיציל כלעל, נמצי שאנו עושין למשקוף המשקוף
העליון, מקום שהדלת נקט עליה, ולשון קסיפה היא הכאה, שנקט דבר על חבירו, כדמרגמינן "חבורה" (שמות כא) משקופי, "עלה נוקף" (ויקרא כו) טרפא דשקף,
שדפות קדים" (בראשית מא); שקיף קידום, מבוטט ברח. מאן תנא - לדעיל (קב"ה) דהנוגע בכחצי ית דבר אחר מאחיל עליו ועל חצי ית, דקתני "טהור", דלא
מצטרפא, אלא, מנג וואל - לאו חד שמא הוא, ופליג אדריבי רבי לאלה "נוגע"?

וְחָנִי עָלָה: רַבִּי יוֹסִי מְטַהֵר. אֲהִיָּא? אֵילִמָּא אֲסִיפָא -
תַּנָּא קַמָּא גַּמִּי מְטַהֵר קַא מְטַהֵר? אֵלָא, דְּקַאמַר תַּנָּא
קַמָּא, מוֹמְיָא בְּרוּכָה - הַבֵּית טָמֵא, אִי מְשֻׁם דְּדִרְדֵּךְ
מוֹמְיָא לְצֵאת וְאִי מְשֻׁם דְּמוֹמְיָא מְמוּנָה בּוֹקְעַת.
וְקַאמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי: וְדַקְאמַרְתָּ דְּדִרְדֵּךְ מוֹמְיָא לְצֵאת
וְיָכוֹל הוּא לְהוֹצִיָּא לְחֻצָּאן אוֹ לְשׁוּפְרָא בְּמִקְוֵיָא,
דְּקַאמַרְתָּ מוֹמְיָא מְמוּנָה בּוֹקְעַת - מוֹמְיָא מְמוּנָה
אֵינָה בּוֹקְעַת, וְרַבִּי יוֹסִי אֲדָרְבֵּי יוֹסִי: דְּתַנֵּן: הַכֵּלָה
שָׁכָב בְּשֵׁר מֵת, וּבֵית הַכֵּלָה וּמוֹשֵׁל עַל הַמִּקְוֵיָא.
רַבִּי מֵאִיר אָמַר: אִם יֵשׁ בְּצִוָּארוֹ פוֹתֵחַ טֶפֶח - מְבִיא
אֶת הַטּוֹמְאָה, וְאִם לֹא - אֵינוֹ מְבִיא אֶת הַטּוֹמְאָה.
רַבִּי יוֹסִי אָמַר: רֹאשׁוֹ, מְכַנְנֵה הַשְּׁקוּף לְפָנִים - הַבֵּית
טָמֵא, מְכַנְנֵה הַשְּׁקוּף לְחוּץ - הַבֵּית טָהוֹר. רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר: פִּי לְפָנִים - הַבֵּית טָהוֹר, פִּי לְחוּץ - הַבֵּית
טָמֵא, מְכַנְנֵה שְׁמוֹמְיָא יוֹצֵאָה דְּדִרְדֵּךְ שְׁלִיטָה. רַבִּי יְהוֹנָה
בֶּן בִּתְרִיא אָמַר: בֵּין דֵּךְ וּבֵין דֵּךְ - הַבֵּית טָמֵא.
מֵאִי לֹא א"א בְּצִוָּארוֹ פוֹתֵחַ טֶפֶח? קַא רַבִּי יוֹסִי,
לְשִׁמְעוֹ מִיָּה: מוֹמְיָא מְמוּנָה בּוֹקְעַת! אָמַר רַבָּא: "רֹאשׁוֹ"
אֶת חִלְל הַטּוֹמְיָא" חֲתָנִי, וְרַבִּי יוֹסִי בִּתְרִיתִי פְּלִיג,
וְקַאמַר לִיה רַבִּי מֵאִיר: דְּקַאמַרְתָּ בִּי יֵשׁ בְּצִוָּארוֹ
פוֹתֵחַ טֶפֶח - מְבִיא אֶת הַטּוֹמְיָא, אֲנִי בִּתְרִי לְחִלְלָה
אֲלֹהֵי. וְדַקְא אָמַרְתָּ הַבֵּית כּוֹלֵל טָמֵא, מְכַנְנֵה הַשְּׁקוּף
לְפָנִים - הַבֵּית טָמֵא, מְכַנְנֵה הַשְּׁקוּף לְחוּץ - הַבֵּית
טָהוֹר. רַב אֲחָא בְּרִיה דְּרַבָּא מְתַנֵּי לֵה בְּהִדְרָא, רַבִּי
יוֹסִי אָמַר: רֹאשׁוֹ אֶת חִלְל הַטּוֹמְיָא, וְיֵאמָר תַּנָּא דְּפִלְגִי
עֲלֵיהּ: רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא, דְּתַנֵּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר:
שֵׁשׁ

אם כי בעצרו פותח טפה כ"י - תימה! אי צארו של כלל חשיב דבר שאן מקבל
טומאה - כי יש בעצרו פותח טפה, מאי הוה נדו דרבי מאיר את ליה חוקקס
להשלם, מכל מקום את מנעם הבשר את האור מנעם, ואינה יכולה טומאה לבא, ואי
חשיב דבר המקבל טומאה - והבי קאמר רבי יוסי "רוחב את חלל הטומאה", דהא אם
אין בחללה טפה - אינו טמא, ובאמא, ונאמי אית
יכול לחוץ, ודרי הוא בפתחו לבית ומיהו אפשר
דמכל מקום לרבי יוסי הבית טהור, ויכין שאן
בחלל טפה - אין כאן אהל שישמך טומאה
לבית, ופוסקטא טומאה בחוץ, אין קשה, נדו
בדבר אפשר שאינו חרץ עצמות, אמאי אין
חוצצנים? ויש לומר: כיון דאית ליה לרבי מאיר
חוקקין, ויש בהם אור קטן, דהעצמות אין
חותמים כל תבק אל ממש, ומסתמא אין
מכללין דסופו להוציא משם - לא דחייג, כדפרשינן פרק "אף יחפור" (בבא בתרא ט"ב),
מאי לא אאן בעצרו ארבעה טפחים, ודריא?
היינו רואין את הטומאה אם היא כנגד השקף
או לא. אמר רבא דבי קאמר בו - לא היה
מצי למימר דאיש בעצרו פותח טפה, אלא
ולא בא לחלוק, אלא לית חשיב לשקוף אהל,
ורואין צוארו כלב קאי - דלא שייך למישר
לשון "רוחב" אפסא, דהא מונח קמן, אלא
אטומאה שהיא בפנים או אחלל שייך למשר
"רוחב".

אנן בחר חלל אולין - רבי מאיר דלא בעי
חלל טפה, להטעמיה דאית ליה בפרק
דשבט (ח) חוקקין להשלים, מן "ורק נח
ביתו כל שדוא", ונדי דברק קמא דערובין
אשכנזי בני "כיהל" לאו חלל חוקקין להשלים
אלא שבו בברליה ארבע - נדו מילי גבי
מוזה, דבתיב (דברים יא) "ובשעריך", ובעינן
שער חשוב, אבל כעלמא, אפילו אין שם ארבע
חוקקין, ורצין עיין שם. ונראה דהן ששטורא
מיידי טומא טפח מן השקוף ורוחב, ובעינן
הדלת - דהא באהל בפני עצמו, ואין אהל
פותח מנעם, דרבי אלעזר אמר: פיו לפנים -
הבית טהור, לחוץ - הבית טמא, מפני שטומאה
יוצאת דרך שוליה, ונראה דהא לאו אלעזר לא
א"כ"ל? דרבי יוסי קאי, דרבי יוסי - בכלל שיש
צוארו חלל פותח טפה איירי, ורבי אלעזר - שאן בחלל פותח טפה
לפנים, הבית טהור" - אלא כנסת כלבים איירי, שאן בעצורם פותח טפה, מאן תנא
דפליג עליה דרבי יוסי רבי שמעון היא - פירש הקנטרס: מאן תנא דאמר לעיל נוגע
בחצי ית, דבר אחר מאחיל עליו ועל חצי ית - טהור, דלא מצטרפא, אלא, דרי שמי
נענה, דהא לא חיינו נגיעה, וקשה דהתם אפילו רבי יוסי מודה, דין לאיבי בו לרביא,
דאח למעלה מטפס - כשיציל כלעל, נמצי שאנו עושין למשקוף המשקוף
הא תנא דחשיב לאלה נגיעה רבי יוסי, מכלל דאיבא דפליג עליה, וקאמר: מאן הוה
האי תנא?

עצם

שש

חולין. פרק תשיעי – העור והרוטב דף קבו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שנינוליץ)"

חולין. פרק תשיעי – העור והרוטב דף קבו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שנינוליץ)"

עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל – פירש בקונטרס הרמב"ם למשה
סמני הוא. ואי אפשר לומר כן, דמקראי ליפנין לה בניור פרק "כזו גזול" (ג.נ.ג.)
ולא הדי להבה אלא מה שהיה מנחל עליו אף על גב דלא מטמא באהל. **גזול** ודופק
מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשא – למאן דאמר בפרק "בהמה המקשה" (חולין
ע.ב.) דגזול ודופק דין מהלכה איכא למימר

דחבי גמירי לה. אלא למאן דמייית לה מעיל
פני השדה? קשה: מנא קא יתראה משום הדחאה?
קרא ריב"ל אשר יגע על פני השדה? מוקמנן
בניור (ג.נ.ג.) באהל, חילקין מטמא באהל, ובמגע
נמי מטמא – משום דאפקיה בלשון נגיעה, אבל
במשא לא מציני שיטתא. **בכנבלת** ולא
בקרילת סתמה – מהאי קרא נמי ממשעין
בפרק "בהמה המקשה" (חולין ע.ב.) עצמות
וניתין. וקשה דאם כן, הדיכי נמשע מניה קרילת
סתמה? ומדוע כיון דלא מרבינן "שומר" אלא
בנקבה שכול לזניע, ממשעין כ"י מאמעטו
עצמות, מאמעט נמי קרילת סתמה. אף על פי
ד"רשומי"ר חזי כסותם, חזי טהה בקרילתה –
התם מרבינן מקראי דרועי אשר ירוע, כדרך
שבני אדם מטמאין לזרעיה. אבל כנא גזל קרילת
ד"רשומי"ר לא הוי אלא בשאפשר לזניע. וכן גבי
שרצים מרבינן לקסן מ"יטמא" דשרצים קרילת
השרץ נקבה, ואף על גב ד"הטמאים" דרשין
לקסן לרבות קרילת השרץ וביצת השרץ –
עיקר קרא לא אתא אלא לביצת השרץ, אבל
ד"רשין נפקא מ"יטמא" – ואף על גב ד"הטמאים"
דרשין נפקא מ"יטמא" – אפשר דרשין
מ"יטמא" "טמאים" "הטמאים", או טובא
מ"טמאים" כתיב התם. **יבול** אפילו לא רקמה
תלמוד לומר השרץ – ואם האמה ולרקמה
למה לי קרא לענין טומאה? הלא לענין אכילה
פשיטא לן כלא קרא. בפרק "אלו טרפות" (חולין
ט.ד.) שאם רקמה ואכלה – לוקח משום
השרץ על השרץ. השרץ, אלא, ש"ק
איכיה ויש לומר: דהאי רקמה "שרץ" איכיה,
אבל "עב ועבר" לא איכיה. ודחאי גזנא אמרינן
בפרק "בהמה המקשה" (חולין ע.ה.) על כל
דלא איכיה חלב "שור כשב ועז", עד שצא
העובר לאויר העולם. אי נמי מקרא דהבא קים
לן ב"אלו טרפות" לענין אכילה שולקת.

שלש טומאות פורשות מן הפה, שתיים בכל אחת
ושלישית אין בהן. ואילו הן: מלא תרוד רקב, ונעם
כשעורה, וגזול ודופק. מלא תרוד רקב מטמא במשא
ובאהל, ואינו מטמא במגע. ודופק נגעו – עם אחת
מחו. עצם כשעורה מטמא במשא ובמגע, ואינו מטמא
באהל. ודופק אהלו – עם אחת מחו. גזול ודופק מטמא
במשא ובאהל, ואינו מטמא במשא. ודופק משאו – עם
אחד מחו. "קרילת נבלה וקרילת השרץ" וכו'. ודופק רבנן:
"בכנבלתה" – ולא בקרילת סתמה. ויבול אפילו נקבה?
תלמוד לומר: "הנגע... וטמא", את שאפשר לזניע –
טמא, ואת שאי אפשר לזניע – טהור. אמר ליה רבי
יודא לאביי: אלא מעתה, בהמה בעורה לא תטמא!
פוק חזי פמה נקבים יש בה. אמר ליה רב פפא
לרבא: אלא מעתה, כוליה בחילה לא תטמא! – תא
חזי פמה חזיון נמשכין הימנה. נני רב אישעאי: חישוב
עליה לנוקבה ולא ניקבה, מהו? מחוסר ניקבה במחוסר
מעשה דמי, או לא? הדר פשטנא: מחוסר ניקבה לאו
במחוסר מעשה דמי. מלשנה ביצת השרץ המרוקמת
ניקבה כל שהוא – טמא. בארקה – טהור. רבי
יהודה אומר: אף הונגע בארקה שנקבר תפשו. וכו'.
גמרא תנו רבנן: "הטמאים" – לרבות ביצת השרץ
וקרילת השרץ. ויבול אפילו לא רקמה – תלמוד לומר:
"השרץ", מה שרץ שנקם, אף ביצת השרץ שנקמה.
ויבול אפילו לא ניקבה – תלמוד לומר: "הנגע... וטמא",
את שאפשר לזניע – טמא, ואת שאי אפשר לזניע –
טהור. וכמה נקבות – בחוט השערה, שאפשר לזניע
בחוט השערה. "עקבך שחציו" וכו'. אמר רבי יהושע
בן לוי: והוא שהשרץ על פני כולו. איכא דמתני לה
בן חורדין.

אפיסא, רבי יהודה אומר: אף הונגע בארקה שנקבר דמי – טמא. אמר רבי יהושע בן לוי:
והוא שהשרץ על פני כולו. מאן דמתני לה איחישא – קל שבן אפיסא, ומאן דמתני לה אפיסא,
אכל רישא – אף על גב דלא השרץ. תנו רבנן: מחוץ שנקבר "עקבך" שומע אני אפילו עקבך
שנים, ששמו "עקבך". ורין הוא: מימא בחולדה וטימא בעקבך, מה חולדה – מין חולדה – מין הגדל על
הארץ, אף עקבך – מין הגדל על הארץ. או פלך לדרד? ו: מימא בחולדה וטימא בעקבך, מה
חולדה – כל ששמה חולדה, אף עקבך – כל ששמו עקבך, אפילו עקבך שנים ששמו "עקבך".
תלמוד לומר: "על הארץ". או "על הארץ", ויבול: על הארץ – וטמא, ויד לים – לא וטמא,
תלמוד

שלש טומאות פורשות בו – טומאות הרבה פורשות מן הפה, כגון כוית בשר, ושררה
וגלגלת לא חסרי, ורובע עצמות, ומלא תרוד רקב, ונעם כשעורה, ורוב המין והבנין,
אלא שלש טומאות פורשות מנגז. ששות דבר זה שיש בכל אחת שתיים טומאות של
מות או מגע ומשא בלא אהל, או מגע ואהל בלא משא, או משא ואהל בלא מגע,
השלישית אין בה. **ואלו הן** – השלש
הפורשות, שהמשפט הזה נוהג בהן. **מלא**
תרוד רקב ונעם כשעורה וגזול ודופק –
גזול – זה כסוי העליון שנותניו על המת,
דופק – זה עיתון בעורו. ורבינן לזו המלא
בפרק "בהמה המקשה" (חולין ע.ב.), ודך תרי
– דחא טומאה שניה. שיהיה ויציא מנקרא
אחר, וטומאתן שניה. אבל שר פורשים מן המת –
כל שלש טומאות המת נוהגים בהם. **מלא**
תרוד רקב מטמא במשא ואהל – שהיה
נשט אלא כולו. **ואינו מטמא במגע** – שאין
נגע בבולו, והיו פלגיו דרבי יוסי דאמר לאל
תרוד רקב מטמא במגע, דקריה לאהל מגע.
והיו **נגעו** – שיש מות. **באחת מחו** – בכל
אחת מאלו השתיים הנזכרות. **עצם כשעורה**
החלה למשה סמני נגעו ומשא אית לה,
ולא אהל. כדאמרין בניור (ג.נ.ג.) עצם כשעורה
החלה. והיו **אהלו** – שיש שם? **גזול**
ודופק – נמי החלה גמירי לה בחימה
המקשה" (חולין ע.ב.). ולמאן דנפקא ליה התם
מקרא, לא דינענו מדוקן אימיעט משא. **ויבול**
אפילו נקה – לא הוי טמא? **תלמוד לומר**
הונגע וטמא – דדי תרימי דרשי. **את**
שאפשר לזניע טמא – שם טומאה עליה.
החלק, אף על פי דלא נגע אלא בעצם – טמא,
ד"רשומי"ר מבניין מוציא טומאה. **בארקה בחוץ**
עודה – כל זמן שלא הופשטה כלל. **לא**
הטמא – דהאי אי אפשר לזניע בשדה. **כמה**
נקבים יש בה – דפה הוהווס הענינים. **חלב**
אינו טמא. כדכתיב "ואם ירד חלב מלאכה",
והוא בגמרא ד"כל שעה" פסחים (ב.ב.א.),
"מלאכה" – מה תלמוד לומר "כלל מלאכה"?
כישול מלאכת הדיוטות אית הטהר. **למלאכה**
גבוה היא טמא – תלמוד לומר "כלל מלאכה".
כוליא – המנוסה לחילה לא טמאה. והואיל
לא אפשר לזניע בה **נמשכין הימנה** –
באמצעותה, וזן בשר. **סנה נמשכין השרץ** – שיש
שרץ שהוא מטיל ביצים. צב, הולטא, ודומם.
המרוקמת – שגזלו בה אפירות. **מהורה** –
לפי שאי אפשר לזניע בה. **ניקבה כל שהוא**
טמאה – ואף על פי שאי נגע אלא
ה"רשומי"ר מוציא טומאה. **יש מין עקבך** –
שאינו פרה ורבה אלא מעצמו גזר מאמרם,
כאשפת המשרעת תולעים. אם עדיין לא ברר
העקב, אלא צדו אחד דרשינן אף השמאלי,
הנוגע בשר – טמא. בארמה שנגזר – טהור.
שני הטמאים – אלה הטמאים, אלא תירא
נרשע לכמה דרשות: לאסור צדן ורדסן

רש"י
פרק תשיעי - העור והרוטב דף קכז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" קסז
תוספות

1 תלמוד לומר חשורין – הוה ליה למימר "וזה לכם הטמא בשרץ הארץ", וכתב
2 "בשרץ חשורין על הארץ" – איתור ליה "חשורין" לדורש: כל מקום שהוא יכול
3 לשרץ לרחושו ולנעו, ודרי אף בים הוא שט שמיני עבב הארץ. הלכך, על כרחך
4 "על הארץ" למח הארץ דאדא, ולא למעוטי יד לים. **או אינו** – אומר
5 חשורין לדורשו וזה הארץ למעוטי עבב

תלמוד לומר "השחין" -	6
אֵלָּא "השחין" - יבול	7
מִשְׁחָרִין - לא יִמָּא, אוֹצֵי	8
אֲדָמָה שְׂאֵין פְּרָה וְרִבְהָה	9
וְיִמָּא עֲבָכְרָה, מַה חֻקִּי	10
אִף עֲבָכְרָה - כָּל עֲשָׂמִי	11
כִּשְׁר וְחִצֵּי אֲדָמָה, אוֹ פִי	12
פְּרָה וְרִבְהָה, אִף עֲבָכְרָה -	13
"כִּשְׁרָה". אִמָּר לִיה הֵהוּ	14
"כִּשְׁרָה" - לֹאחֹרֵי עֲבָכְרָה	15
"השחין" - כָּל שְׂהוּא	16
וְאִי מִשּׁוּם "עַל הַשְּׂחִין"	17
לֵבִי - לא יִמָּא, אִמָּר	18
מִקּוֹם שְׂמִימָה, מַה לִּי הֵ	19
"עַל הַשְּׂחִין" מִיבְעֵי לִיה	20
דְּאִמָּר רַב יִצְחָק בְּר אֲבָד	21
הַנּוֹרֵץ מֵאֲדָמָה? שְׂאֵין פְּרָה וְרִבְהָה -	22
כְּלוּמָה, שְׂלֵא דִּיה מְפִידָה וְרִבְהִי שֶׁל עֲבָכְרָה,	23
שֶׁנֶּעֱרַב מֵאִילֵּי, הוּאֵל שְׂאֵינו מִשְׁרָחִי -	24
טוֹרָה, דִּהוּא "שְׂחִין" לֹאחֹרֵי "פְּרו וְיִרְבָּה" הוּא -	25
(שְׂמוּת א), וְלֹא שְׂחִין דִּירוּשָׁה יִעֲנִיבָה	26
וְלֹעֲלֵם יִרְדֵּי לֵים - לא טַמֵּא, דְּחִבִּי קִמָּה	27
"עַל הַשְּׂחִין" - וְאִפְלוּ עֲבָכְרָה דִּים, יִרְדֵּי הוּא -	28
לא טַמֵּא, וְאִפְלוּ שֶׁל יִבְשָׁה, דִּירוּשָׁה	29
וְפִרָה וְרִבְהָה - טַמֵּא, שְׂאֵינו שוֹרֵץ - לא	30
טַמֵּא, וְרִין הוּא - דִּלֵּא יִנְעֻשָׁה מְכַלל	31
טוּמָא, דִּלֵּא נִדְרוּשׁ חִבִּי - דִּלֵּא טַיִמָּל כָּל	32
שְׂמִימָה עֲבָכְרָה, וְנִתְּאֵל לִירְמֵשׁ הַשְּׂחִין	33
"לְרִבְיִי יִרְדֵּי לֵים, וְלֹא לְמַעֲטָה הַאי	34
מִמַּעֲטָה דִּירְעַל הַמִּטְרָה, עֲבָכְרָה דִּים	35
דִּמַּעֲטָה עֲבָכְרָה דִּים וְרִבִּי לִירֵד לֵים?	36
כִּשְׁרִי - קִרָּא יִתִּירָא הוּא, אִדָּא חֲתִיב	37
רִירוּחִי "אֵלֵּה תִּמָּאִים כֻּלָּם בֶּשֶׁל הַשְּׂחִין."	38
וְאִימָרָה - דִּלֵּא דִּרְשִׁין לֵיה חִבִּי; כָּל	39
מִקּוֹם שְׂהוּא רֹחַשׁ, וְלִרְבוּשׁ עֲבָכְרָה הַאי	40

ל מקום ששורץ. או אינו
המשורץ ימנא, שאין
עקב, שחצי בשר וחצי
דון הוא: מימא בחולדה
- כל ששמה חולדה,
עבר: אביא עקב שחצי
לדון ו: מה חולדה -
פנה ורבה. תלמוד למר
מדרבנן לרבי: אימא -
שחצי בשר וחצי אדמה,
דמי, ואפילו עקב שבים.
על הארץ - ימנא, ויד
ו: ומאחר דשיתיה ור
- מה לי רבא? - והאי
נציא ספק טומאה צפה.
: "על הארץ" - להוציא

נגזר: "הַצֵּב לְמִנְיָתָהּ" - לְהִבָּא הַקְדוֹר,
 וְזֶה אָמַר: "כֹּה רַבּוֹ מַעֲשֵׂהוּ!"
 שְׂבִיבִים - אֵימְלִי עֹלֹת בִּיבִשָּׁה
 יֵשׁ לָךְ בְּרִית גְּדֹלָת בְּאִיר, וְשֵׁ
 אִיר מִדֵּי מִתּוֹת, שְׂבִיבִיר - אֵימְלִי
 בִּנְנָן: כֹּל שֵׁשׁ בִּיבִשָּׁה יֵשׁ בָּיָם, חֲזִין
 לְשִׁבִּי חֶלֶד". אָמַר רַב הוֹנָא בְּרִיה
 שְׂבִיבִיבִים, בְּשִׁמְכָתָא נִרְשָׁ, תְּחִיבִי מִשְׁכֵּה
 אֶת אֲבָהִי בְּשֵׁם שְׁמֵי דְבִרָּה
 בְּרִיה פְּקֻדָּא לְוִיָּד - מַגְלִימָא שְׂבִיבִיר
 רַב הוֹנָא בְּר תוֹרָתָא: פֻּעֵם אִתָּא
 מִיָּם יֵצֵא עֲרֹד מִבִּיבִיבִים, וְכִשְׂבִּיבִי
 הוּא: הֵם חִבְּאוֹ בְּרִיה שְׂבִיבִי בְּרִיתִי
 יִתְּאָמַר מִי: כֹּל שְׂחִמְשִׁין וְעִיבִין
 יִבְרִין שְׂבִי - אִין יִלְדִין וְנִגְדִילִין זֶה
 - מִאי "נִם בְּתוֹךְ נִם" - לְפִרְעֻנָּתָא.
 מֵאֵת אֹכְלִין בְּמִקְוֶה, זְעִירִין כְּשִׁיר,
 נִשְׁמִיבִי

דרהמנא אמר כי יפול עד שיפול – תימנח מאי משמע? כי 'יפול' לענן זה דאבר המודולדל; ועד: דהאי קרא, בשרצים כתיב ונראה דהכי דריש: כי 'יפול' מהם במוות', ואמר בפרק 'בהמה המקשה' (חולין ע"א): מיתה עושה ניפול, ואם כן ממילא שמענין קדום מיתה אינה עושה ניפול. ואבהמה דרשי ליה, דאמר רהב: מיתה

נשחטת תחבמה - חוקשורו בדרמיה, דבר רבי מאיר.
 רבי שמעון אומר: לא חוקשורו. מתה תחבמה -
 תבשר צידו תבשר. האבר מטמא משום אבר מן
 החי, ואינו מטמא משום אבר נבלה, דבר רבי מאיר.
 ורבי שמעון מסתור. **גמרא** טומאת אכלין - אין,
 טומאת נבלה - לא. הכי דמי, אי דמעלי ארובה
 אפילו טומאת אכלין גמי לא ליטמו; ואי דאין
 מעלי ארובה - טומאת נבלה גמי ליטמו! - לעולם
 דאין מעלי ארובה, ושאינו טומאת נבלה, דרחמנא
 אמר: "כי ופל" - עד שפול. ונמי הכי: האבר
 ותבשרו המודולין בתחבמה וטעורין בחוט השדרה,
 כול נטמאו טומאת נבלה - תלמוד לומר: "פלי" -

עד שיפול. ואפילו הכי, טומאת אוכלין מוטא. מפני
לזה לרב חייא בר אשי, דאמר רב חייא בר אשי,
אמר שמואל: תאנים שצמקו באיביהן - מטמאות
טומאת אוכלין, והתולש מהן בשבת - חייב חטאת.
ויקרא מפניו לזה: ידות שצמקו באיביהן, כגון הכרוב
והדלעת - אין מטמאין טומאת אוכלין. קצצו ויבשן
- מטמאין טומאת אוכלין. קצצו ויבשן סלקא דעמק?
עין בעלמא הוא! ואמר רבי יוחנן: בעל מנת ליבשן.
מטמא דכרוב ודלעת הוא, כיון דבישן - לאו בני
אכילה נהו, הא שאר פירות - מטמאין! היכי דמי,
אי דבישן הן ועוקציהן - פשיטא, אלא לאו: בלא
עוקציהן - לולי! תא עוקציהן, וקצצו על מנת ליבשן
ויאכרבו! תלמי! הא שפשיט אילן שפשיט פירות
- הרי הן בתלושין ויבשן - הרי הן כמחזירין. מאי
לא, מה תלושין - לבל דבריהן, אף מחזירין - לכל
דבריהן! מיד אידיא? הא כדאיתא, והא כדאיתא.
"נשחטה הכהמה" [וכו']. במאי קא מיפלגי? אמר
רבא: בבחמה נעשית יד לאבר קמפילגי. קר סבר:
אין בחמה נעשית יד לאבר. וקר סבר: בחמה נעשית
יד לאבר. אבי אמר: באוחו כקטן ואין גדול עולה
עמו קמפילגי. קר סבר: אוחו כקטן ואין גדול עולה
אינו כמותו. ואף רבי יוחנן סבר באוחו כקטן ואין
זמן רמי דרבי מאיר אדרבי מאיר: מי אמר רבי מאיר
הוא כמותו? ורמינהו: אוכל שגפרם ומעורה במקצת,

1 כְּשֶׁיִּשְׁמַע אֶת-הַשִּׁמְעוֹן הַזֶּה, וְיִשְׁמַע אֶת-הַלְוִיִּם הַזֵּה, וְיִשְׁמַע
 2 בְּקוֹנֵהם: דְּמָרָא יִתְירָא דְרִשְׁקִי, וְאֵם אֵינִי עֵן
 3 לְשִׁרְעִי, תְּהֵוּ עֵין לְבִדְהָא, דְּבַת שְׁחִיחָא. 4
 4 **שׁוּמַת** בְּנֵלָה – שְׁמוּכִין בְּנֵאן הַתְּלוּד –
 5 אִיז דְּקָא, אֵלֵּא הִינֵּן שְׁמוּכִין אַבְרָם בֶּן הַדִּי.
 6 **מְסִינֵי** לֵיה לִרְבִּי חַי – וְאֵם תֹּאמְרֵי
 7 לְמָא יִשְׁמֹר לִי סִיטְתָא: אִי לֵא
 8 דְּאִמְר 'תְּאִינִי שְׁמוּכִין אֲבִירִין מְמַנְאִין שׁוּמַת'
 9 'אוּכִין' – טַי הִדָּה לֵיה לְמַסְעִינֵי מְמַנְתִּין
 10 'וְאִיז מִימֵינִי שְׁחִיחָא אֲמַא: דְּקָאִר 'הַחֲלֹש'
 11 מִן קִשְׁבָּא דְּחֵיב סִיטָא, מְדַשְׁמֵן מִן מְרִיבֵי
 12 לֵיה לְכַל מַיִל הַדִּי כְּלֹש, מְמַע
 13 שׁוּמַת אֵלֵּא כְּלֹרֵם שְׁמוּכִין אַבְרָם בֶּן הַדִּי.
 14 וְמִקְרָא מְמַע לִיה, וּבְמַתְיָחָ לִיתִּיה פִּירֻד
 15 אֵלֵּא מְדִיקוּא שְׁמַעֲנִין לִיה שׁוּמַת אוּכִין –
 16 אִיז, אֲמַא בְּנֵלָה – לֵא.

לִימָא מסייע ליה ריקות שמצוקן – הא מיתר
שפר אפילו טאנטאם אובליקן, ומיתר
סיעתא דרבי צדוק היה כבודוֹלִים.
וּקְצִצָן על מנת ליעבש אטיטראבא ליה – ואם
תאמר ליתן דבי 'כרוב' דולת
שקצצן על מנת ליעבש, מטמא טומאט אובליקן,
למה ליה למוחזי רישא 'שקצצן אבייבליקן' ויש
לומר דבזי מחזי ליה טפי שפר 'הכרוב'
דולתת שמצוקן כי הוא אץ צמקא אלא 'הכרוב'
על מנת ליעבש' דן. **וְאִי** כרן ארן בהמה
נעשית יד לאבר – נראה דרבה מצי סבר דלרבי
שמןן שחיטה מכשרת לזר, ודחי קמרי
אין בהמה נעשית יד לאבר, אלא נעשית יד
לאבר – היה מוכשר משחיטת בהמה, אף על
פי שהוא אסור באכילה מדרבנן, וכן סביר
בלוח אמוראי מנתיין, לבר מרבי
אזר: דאמר: נבטקתה הדרן כן סימן לסימן
שקפלי: דלרדיה ארם משחיטת ליה שמןן.
הוציך לומר: דלרבי אלא ארם משחיטת ליה ברייתא
ד'השוחט' (תולע לר'א) דשמענין מניח דלרבי
שמןן שחיטה מכשרה, ולא דם, אבל שאר
אמוראי דהבא ויהי עדי ליה שפיר. דרבי פפא
לזי משרט ליה להוציחוהו בסמוך, ובפרק
'השוחט' (שם) אמר רב פפא עלה דברייתא:
הכל מוריס היבא דאיתיהו לרם, כן אלמא ידע
לה.

עמו - הרי הוא כמוהו. וימר סבר: גדול עולה עמו קא מיפלגי. דרבי יו אחזי בקטן ואין גדול עולה עמו הרי

נשחמה בחכמה — ונחורו מלמטא עד משום נבילה, ואף על פי שאסורין באכילה,
דכאמרין ב'בהמה המקשה' (חולין ע"ב.) מ'בושר בשדה טרפה', ומיזי נבלה
טורו — דאין שחיטה עושה ניפול, ודורכשו בדמיה לקבל סומאטא ב'החשך
אור. מזה בחכמה הבשר — שנדלדל חושך בשדה לקבל סומאטא מן השער, אף
לא חושב שנדלדל. דטומאת נבלה אין
ב'דמיה', דבר רבי מאיר.
לשורו. מזה הקהמה —
מטמא משום אבר מן
הנבלה, דבר רבי מאיר.
סומאטא אוכלין — אין,
דמי, לא דמלין אורכה
ל'לא לא ליטמו'. ואי דאין
ה'נמי ליטמו' — לעולם
סומאטא נבלה, דרחמנא
ל'תניא נמי הכי': האבר
ומעורין בחוט השערה,
תלמוד לומר: "ופל" —
את אוכלין מיטמו. מסייע
לאבר רב חייא בר אשי,
קו באיביון — מטמאות
מן בשבת — חייב טמא.
מקו באיביון, כגון הקרוב
את אוכלין. וקצין ויבשן
קצין ויבשן סתק דעתך?
תקח: בעל מנת ליבשן.
כיון שפושטו, לאו בני
ית — מטמא! חייב דמי,
שיטמא, אלא לאו: בלא
ה', וקצין על מנת ליבשן
אין שנפשה ובו פירות
היו הן כמחורבין. מאי
יהיו, אף מחורבין — לכל
קדאיתא, והא קדאיתא.
ומאי קא מיפלגי? אמר
אבר קמיפלגי. מר סבר:
וקור סבר: בהמה נעשית
אין בקצין ואין גדול עולה
מן בקצין ואין גדול עולה.
סבר באיביון בקצין ואין
אורי: מי אמר רבי מאיר
שנפגרים ומעורין במקצת,
רבי
שמעונין דעץ לא טמא, ולאו דיוקא דמרי אצטריך לאשמעינן דאחרניי טמא,
ניהיה. דאף על פי דלענין שבת מחורבין, קלענין טומאה תלושין, דכרשנאול.
סיפא תניא. דאשמעינן קצצן לחות על מנת ליבשן — טמא טמא אוכלים.
כיצא? אין פירות האילן נפוש — דהיו הן כמחורבין. מאי לאו? מחורבין
והא בראיתא — תלושין שנפשה לכל דבריהם חוץ תלושין — בין לענין חוב
רבי שמטא. מאי קא מיפלגי? רבי מאיר רבי שמעון לגבי בשר? אמר רבי
ומשני סבר: אין בהמה כולה נעשית יד לאבר אחד. הלכך, לא הביאה לו הכשר
עלמא: אין בהמה נעשית יד לאבר אחד. אלא עמעמ דרבי מאיר: משום דברכה
עמו אלא נתלש מיד. והאילו וכשאחוז בגדול עולה קטן עמו — חד הוא. ורבי
הוא כמורו — ואם נגע בטל יום אחד מן השבירים — פסל את חבירו.
ואם

[illegible]

חולין. פרק תשיעי - העור והרוטב דף קכח עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" קעא רש"י תוספות

ו**אם לאו** – חבירו טחור, ואף על פי שגועזין זה בזה – אין שליש ערשה רביעי
בתרומה, וגבי טבול יום תניא לה במסכת יומא (טא, טז). **מוחלתת השמימה** – כאן
הולחץ רבי מאיר שטתו, אבל בעלמא ביכירא ליה אמוח בקטן ואין גדול עולה
עמו – דהרי איתא במוהו. ומדקאמר רבי יוחנן הכי, שמע מינה: דסבירא ליה דבראחו
רבי יוחנן ורבי יודן ורבי קמח ורבי חמלון.

רבי מאיר אומר: אם אוחז בקטן ונרדל עולה עמו -
הרי הוא כמזוזה, ואם לאו - אינו כמזוזה. ואמר רבי
וחנן: מוחלת השמיטה - ומאי קושיא? דילמא שני
ליה לרבי מאיר בין כמבול יום לשאר ממונאות? -
מינא, רבי אומר: אחד כמבול יום ואחד שאר ממונאות.
ודילמא: לרבי לא שני ליה, ולרבי מאיר שני ליה?
אמר רבי יאשיה, הכי אמר רבי וחנן: לדברי רבי
מוחלת השמיטה. רבא אמר: יושב ד' לטמאה ואין
יד להכשר קמפילי. מר סבר: יש ד' לטמאה ואין
יד להכשר. ומר סבר: יש ד' לטמאה ולהכשר. רב
נפא אמר: בהכשר קודם מחשבת קמפילי. דתנן,
אמר רבי יהודה: קד היה רבי עקיבא שונה, חלב
שחוקה בכפרים - צריך מחשבה, ואין צריך חכשה,
שכבר הוכשר בשחיטה. אמרתי לפניו: לפדות רבינו,
עולשין שולקין וחדיון לבתמא (ומדל עליון לאדם -
צריכות הכשר שני) וחור רבי עקיבא להיות שונה
בדבי יהודה. מר סבר לה כמעיקרא, ומר סבר לה
בהורה. רב אחא בריה דרב איקא אמר: בנתקנה
התדה בין סימן לסימן קמפילי. מר סבר: ישנה
לשחיטה מתחלה ועד סוף, ואין דם שחוקה הוא.
מר סבר: אינה לשחיטה אלא לסוף, ותאז דם מפה
הוא. רב אשי אמר: בשחיטה מבישרת ולא דם
קמפילי. בעי רבא: בתמא בחייה, מהו שמשעשה יד
לאבא? תיקו. אמר אביי: הרי אמרו קישות שומעה
בעצין, ותהדילה וצאת חוץ לעצין - כהורה. אמר
רבי שמעון: וכי מה טיבה למה? אלא התמא
בממונאות, וטהור במהרת. בעי אביי: מהו שתעשה
יד להכרתה? תיקו. אמר רבי ירמיה: הרי אמרו
המשמתחה לחצי דלעת - אסרה. בעי רבי ירמיה:

יד' לטומאה. ופלוגתיהו: בשנית חדם על האבר, וקונוו בן סימן לסימן. יד' 44
בבלי אינו מבשר. דם חולים קרי' "שקקה", דם דם. כהן רב' אש' אבר - 45
כזהו עלמא את' יד' הכשר, והא' אבר את' ליה יד' אבר - 46
לאבר. אי נמי: סבירא ליה, אוזו בקטן אוזו גדול עלמא דהו אר' אכוחו, 47
וכשניתו דדם על האבר וכל תקתא קא מפילג. יד' מאי סבר. דם מבשר, והי' 48
הכשר. ורבי שמעון - לטעמיה, דאבר פכר שני (חולין לז), שודטה מכבשר, 49
ולא דם אלא האבר, קיין אלא מהני ליה שודטה לחיתוי לוא, קא על גבי 50
מומחיה ליה לטוריהו מדי' נבלה - לא מכבשרה ליה דהו אכילה. טעמא שודטה 51
מכבשרה, היינו, משום דקוין דמכבשר ליה אוכלא לענן חטא. משיא ליה 52
נמי אוכלא ליה שדחא, דהא כלאב למימר הכי. כ"י רב' ב' - רבא אקיס פ' 53
יד' לאבר בשחיתה לענן הכשר בחייה, מהו שחעשה יד' להכניס ולהוציא טומא 54
אזנא ענן טומאה במחמה - מהו שחעשה יד', להביא טומאה לאבר' נמי אמרין 55
הוורו, יד' לאבר מידא הויא. כי כירי דאמרין בני עמם כדשר אכלת עליו, הו' 56
קישות שנמקה בעצמ' - שאינו נקוב - כתלושה דמיא. ומקבלת טומאה כשאר 57
נוטה על הארץ, וקוב מריח אוירך דרך דרך - במחזור מציא, וטהרה כל הקישות 58
בשחתן חציצין קבלת טומאה. לפי שהיא כתלוש. וההוא - הו' שרצא לארץ - 59
הטחור יד' מקשה, להביא לו טומאה השתחוה לחצי דלעת אשף - בחי' 60
ליה (כעלן וחולין קטנא.) מכל האוכל אשר יאכל, ובענין שאחה יכול להאכליו 61
יראה לו מגופה, דהא עבודה דהו' טומאה כד'ן, שנאמר (דברים י') "שקף תש' 62
טומא - דרגנו את' חטא, דאמרין קרי' ע"כ ע"כ 63

גדול עלה עמו — חבי גרסין בספרים; ובפירוש
 2 (מנשה א) ארן כן, גרסין; "רבי מאיר אומר: אם
 3 דבר כמזה, ודן ידחה אומר: אם אחוז בקטן, וגדול
 4 קיטס תימה: מאי דבר? ארבי דרבי מאיר ארבי
 5 מאיר: ולא מסתבר לפי: דרבי יוחנן דאמר
 6 באחוז בקטן ואין גדול עלה עמו אלא: דרבי
 7 מאיר, ולא דקא, אלא: מה קטן אף עלה עמ
 8 הגדול — דלא משמע דכי.
 9 **בהמה** בחיה מזה שמעיה יליד אר —
 10 תימה מאי מבעיא ליה? אי משום
 11 דבהמה בחיה לא בן קרובי מנאיה היא — כן
 12 ידח שבעלש נמי לא מקביל מנאיה, אלא
 13 שמנכנסת ומצויותה שומטתה ויזיז לומר: דלא
 14 מילי דרמי, דמיא דרמי לא מקביל מנאיה
 15 משום שאני אוכל, אבל בעלי חיים, כן מי הוי
 16 אוכל, כון בן פקעה, איכא למאן דאמר פקח
 17 "בהמה המקשה" (חולין ע"ה) דלא מקביל
 18 מנאיה. **קריש** שנטעה בעצמן העובדים
 19 ויצאה חוץ לעצמן (נדרים) — ואף על גב דאמר
 20 בפרק המביא (שם) קטן כבא עיין שם ארבי
 21 בארץ, ודמיא מזה בחינה ארץ, לא עיין
 22 אולין — תחם, מרובה ינקות במקום העיקר.
 23 אבל עיקר בעצמן, איך ינקת השמים מרובה.
 24 ואין תפוחות ינקות מן העצין. **אלא** הטמא
 25 בטומאתו הטהורו שטהרו — ואף על גב
 26 דבעצמן נקוב אמרין ב"הדמועני" (שבת ע"ה).
 27 דלרבי שנקעו חוץ למחזור בעצן הכשר ורעים,
 28 ומסתמא אלא דרין קטן מנאיה — תחם, על
 29 יד תדבק הוי כמחזור, אבל חבא, עי יד מה
 30 שירא לחוץ לא ידא מה שפננים אסור.
 31 **הוי** אמרו מהשתתחו ליה דלעת אסורה
 32 רבי יוחנן מזה שחשעה יד לחברה —
 33 לפירוש שני שבקטנסר, דלמבעיא ליה אי הויא
 34 חציה של השתתחו ליה לא חרוציטא מנאיה
 35 אלא, כלום בעית יד אוכל לאכול ארז אי לא —
 36 חמיה דרבנן שמעתין מוכח דאכול נעשה די
 37 לאכול, לקמן כוליא של גבלה בחבלה נעשה
 38 החלל יד לכולא, ולעיל נמי לא פליגי
 39 בהבדא אם נעשית יד לאכול, משום שהבהמה
 40 דבר גדול אינה אראה ליהודי יד, אבל אם הוי
 41 שוין בהמה דאמר — דרבי די כולילי לעמא
 42 ועד אמאי קטן "דלעת" ליעב שבת חרובת
 43 בשר המדובבין עסר, דטמאה אחת מון בשרין
 44 יידי, החצץ טמא, מדי דהוא אסורה, ואק מבעיא
 45 כיון שהוא מחזור, כדמבעיא ליה בקיטוש שנטעה
 46 "לעת" למאן מהשתתחו ליה ארץ? ונראה לומר
 47 יד נע שרץ חצצי שהשתתחו, אם נעשית יד לחצי
 48 ארץ לרבי שנטעה דאמר: אוכל שאין ידו לאחילי
 49 ארץ ידו תחת — דאין אף מקבילתה, לפי שאין
 50 כל האב — אוכל גמור דרמי, אבל דבר ארז חסר
 51 דפרישית לעיל בגי "בהמה בחיה מהר" כן.

גבר. בעי רבה: לרבי מאיר, דאמר בהמה נעשית
לארמורי' במתניתין דרמקבלי' שומאה במקום,
ה"ל נמי לא חור. אלא וילמא, נדך דרדיי גופה
אף על פי שאין עצם בלא גופה שכל מקבל שומאה.
הוא בטומאתה. ואם הגדיליה ויצאה גופה לחץ
חץ ונתסה חץ לעצמן. והטעם ב**שומאות** – מה
לרבי. ותרודה. **לרבי שמעון** – מה עוששה נדך
יסורי' תנאה אף שטמאין שומאת אוכלין, דנפקא
אי. ותו לא מטמא שומאת אוכלין. והנך שומאה
נאמרא (שיעורו ל) 'חרס כמו דוד'. מיהו ההיא
בעלמא הוא.

רבי יהודה מטער – דא דאמר לעיל (קכ"ב) האניס שעצמו באיביון מטמא טומאת אובלין, אחיא דא כרבי יהודה. אי נמי צמק לא דא אפילו במערות. **בוליא** וניב שפתים איכא בנייהו – פירוש: בוליא שלמה, וניב שפתים שלם. אבל חצי בוליא וחצי ניב שפתים – אף על פי שאין עושה חליפין, אינו מטמא. דגמרינן במבחה מזה שדא רב חושב, אף באר שדא חושב. ואף על

גב דרבי יוסי הגלילי לא יליף מ'מבחה', לענין דבעי חשיבות קצת יליף. אבל אין לומר שאפילו חצי בוליא וחצי ניב שפתים, הואיל ואין עושין חליפין, מטמא – דהא עצם אין עושה חליפין, ואם נשבר תנפל מבחה בחייה, מטמא לא מטמא. דלא עדיף עצם מן חצי מעצם דבבליה. דאמר 'בבבליה' לא בעצמותו, ועצם כשעורה מן המבחה אף בוליא – אבל פותח – אף על פי דאין עושה חליפין, ואם תאמר: דבאב אמר דבשר עושה חליפין חוץ מבוליא וניב שפתים, ובפיר' ד"ר יהודה' (נ"ה) אמר: מה מצא שצא גוש מחליפין ופרך: והרי בשר כו', ומשנה דמקומן נעשה עלקת ושי לומר: דבאב מענינה ודחת מענינה. הנה – דומיא דעצם שחורפה קצת אבל אין חורפה בבבליה. וכשר נמי נעשה עלקת. ודא – דומיא דמיתה. שאינה עושה חליפין כלל. ולכן נקט בלא לשון 'חליפין', והתם נמי 'גוש מחליפין'. **בין** רבי לרבי עקיבא איכא בנייהו בשר – אית פסחים דגרסי 'רביבה', וכן נראה. דמשום הכי לא בעי רבי עקיבא בשר – דאיכא אבר בבבחה, דהיינו רכובה. שאן עליו בשר. וזכר 'גוש מחליפין' כו' רבי רוב אברים, ולא מטמא אפילו ברכובה שפה. אבל אי לא רכובה לא היה ידעין טעם דרבי עקיבא מאי טעמא לא דרשינן מ'מבחה' ודבעי בשר. דטעמא דרבי יוסי הגלילי נראה – דלא דרשי מדי 'מבחה', ודבעי יצחק בן אשר פירש: דברכובה כולו לעולם לא פליגי. כן שכתב ארן בלא שם לא נרעה משאר איברים. ולא פליגי אלא דוקא באבר שהיה עליו בשר ודוסר. וטומאת

מהו ששעשה יד לחברתה? תיקו. **אמר רב פפא**, **הרי אמרו: יחור של תאנה שנשפח ומעורה בקליפתה – רבי יהודה מטמא, וחכמים אומרים: אם יבול לחיות – מהור, ואם לאו – טמא. בעי רב פפא: מהו ששעשה יד לחיבור?**

תיקו. אמר רבי ירמיה, **הרי אמרו: אין בשביות, כשהוא חולץ – חולץ את פולה, וכשהוא נותן – נותן את שלו ומניח את של חברו. בעי רבי ירמיה: מהו ששעשה יד לחיבור? תיקו. "מיתה הבקמה" – מאי איכא בין אבר מן החי לאבר של הנבלה? איכא בשביות: **בשר הפורש ממונא מאבר מן הנבלה – בשר הפורש מאבר מן החי – לא מטמא, מאבר מן הנבלה – מטמא. אבר מן החי דמטמא, מאי קרא? אמר רב יהודה, אמר רב: "וכי ימות מן הבקמה". – והאי מוכינן ליה לכאודך דרב יהודה, אמר רב, דאמר רב יהודה, אמר רב, ואמר ליה במתניתא תנא: "וכי ימות מן הבקמה" – מקצת הבקמה מטמאה, ומקצת הבקמה אינה מטמאה. ואיזו זו? זו מרפה ששחקה! – אם כן, לכתוב רחמנא "מבקמה", מאי "מן הבקמה" – שמע מוזהר תרתי. – אי הכי, אפילו בשר נמי! – לא סלקא דעתך, דתנא: יכול יהא בשר הפורש מן החי מטמא? תלמוד לומר: "וכי ימות מן הבקמה", מה מיתה – שאינה עושה חליפין, אף כל – שאינה עושה חליפין, דרבי רבי יוסי. רבי עקיבא אומר: "הבקמה" מה בקמה – גידים ועצמות, אף כל – גידים ועצמות. רבי אומר: "הבקמה", מה בקמה – בשר גידים ועצמות, אף כל – בשר גידים ועצמות. – מאי איכא בין רבי לרבי עקיבא? – איכא ביניהו: ארופכה. – בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי מאי איכא ביניהו? אמר רב פפא: כוליא וניב שפתים איכא ביניהו. תנא נמי גבי שרצים כהאי גוונא: יכול בשר הפורש מן השרצים יהא מטמא תלמוד לומר: "במתם", מה מיתה – שאינה עושה חליפין, אף כל – שאינה עושה חליפין, דרבי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: "שרץ", מה שרץ – גידים ועצמות, אף כל – גידים ועצמות. רבי אומר: "שרץ", מה שרץ – בשר גידים ועצמות, אף כל – בשר גידים ועצמות. רבי לרבי עקיבא – איכא ביניהו ארופכה. בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי מאי איכא ביניהו? אמר רב פפא: כוליא וניב שפתים איכא ביניהו. וצריכא, דאי אשמעינן "הבקמה" – היינו מעמא דאבא מטמא מחיים, משום דלא מטמא בכעשה. אבל שרץ דמטמא בכעשה, אימא למטא מחיים! ואי אשמעינן "שרץ" – משום דלא מטמא במשא לא מטמא מחיים, אבל בקמה דמטמא במשא, אימא למטא מחיים, צריכא. תנו רבנן: החותך כות בשר מאבר מן החי, חתכו ואחר כך חישב עליו ואחר כך חתכו – רבי אסי לא על לבי מדרשא, אשכחיה לרבי ירמיה. אמר ליה: מאי אמר גבי מדרשא? אמר ליה: מאי קשאך קרי? אמר ליה: דתקני "חישב ואחר כך חתכו" – טמא.****

טומאת

גידין ועצמות – לקמיה מפרש מאי בנייהו. הכי גרסינן: רבי אומר בבמה מה בבמה בשר גידים ועצמות? כן. רבי לרבי עקיבא איכא בנייהו רכובה – רכובה דגמברית עם הראש אין בה בשר כלל, אלא גידים ועצמות. לרבי עקיבא – אבר הוא, וכל שכן לרבי יוסי הגלילי, דהא אינו עושה חליפין. ולרבי – לאו אבר מן החי הוא, ארן בו בשר. בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי איכא בנייהו כוליא וניב שפתים – דאין עושין חליפין, ואין בהן עצם. לרבי יוסי – הוה אבר, לרבי עקיבא – לאו אבר גינה. בשר הפורש מן השרצים – מן החי, דאבר מן החי נוהג בהן. דאי אשמעינן בבמה חיהו מטמא דלא מטמא – בשר מן החי דרדה, משום דלא מטמא בכעשה. שרץ – לא תניב היה משא. בבמה תניב מה משא. חתוך כות בשר מאבר מן החי – חתכו ואחר כך חישב עליו ואחר כך חתכו – רבי אסי לא על לבי מדרשא, אשכחיה לרבי ירמיה. אמר ליה: מאי אמר גבי מדרשא? אמר ליה: מאי קשאך קרי? אמר ליה: דתקני "חישב ואחר כך חתכו" – טמא.

טומאת

גידין ועצמות – לקמיה מפרש מאי בנייהו. הכי גרסינן: רבי אומר בבמה מה בבמה בשר גידים ועצמות? כן. רבי לרבי עקיבא איכא בנייהו רכובה – רכובה דגמברית עם הראש אין בה בשר כלל, אלא גידים ועצמות. לרבי עקיבא – אבר הוא, וכל שכן לרבי יוסי הגלילי, דהא אינו עושה חליפין. ולרבי – לאו אבר מן החי הוא, ארן בו בשר. בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי איכא בנייהו כוליא וניב שפתים – דאין עושין חליפין, ואין בהן עצם. לרבי יוסי – הוה אבר, לרבי עקיבא – לאו אבר גינה. בשר הפורש מן השרצים – מן החי, דאבר מן החי נוהג בהן. דאי אשמעינן בבמה חיהו מטמא דלא מטמא – בשר מן החי דרדה, משום דלא מטמא בכעשה. שרץ – לא תניב היה משא. בבמה תניב מה משא. חתוך כות בשר מאבר מן החי – חתכו ואחר כך חישב עליו ואחר כך חתכו – רבי אסי לא על לבי מדרשא, אשכחיה לרבי ירמיה. אמר ליה: מאי אמר גבי מדרשא? אמר ליה: מאי קשאך קרי? אמר ליה: דתקני "חישב ואחר כך חתכו" – טמא.

טומאת

גידין ועצמות – לקמיה מפרש מאי בנייהו. הכי גרסינן: רבי אומר בבמה מה בבמה בשר גידים ועצמות? כן. רבי לרבי עקיבא איכא בנייהו רכובה – רכובה דגמברית עם הראש אין בה בשר כלל, אלא גידים ועצמות. לרבי עקיבא – אבר הוא, וכל שכן לרבי יוסי הגלילי, דהא אינו עושה חליפין. ולרבי – לאו אבר מן החי הוא, ארן בו בשר. בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי איכא בנייהו כוליא וניב שפתים – דאין עושין חליפין, ואין בהן עצם. לרבי יוסי – הוה אבר, לרבי עקיבא – לאו אבר גינה. בשר הפורש מן השרצים – מן החי, דאבר מן החי נוהג בהן. דאי אשמעינן בבמה חיהו מטמא דלא מטמא – בשר מן החי דרדה, משום דלא מטמא בכעשה. שרץ – לא תניב היה משא. בבמה תניב מה משא. חתוך כות בשר מאבר מן החי – חתכו ואחר כך חישב עליו ואחר כך חתכו – רבי אסי לא על לבי מדרשא, אשכחיה לרבי ירמיה. אמר ליה: מאי אמר גבי מדרשא? אמר ליה: מאי קשאך קרי? אמר ליה: דתקני "חישב ואחר כך חתכו" – טמא.

טומאת

מהו ששעשה יד לחברתה – לענין טומאה דארייתא, לקבל טומאה מן השרץ כדי להביאה לחברתה, להיות חברתה "אשונה", כאילו נגע עצמה בטומאה. שניה לטומאה" פשיטא לן דלא היא הדיא חברתה, שהרי זו לא קבלה טומאה לעצמה. לישנא אחרת: לענין טומאת עבודה וזה קמיעא לי, וזה שנעשת עבודה וזה – הרי דא כשרין, וחזית השני מן הוה לה יד, והנוגע בה – כנוגע בעבודה וזה? או דלמא לא הוה לה יד, וטעור הנוגע בה. כגון אם לא הוכשרה, דאין עליו תורת "אובלי" לקבל טומאה מחברתה. אי נמי: הוכשרה, הוה לה אידי דאריין, הנוגע בה הוה "שני", נעשה האובל יד לחיבור – לאבול אחר, או לא? יחור – נהי דבי יהודה פסחי – דאבית מחובר הוא. אם יבול לחיות – הוה מחובר, וטעור. ואם לאו – הרי הוא כחלוש, וטמא. מהו ששעשה יד לחיבור – אם נפסח מחירו לה יחור אחר, ומערה בו בקליפתו, ואינו יכול לחיות, והוה חלוש, וזראשון יכול לחיות. מהו ששעשה חוץ שיכול לחיות, ואינו מקבל טומאה. "בית יד" הוה תלמוד ומביא לו טומאה? אי נמי: אם יחור או אינו יכול לחיות, מהו שישעלה לו חליפין? לא להביא טומאה על פירות שבהוין – אכן – המנוגעת. שביות – שנראה בבית זה ובבית זה, כשן דרך הויות לתת עס אבנים גדולות המחזיקים את כל עובי הכותל, ונראה משני צדדים. כשהוא חולץ – לטוף שבוע של הטרם, דכתיבי (ויקרא יד) 'חלצו את האבנים'. חולץ את כולו – דהא "אבר כרוב", כמות שדאי. אם גדולה או קטנה וכשהוא נותן – אם הוחלט הבית, ובא לתנוע. נותן את שלו – חולץ את האבן, ונותן את צד שלו. ומניח את חלק חברו – דהא כתיב (שם) 'נותן את הבית' – ולא שתי בתיים. מהו שישעלה – חלק הטהור "בית יד" לה, להביא טומאה לבית הכרובים. דהא אכן המנוגעת מטמאה באהל, דכתיבי (שם) 'וחבא אל הבית'. איכא בנייהו בשר הפורש מן האבר – לארז ומן, בשר הפורש מן החי לא מטמא, אלא אם כן הוה אבר מן החי. הגידים והעצמות, כדילף לקמן, וכל שכן בשר הפורש מן אבר מן החי. מאבר מן הנבלה מטמא – דהא איכא כות בבלת. מן הבקמה מפקעת בבמה – כגון אבר ממנה, מרחיבין "וכי ימות מן" – דמשמע עיקר מיתה שאינה עושה חליפין, והיינו אבר, וסיפיה דקרא 'הנוגע בבבליה' טמא. ומפקעת בבמה אינה מטמאה – אף על פי שדאי כמותה, כגון טרפה שחשטה. וכי ימות – מיתה נפקא לן אבר, דאמרין, וקרייה "מתה" – אלמא, כעין מיתה בעינן, שאינה חותרת. עושה חליפין – חותרת לקומותה. ובשר עושה חליפין, אם יתלוש בשר מן הבמה – הבמה – ארז עולה תחילין. אם בחמה

התיבון: הרי פתיב: או הודע אליו הפאתו והביא. מעתה אם אינו עניין לידיעת תהילה, תניהו עניין לידיעת סוף:

פטר לה: במחוייבי הפאות ואשמות וודאין שעבר עליהן יום הכפורים – שמביאין אחר יום הכפורים. וחייבי אשמות תלוין – פטורין.

[דף ד' ע"א]

תלמוד לומר: או הודע אליו הפאתו והביא – אף לאחר יום הכפורים.

ומניין שאין מדבר אלא על טומאת מקדש וקדשיו? הוהיר וענש על ידי טומאה. וחייב קרבן על ידי טומאה. מה עונש ואזהרה האמור להלן – בטומאת מקדש וקדשיו. אף בשחיית קרבן – על טומאת מקדש וקדשיו.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: מותוך שאמר (דברים כו, יד): לא אכלתי באוני ממנו, יכול ישראל שאכל מעשר אונו או טמא – יביא קרבן? תלמוד לומר: מאלה, יש מאלה – חייב, ויש מאלה – פטור.

אוציא את המעשר שאינו בעון מיתה, ולא אוציא את התרומה שהיא עון מיתה, שנאמר (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללה? תלמוד לומר: מאלה, יש מאלה – חייב, ויש מאלה – פטור.

אז, מה להלן בתרומה, אף כאן בתרומה! ולא מעבודה זרה למדתה? ועבודה זרה למדה על כל עבירות שבתורה לומר, מה עבודה זרה מיוחדת – שחייבין על ודונו כרת ועל שנגתה הפאת, יצאת תרומה – שאינה אלא עון מיתה.

אמר רבי חנינה קומי רבי מנא: ומעבודה זרה למדתה, וילמד מעבודה זרה ולכל דבר מידיעה אחת! אמר לו: עבודה זרה – בקבוע, וטומאת מקדש וקדשיו – בעולה ויורד, ואין למידין קבוע מעולה ויורד, ולא עולה ויורד מקבוע.

ומה חמית מימר בטומאת הקדש הכתוב מדבר? נאמר כאן: בהמה טמאה, ונאמר להלן: בהמה טמאה. מה בהמה טמאה האמורה להלן – בטומאת הקדש, אף בהמה טמאה האמורה כאן – בטומאת הקדש.

אין לי אלא טומאת הקדש, טומאת מקדש ומניין? תלמוד לומר: וטומאתו עליו. מה חמית מימר בטמא שאכל טהור, או בטהור שאכל טמא! תלמוד לומר: וטומאתו עליו, בטומאת הגוף ולא בטומאת בשר.

רבי אומר: ואכל, וטומאתו עליו – בטומאת הגוף ולא בטומאת בשר.

רבי חייה אומר: נאמרו קדשים לשם רבים, ונאמר טומאה לשם יחיד, הא מה אני מקיים וטומאתו עליו? בטומאת הגוף, לא בטומאת בשר.

רבי מאיר אומר: לא דיבר אלא במי שטומאה פורשת ממנו, וצא בשר שאין טומאה פורשת ממנו.

אם כן, מה הועיל לו יום הכיפורים? אמר רבי יוסי בי רבי בון: נעשית לו יום הכיפורים כאלו תלוי. מות לפני יום הכיפורים – עונתה בה. אחר יום הכיפורים – כפר כיפר.

וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל וגו' (ויקרא טז), יש לי בענין זה שלש טומאות: טומאת עבודה זרה, שנאמר (ויקרא כ): למען טמא את מקדשי. גילוי עריות, שנאמר (שם יח): לבלתי עשות מהקות התועבת. שפיכות דמים, שנאמר (במדבר לה): ולא תטמא את הארץ. יכול על כל הטומאות הקלו שיעיר זה מכפר? תלמוד לומר: מטומאות – ולא כל טומאות.

מה מצינו שחלק הכתוב בטומאת מקדש וקדשיו, אף כאן לא נחלוק אלא בטומאת מקדש וקדשיו; דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

[דף ד' ע"ב]

מקומו הוא מוכרע, שנאמר: וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל – כל טומאה שפקדש. יכול על טומאת מקדש וקדשיו שיעיר זה וכפר? תלמוד לומר ומפשעיהם – אילו המורדין. וכן הוא אומר (מלכים ב ג) מלך מואב פשע בי.

הלכה ג' מתני' אין בה ידיעה בתחילה אבל יש בה ידיעה בסוף – שיעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים מכפר, שנאמר (במדבר כט): מלבד הטאת הכיפורים – על מה שזה מכפר, זה מכפר. מה הפנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה, אף החיצון לא וכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה.

גמרא מה חמית מימר, הפנימי תולה והחיצון מכפר? או החיצון תולה והפנימי מכפר? או זה וזה יתלו, או זה וזה וכפר?

מאי כדון? אמר רבי יעקב בר אחא: מילה חמית, ריש לקיש אותיב קומי רבי יוחנן, ואתיב ליה מחלוקי כפרות היא מילתא, ולינה ידע מה מר ליה.

אמר ליה רבי זירא: דילמא דא היא, מה חמית מימר בטמא שאכל טהור, או נימא בטהור שאכל טמא! תלמוד לומר: וטמאתו עליו – בטומאת הגוף, לא בטומאת בשר.

או זה וזה יכפרו. מאי בדון? (ויקרא טו) והתודה עליו עונת – אילו הודונות. פשעיהם – אילו המרדדים. חטאתם, אילו השנגות. נשא, יכפר.

אמר רבי אמי בשם ריש לקיש: ונשא השעיר עליו את כל עונתם, תפש הודונות והניח השנגות, לומר, מה ודונות – שאין בהן חיוב קרבן, אף השנגות – שאין בהן חיוב קרבן.

ולמה באו לכאן? רבי אילא בשם רבי יסא: לתלייה.

[דף ה' ע"א]

ויתלה על אוקלי שקצים ורמשים, במשמע! רבי שמואל בשם רבי זירא: חטאתם חטאתם, מה חטאתם שנאמר לחלן – שיש בהן חיוב קרבן, אף חטאתם שנאמר כאן – שיש בהן חיוב חטאת, יצאו שנגות שאין בהן חיוב קרבן.

שעיר שעיר הנעשה בפנים, יום הכיפורים תולה. מה שירתה? אין בה ידיעה בתחילה אבל יש בה ידיעה בפוף.

הלכה ד' מתני' ועל שאין בה ידיעה בתחילה ולא בפוף – שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין; דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר: שעירי רגלים מכפרין, אבל לא שעירי ראשי חדשים. ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרין? על טהור שאכל טמא.

רבי מאיר אומר: כל השעירים – בפרתן שוה, על טומאת מקדש וקדשיו.

היה רבי שמעון אומר: שעירי ראשי חדשים – מכפרין על טהור שאכל טמא. ושל רגלים – מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בפוף. ושל יום הכיפורים – מכפרין על שאין בה ידיעה בתחילה אבל יש בה ידיעה בפוף. אמרו לו: מה הן שיקרבו זה בזה? אמר להן: יקרבו. אמרו לו: הואיל ואין בפרתן שוה, היאך הם קריבים? אמר להן: בולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו.

[דף ה' ע"ב]

גמרא רבי לעזר בשם רבי הושעיה: טעמא דרבי יהודה, ושעיר עזים חטאת לה' (במדבר כח) – חטא שאין יודע בו אלא ה' – שעיר זה מכפר. אין לי אלא שעיר של ראש חדש, שעירי רגלים מפנין? אמר רבי זירא: ושעיר, וי"ו מוסיף על ענין ראשון.

רבי זעירא ורבי לעזר בשם רבי הושעיה, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן: ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה (ויקרא י). מה נן קיימין? אם בשעיר נחשון, על שבטו מכפר! אם בשעיר של יום הכפורים, אין פויצא בו לדורות! אלא בן אגן קיימין: בשעיר של ראש חדש.

מאי פדון? נאמר כאן נשיאות עון, ונאמר להלן נשיאות עון, ונשא אחרון את עון הקדשים. מה להלן – עון הקריבין ולא עון הפקריבין, אף כאן – עון הקריבין ולא עון הפקריבין.

מה חמית מימר בטהור שאכל טמא, או נימר בטמא שאכל טהור! אמר רבי יוסי בי רבי בון: רבי יודה חלק שיטת רבי מאיר. רבי שמעון חלק שיטת רבי יודן.

מודה רב יוחנן, בשעיר הנעשה בפנים – שאין מכפר, אלא תולה.

ותיין ברבי יונה בשם רבי זעירא: ונעשה חטאת (ויקרא טז) – קבעו לתליה שלא ישתנה.

שעיר שלא קרב בקרן – ויקרב בראש חדש. לא קרב בראש

[דף ו' ע"א]

חדש, וקרב להקא? שמתחילה לא הוקדשו קרבנות ציבור אלא ליקרב על מזבח החיצון. ולא קרב כיפר יום הכיפורים?

אמר רבי מנא: מפנין דכתיב (דברים טז): חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות, כמי שכולן מכפרין בפרה אחת.

אמר רבי בון: מפנין שכולן מכפרין על טומאת מקדש וקדשיו, כמי שכולן מכפרין בפרה אחת.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא: העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה – אין צריך להזכיר של ראש חדש.

אמר רבי אחא בר פפא: ותני בן: העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה, בשחרית – בית שמאי אומרים: מתפלל שמונה. ובית הלל אומרים: שבע. במוסף – בית שמאי אומרים: עשר. ובית הלל אומרים: תשע. ויאמר אחת עשרה!

אמר רבי יוסי: מה פליגי? בדבר שמעון ברכה בפני עצמו. ברם הכא – שכן אפילו בחול, שאינו אלא כוללן. ויזכיר בעבודתו!

רבי יוסי בעי: מעתה, שני שעירי ראש השנה, מחמת ראש חדש באין, ותימר אין צריך להזכיר ראש חדש?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: ולא יאות רבי כא בר ממל מקשי, דתני: שני בבשי עצרת ושני שעירי ראש השנה, אם כיפר הראשון, על מה שני מכפר? על טומאה שאירעה בין זה לזה.

ולא רבי שמעון היא, דרבי שמעון חולק בפרות! אלא זה וזה מחמת ראש חודש (השנה).

אמר רבי אבמרי: לית זכיל! דכתיב מלבד עולת החדש! ועוד מהדא דתני: שנים עשר – לשנים עשר חדשי השנה.

חד בר אביי עבר קמי תיבותא, ולא אדבר דריש ירחא, וקלמוניה.

רב הושעיה בעי: הגע עצמך, ששחטו שניהן באחת, מה אית לך טומאה שאירעה בין זה לזה? אמר רבי בון:

[דף ו' ע"ב]

אילו ישראל בשיריו, שמו אינן מביאין מה שקבעה להן תורה?

אמר רבי יוחנן: דברי חכמים – משנין. ודברי רבי שמעון – אין משנין.

דברי חכמים משנין, ותימר מהו שיקרבו זה בזה? בשיטתו השיבוהו, בשיטתך שאף אמר אין משנין, מהו שיקרבו זה בזה?

אמר רבי יוסי: שאין קרבנות תציבור נקבעין אלא בקבועה.

אמר רבי יודן: ותני בן, לשם אותו תזבח שהוא קרב לשמו – הוא קדש משענה ראשונה.

הלכה ה' מתני' רבי שמעון בן יהודה אומר משמו: שעירי ראשי חדשים – מכפרין על הטהור שאכל מן הטמא. מוסף עליהם של רגלים – שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא, ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף. מוסף עליהן של יום הכפורים – שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא, ועל שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, ועל שאין בה ידיעה בתחילה אבל יש בה ידיעה בסוף.

אמרו לו: אומר היה רבי שמעון שיקרבו זה בזה? אמר להן: הין. אמרו לו: אם בן יהוה של יום הכפורים קריבין לראשי חדשים, אבל היאך של ראשי חדשים קריבין ביום הכפורים, לכפר בפירה שאינה שלמה? אמר להן: בולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו.

גמרא אמר רבי יוסי דרומיאי קומי רבי יונה: תהן צורכה למיתני, אם בן יהוה של ראשי חדשים קריבין ביום הכיפורים, שכן מעלין בקודש ולא מורידין. אבל של יום הכיפורים – אין קריבין בראש חדש, שאין מורידין בקדש.

רבי לעזר בשם רבי בון פתר לה פתר חורין: אם בן יהוה של יום הכיפורים קריבין בראשי חדשים, שמכפרין בפרתן וכפרת ראשי חדשים. אבל של ראשי חדשים – אין קריבין ביום הכיפורים, שאין מכפרין אלא בפרתן בלבד!

אילו מי שאכל חלב חמשה זיתים, והפריש ארבעה קרבנות, וסבור שהן חמשה, שמוא כיפר? או אילו מי שאכל חלב ארבעה זיתים, והפריש חמשה קרבנות, סבור ארבעה, לא כל שכן?
וכן היה רבי שמעון אומר: שלשים ושנים שעירים קריבין על הציפור בכל שנה, שלשים ואחד – בחוץ, ונאכלין. ואחד – בפנים, ואינו נאכל. ושעיר המשתלח.

שנים עשר – לשנים עשר חדשי שנה. שמונה – בחג. שבעה – בפסח. שנים – בעצרת. אחד בגלל היום, ואחד בגלל הלחם. אחד – בראש השנה. ואחד – ביום הכיפורים.

בין ששמע משה בן, אמר: מעתה, מי שבאת לידו ספק עבירה, צריך להביא כל קרבנות הללו?

רבי תנחומא בשם ריש לקיש: בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה והתנדב עליו וגו', התחיל ואמר (תהלים ק, א): מזמור לתודה, על שם והתנדב עליו.

הלכה ו' מתני' ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו – שעיר הנעשה בפנים, ויום הכפורים, מכפר.

ועל שאר עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, הודונות והשנגות, הודע ולא הודע, עשה ולא תעשה, בריתות ומיתות בית דין – שעיר המשתלח מכפר.

גמרא הדא היא מכפר על הודונות, ותולה על השנגות.

לא הן קלות – לא תעשה. לא הן חמורות – בריתות ומיתות בית דין?

אמר רבי יהודה: ביני מתניתא, הקלות והחמורות, אותן הקלות – בין שעשאן בודו, בין שעשאן בשנגה.

[דף ז' ע"א]

ואותן השנגות – בין שנתוודע לו בהן, בין שלא נתוודע לו בהן.

אילו הן קלות? עשה ולא תעשה. חמורות? בריתות ומיתות בית דין.

בשם שהשעיר הנעשה בפנים מכפר על הודונות ותולה על השנגות, אף שעיר המשתלח בן.

ניחא לא הודע, הודע! ולא בן תני? מניין למחוייבי המאות ואשמות וודאין שעבר עליהן יום הכיפורים – שהיבין להביא אחר יום הכיפורים, וחייבי אשמות תלוין – פטורין?

אמר רבי בון בר חייא: בין שנתוודע לו בהן, בין שלא נתוודע לו בהן. ולא כבר כיפר יום הכיפורים? רבי שמעון בשם ר' לוי שוכדא: במוכר [במורד] ביום הכיפורים היא מתניתא.

ולמה לא מר, בשלא נתוודע בהן ביום הכיפורים! מילתיה אמרה, אפילו לא נתוודע לו בהן ביום הכיפורים – יום הכיפורים מכפר.

עשה – אף על פי שלא עשה תשובה. לא תעשה – רבי שמואל בשם רבי זירא: והוא שעשה תשובה.

האומר: "אין העולה מכפרת, אין העולה מכפרת" – מכפרת היא על כרחו.

האומר: "אין יום הכיפורים מכפר, אין יום הכיפורים מכפר" – מכפר הוא לו על בורחו.

"אי איפשי שוכפר לי" – אין מכפר לו על בורחו.

אי איפשי שתכפר לי, אינה מכפרת לו על כרחו.

אמר רבי חנינה בי רבי הייל: לא מסתברא דאלא חילופין! לא כולא מן בר נשא מימר למקלא דלית את מליד!

העולה – מכפרת על הירחור הלב. מאי טעמא? והעלה על רוחכם, היה לא תהיה (יחזקאל כ).

אמר רבי לוי: העולה מכפרת על רוחכם. וכן איוב הוא אומר (איוב א): אולי חטאו בני וברכו אלהים בלכם. הלא אמרה: שעולה – מכפרת על הירחור הלב.

רבי אומר: על כל עבירות שבתורה יום הכיפורים מכפר, חוץ מפרק עול ומיפר ברית ומגלה פנים בתורה, שאם עשה תשובה – מתכפר לו, ואם לאו – אין מתכפר לו.

רבי זבידא אמר, רבי יוסא מקשה: מיסבר סבר רבי, שיום הכיפורים מכפר בלא תשובה? אתא רבי אשיין, רבי יונה, רבי בא, רבי חייא בשם רבי יוחנן: יום הכיפורים – מכפר בלא תשובה, ומיתה – ממרקת בלא תשובה.

ותני בן: יום מיתה – בתשובה. מאן תניתה? רבי.

הלא היא דתנינן תמן: מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה – דלא ברבי.

שאל רבי מתיא בן חרש את רבי לעזר בן עזריה: שמעתה ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש? אמר לו: שלשה הן חוץ מן התשובה.

כתוב אחד אומר (ירמיה יג):

[דף ז' ע"ב]

שובו בנים שובבים וגו'. וכתוב אחד אומר (ויקרא יד): כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. וכתוב אחד אומר (תהלים פט): ופקדתי בשבט פשעם וגו'. וכתוב אחד אומר (ישעיה כה): אם יכפר העון הזה לכם עד תמתינו.

הא ביצד? עבר על מצות עשה ועשה תשובה – אינו זו משם עד שיימחל לו. עליו כתוב אומר: שובו בנים שובבים וגו'.

עבר על מצות לא תעשה ושב – מיד התשובה תולה, ויום הכיפורים מכפר. עליו כתוב אומר: כי ביום הזה יכפר עליכם.

עבר על פְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין בְּמוֹזֵה, הַתְּשׁוּבָה וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים – מִכְּפָרִין מִחֻצָּה, וְהַיִּיפּוּרִין – מִכְּפָרִין מִחֻצָּה. עָלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר: וּפְקַדְתִּי בְּשֹׁכֵט פְּשָׁעִים וּבִגְנָעִים עֲוֹנִים.

אָבֵל מִי שֶׁנִּתְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם עַל יָדוֹ – אֵין כָּח לֹא לְתְּשׁוּבָה לְתַלּוּת, וְלֹא לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְכַפֵּר, וְלֹא לַיִּיפּוּרִין לְמַרְקָא, אֲלֵא תְּשׁוּבָה וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים – תּוֹלִין, וּמִיתָה – מְמַרְקָת עִם הַיִּיפּוּרִין. עָלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר: אִם יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמָּתוּן. הָא לְמַדְנּוּ: שֶׁהַמִּיתָה מְמַרְקָת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה דְּבָרֵי רַבִּי לְעֹזֵר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי יִשְׁמַעְיָאל וְרַבִּי עֲקִיבָה. אָבֵל חֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח מְכַפֵּר. וְאִם אֵין שְׁעִיר – יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר.

בִּיצֵד מְכַפֵּר? רַבִּי זִירָא אָמַר: כָּל שֶׁהוּא כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי חֲנַנְיָה אוֹמֵר: בַּסּוּף.

מַה בִּינְיָהוּ? מַת מִיד. עַל דַּעְתִּיהּ דְּרַבִּי זִירָא – כִּיפָר מִיד. עַל דַּעְתִּיהּ דְּרַבִּי חֲנַנְיָה – לֹא כִיפָר.

אָמַר רַבִּי זִירָא: וּמִתְנִיתָא מְסִיעָא לְרַבִּי חֲנַנְיָה. הוֹמַר בְּשַׁעִיר מַה שְּׂאִין בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וּבְיוֹם הַכִּיפּוּרִים מַה שְּׂאִין בְּשַׁעִיר. יוֹם הַכִּיפּוּרִים – מְכַפֵּר בְּלֹא שַׁעִיר, וְשַׁעִיר – אֵין מְכַפֵּר בְּלֹא יוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְהַשַּׁעִיר – מְכַפֵּר מִיד, יוֹם הַכִּיפּוּרִים – מִשְׁתַּחֲשָׁד.

אָמַר רַבִּי הוֹנָא: אֵיתִיתְבּ קוּמֵי רַבִּי יִרְמְיָהּ וּמַר, תִּיפְתֵּר, שְׁתִּיהַּ בְּדַעְתָּן לְהִבְיָא שַׁעִיר אַחֵר וְלֹא חִבְיָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְאֵין תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד? וְכִכֵּר מִיד!

רַבִּי יִרְמְיָהּ אָמַר, רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעִי: צְדָקָה תַּצַּר תָּם דֶּרֶךְ (מִשְׁלֵי יג, ו). חֲטָאִים תִּרְדֹּף רָעָה (שֵׁם שָׁם, כא). רִגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר (שְׁמוּאֵל א, ב, ט). אִם לִלְצִים הוּא יִלְיִן (מִשְׁלֵי ג, לד). סִיגוֹן סִיגְיָה וְתִרְעִין תִּרְעָה.

וְכִינִי? סִיגוֹן סִיגְיָה וְתִרְעִין תִּרְעָה?

אֲלֵא בִּינִי: רַבִּי יִרְמְיָהּ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: שׁוּמַר אֲדָם עֲצָמוּ מַעֲבִירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית – תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁמְרוֹ, שְׁנָאָמַר (אִיוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יַפְעֵל אֵל פַּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבַר.

אָמַר רַבִּי זִירָא: וּבִלְחוּד דְּלֹא יִתִּיב לִיה. (קהלת ד) וְתַחֲנוּם הַמִּשְׁוֹלֵשׁ לֹא בְּמַהֲרָה יִנְתַּק. לְעוֹלָם אֵין כְּתִיב כָּאן, אֲלֵא לֹא בְּמַהֲרָה יִנְתַּק! וְאֵין אֲמַרְחָת עָלָיו – מִיפְסִיק.

רַבִּי הוֹנָא בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ: תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – אֵין לְפָנָיו שְׂכָחָה, בְּכִיכּוֹל מַפְנֵי יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה שְׂכָחָה. שְׁנָאָמַר (מִיכָה ז) מִי אֵל כְּמוֹד נֹשֵׂא עוֹן. נֹשֵׂא כְּתִיב, וְדוֹד אָמַר (תהלים פח): נִשְׂאָתָה עוֹן עַמָּךְ.

הלכה ז' מתני' אחד ישראל, ואחד כהנים, ואחד כהן משיח.

מה בין ישראל לכהנים, לבין כהן משיח? אלא שדם הפר מכפר על הכהנים, ועל טומאת מקדש וקדשיו.

רבי שמעון אומר: כלשם שדם השעיר הנעשה בכהנים מכפר על ישראל, כך דם הפר מכפר על הכהנים. כלשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל, כך וידוי של פר מכפר על הכהנים.

גמרא ולא תנינן: "משיח". ולמה לא תנינן משיח? אין תימר בדבר שאין בו חייב קרבן אנו קיימין, יאות לא תנינן משיח. אין תימר בדבר שיש בו חייב קרבן, למה לא תנינן משיח?

אשבח תני בבית משיח. הדיא אמרה, בדבר שאין בו חייב קרבן אנו קיימין.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: ואפילו תימא בדבר שיש בו חייב קרבן.

[דף ח' ע"א]

נעשה כזון. כמה תימר כזון, צריך כפרה וכפרת יום הכפורים, וכא, צריך כפרה וכפרת יום הכפורים.

(ויקרא טז) יעמד חי. מלמד שעתידי למות. עד מתי הוא חי? עד וכלה מכפר את הקדש. דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עד שעת וידוי.

על דעתיה דרבי יהודה, הוידוי מעכב. על דעתיה דרבי שמעון, אין וידוי מעכב.

מה מפקה מביניהון? שחמו בלא וידוי. על דעתיה דרבי יהודה – צריך להביא פר אחר. על דעתיה דרבי שמעון – אין צריך להביא פר אחר. אף שעיר המשתלח כן. שלחו בלא וידוי. על דעתיה דרבי יודן – צריך להביא שעיר אחר. על דעתיה דרבי שמעון – אין צריך להביא שעיר אחר.

התנדבה ושחמו ונשפך הדם, את אמר צריך להביא פר אחר, וצריך להתנדבות פעם שנייה, או יצא בוידוי הראשון? אף שעיר המשתלח כן. שהוא צריך להגדיל פעם שנייה, או כבר יצא בוידוי של ראשון?

הדרן עלך שבוועות שתיים

[דף ח' ע"ב]

פרק שני

הלכה א' מתני' ידיעות הטומאה – שתים שהן ארבע. ניטמא וידע, ונגעלמה ממונו טומאה וזכור לקודש. נעלם ממונו קודש וזכור לטומאה. נעלמו ממונו זה וזה. אבל את הקודש ולא ידע, ומשאכל ידע – הרי זה בעולה ויורד. ניטמא וידע, נגעלמה ממונו הטומאה וזכור למקדש. נעלם ממונו מקדש וזכור לטומאה. נעלמו ממונו זה וזה, ונכנס למקדש ולא ידע, ומשיצא ידע – הרי זה בעולה ויורד.

גמרא רבי ירמיה בעי: פשיטא בידיעה האחרונה, עד שיחא יודע שהייב להביא כהן קרבן. אף בידיעה ראשונה כן? נישמעניה מהדא: שני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, הילך באחד מהן ונכנס למקדש, ויצא והזה ושנה וטבל, והילך בשני, ונכנס למקדש – חייב. ויודע שהוא חייב להביא קרבן? אמר ריש לקיש: דרבי ישמעאל היא דאמר חייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש.

אמר רבי בון בר חייא: הוינן סברין מימר, דמר ריש לקיש, בכריא לו שהוא טמא ונגעלמה ממונו טומאה, ונכנס למקדש. אבל אם היה ספק טמא ספק טהור, ונגעלם ממונו מקדש ונכנס למקדש – לא. ממה דאמר ריש לקיש, דרבי ישמעאל היא דאמר חייב על העלם טומאה והעלם מקדש, הךא אמרה, אפילו ספק טמא ספק טהור, נעלם ממונו מקדש ונכנס למקדש – חייב.

אמר רבי יוחנן: דברי חבלי היא, משום ספק ידיעה בידיעה. מה אם בשעה שאינו יודע אם טמא הוא אם טהור, את אמר ידיעה ודאי היא. בשעה שיודע שטמא ודאי, אלא אינו יודע אם חייבין עליה קרבן, לא כל שכן שתהא ידיעה!

על דעתיה דריש לקיש, ניטמא ונגעשה לו הדבר ספק, מהו שיעשה אצלו כהעלם דבר ויהא חייב? דין כדעתיה ודין כדעתיה. דאיתפלגין, אבל חמשה זיתים ונודע לו בספק כל אחד ואחד, ואחר כן נודע לו בודאין. ריש לקיש אמר: ידיעת ספק – קובעתו להטאת. רבי יוחנן אמר: אינן ידיעת ספק קובעתו להטאות.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי שמואל: מודה ריש לקיש בכהן משיח, שאין ידיעת ספיקו קובעתו להטאת. שנאמר (ויקרא יז) בהטאת באשם. את שמביא אשם תלוי – ידיעת ספיקו קובעתו להטאת.

[דף ט' ע"א]

את שאינו מכיא אשם תלוי - אין ידיעת ספיקו מחלקת לחטאות.

מחלפה שיטת דריש לקיש! תמן אמר: ידיעת ספק קובעת לחטאות. וכא אמר: אין ידיעת ספק קובעת לחטאות! תמן, אשמו קבעו. וכא מה אית לך?

מחלפה שיטת רבי יוחנן! תמן הוא אומר: נתכפר מקצת החטא - נתכפר כולו! וכא הוא אומר חבין! לא אמר רבי יוחנן אלא בידיעה האחרונה שאין בה חייב קרבן.

אמר רבי יוחנן: כל ספק רשות הרבים - ספיקו טהור. ואין מתירין לו לעשות. והתנינן: כל ספק הטהור לתרומה - טהור לחטאות. וכל התלוי לתרומה - נשפך לחטאות. אין תלוי בחטאות, אלא או טמא ממש או טהור ממש! אמר רבי ירמיה: מתניתא - בדבר שאינו בא מחמת הנזב. מה דמר רבי יוחנן - בדבר שבא מחמת הנזב.

הכל מודין: שאם עבר ועשה - טהור. מחלפה שיטת רבי יוחנן! תמן אמר: עבר ועשה - טמא. וכא אמר: עבר ועשה - טהור! כאן - ברשות היחיד, כאן - ברשות הרבים. ואפילו תימר: כאן וכאן ברשות הרבים. מחלפה שיטת ריש לקיש, מחלפה שיטת רבי יוחנן. דאיתפלגון, נזיר שניטמא בטומאת קבר התהום, ריש לקיש אומר: אין הנזיר מנלח. ורבי יוחנן אומר: הנזיר מנלח.

[דף ט' ע"ב]

והא רבי יוחנן אומר: משום ספק ידיעה בידיעה. ואפילו ראשונה בשרץ, ושנייה במת. הראשונה, עד שלא נתגייר, והשנייה, משנתגייר. הראשונה, עד שלא הביא שתי שערות, והשנייה, משכהביא. (ספק חלב). יטמא במת וידע, בשרץ ולא ידע אין שם טומאה קלה אצל טומאה חמורה. נטמא במת ולא ידע, בשרץ ולא ידע ואחר כך נודע לו על השרץ ואחר כך נודע לו על המת? מפני שנודע לו על השרץ בתחילה, כמי שיש טומאה קלה. אצל חמורה. או מפני שקדמה לטומאת המת, תדחה לטומאת שרץ ולידיעתה, ואין שם לטומאה קלה אצל טומאה חמורה. נטמא במת וידע בשרץ ולא ידע, ונכנס למקדש בהעלימו של מת, חייב, בהעלם שרץ, פטור. ירד לטבול מטומאה חמורה, ונסמכה לו טומאה קלה עלתה לו טומאה קלה. ליידיא מילה? שאם טבל ונכנס למקדש פטור. ירד לטבול מטומאה קלה ונסמכה לו טומאה חמורה לא עלתה לו טומאה חמורה. ליידיא מילה? שאם טבל ונכנס למקדש, חייב. הא מטומאה חמורה ונסמכה לו טומאה חמורה, לא הא מטומאה קלה ונסמכה לו טומאה קלה, לא. ירד לטבול מטומאה חמורה ונסמכה לו סככות ופרעות?

[דף י' ע"א]

מאחר דמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי בולחון תורה הן אצל תרומה, כמי שהיא טומאה חמורה, או מאחר שאין תנזיר מגלה עליהם, כמי שהיא טומאה קלה.

אנדרוגינם. ראה לוכן ונכנס למקדש, פטור. ראה אדם ולוכן באחד ונכנס למקדש חייב. אית תני תני, פטור. אמר רבי יוחנן, רבי שמעון היא דתני שני שבילין, אחד טהור ואחד טמא, הילך באחד מהן ונכנס למקדש. בראשון. בראשון והוזה ושנה וטבל בשני ונכנס, חייב. רבי שמעון פוטר בזה. רבי שמעון בן יהודה פוטר בכולן. משום רבי שמעון, ניהא אנדרוגינם, גבי לוכן את עבד ליה אישה גבי אדם את עבד ליה איש. ברם הכא, אין כאן טומאה ידועה? אמר רבי שמואל בר סוסריטא, תיפתר בששכח לראשון. רבי יסי בעי מה אנן קיימין? אם בששכחו לעולם, שביב אחד הוא! אם שחזר ושכחו, שני שבילין הן! אמר רבי יוסי בי רבי בון, אתנייא דרבי שמעון, ברבי ליעזר על דעתיה דהזקנה. כמה דרבי ליעזר אמר תמן, עד שידע אם בשרץ נטמא אם במת, בן רבי שמעון אמר כאן עד שידע אם באדם נטמא אם בלוכן. ניהא תמן, משום דאמר ספק ידיעה בדיעה. ברם הכא, מפיון דחזא לוכן ואדם כאחד, ידיעה ודאי היא! רב חסדא בעי נכנס למקדש פסבור בנסת, מהו? אמר רבי יוסי, בן אנו אומרים?! הוה יודע שיש טומאה בעולם אלא אינו יודע אם חייבין עליה קרבן. לא כל שבין שתהא ידיעה?

[דף י' ע"ב]

אלא, כי אנן קיימין בבריא לו שטמא, ונגעלם ממנו מקדש ונכנס למקדש. וכו', בבריא לו, שהוא מקדש ונגעלמה ממנו טומאה ונכנס למקדש. רבי יסי בעי אכל חצי זית בדיעת קדש והעלם טומאה. ובהצי זית בדיעת טומאה והעלם קדש העלימות מהו שיצטרפו?

הלכה ב' מתני' אחד נכנס לעזרה ואחד נכנס לתוספת עזרה, שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ובאורים ותומים ובפנהדרין של שבועים ואחד. ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת. כל שלא נעשית בכל אלו הנכנסים לשם אין חייבין עליה.

גמרא רב אמר. בתחילה ויעל דוד בדרך גד זה מלך ונביא. ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלם? אילו אורים ותומים. ודוד אביהו, זה סנהדרין שאל אביה ונגד. שיר וילך אחריהם הושעיה ושרי

תדות ואעמידה שתי תדות וגו'. אמר שמואל בר רבי יודן, מה כתב מהלכות ולא תהלכות? מפני שהיתה תורפת ירושלם שם והיתה יכולה להיכבש משם.

הלכה ג' מתני' נטמא בעזרה נעלמה ממונו הטומאה וזכור למקדש. נעלם ממונו המקדש וזכור לטומאה נעלם ממונו זה וזה השתתה או ששהא בדי השתתה. ובא לו בארובה חייב ובקצרה פטור. זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה.

גמרא רבי חזקיה רבי אמי בשם רבי לעזר, כתוב אחד אומר (במדבר יט) את משכן ה' טמא. וכתוב אחד אומר (שם) את מקדש ה' טמא. הא ביצד? ליתן חלק, בין למיטמא בפנים למיטמא בחוץ. מיטמא בפנים עד שיששהא בדי השתתה. מיטמא בחוץ, שייכנים ראשו ורובו. נטמא בפנים ונכנס לפני ולפנים? נישמעניה מהדא השתתה או ששהא בדי השתתה. וכיון ששהא, לא כמי שהכנים ראשו ורובו?! ותימר עד שיששהא בדי השתתה, וכא עד שיששהא בדי השתתה.

[דף י"א ע"א]

היך עבידא, על אי זה מהן מתחייב? על הראשונה או על האחרונה? חברייא אמרין על הראשונה אמר לון רבי יוסי, אמרין ליה צא, ותימר על הראשונה?! אלא בי אנו קיימין על האחרונה. תפון תנינן הוציאו לו את חפץ ואת המחנה. על אי זו מתחייב? על הראשונה? או על האחרונה? חברייא אמרי על האחרונה. אמר לון רבי יוסי אומר לו היכנס ותימר על האחרונה? אלא בי נן קיימין על הראשונה. שיעור השתתה עשר אמות. היך עבידא? היה בארובה עשרים, ובקצרה עשר. הילך חמש. אין ייזיל בדא, ה' ואין ייזיל בדא, ט"ו. אמר רבי יוסי, לעולם אין מתחייב עד שתהא ארובה מרובה על תקצרה עשרים. היך עבידא? היה בארובה ל' ובקצרה עשר הילך חמש אין ייזיל בדא, חמש. אין ייזיל בדא. עשרין וחמש. עד כמה היא השתתה? רבי סימון בשם רבי"ל עד בדי שאילת שלום בין אדם לחבירו. אבא בר הונא בשם רבי יוחנן עד בדי שאילת שלום מתלמיד לרב שלום עליך רבי.

הלכה ד' מתני' אי זו היא מצות עשה שבנידה שחייבין עליה? היה משמש עם הפהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב, שייצאתו הנזיה לו כביאתו.

גמרא כהנא אמר. אי אפשר שלא היתה בה ידיעה בתהילה וידיעה בפוף והעלם בנתיים. חשיב רבי שמואל בר אבדימי קומי רבי מנא, ויהיו בן המורים? אמר ליה אנו בעיי נכנסין ואת מייתי לון מורין.

מסכת סנהדרין פרק חמישי

הא, זה פוסל דינו של זה וזה פוסל דינו של זה - דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא כל הימנו לפסל את הדין הממחה לרבים. אמר לו 'נאמן עלי אבא, נאמן עלי אביך, נאמן עלי שלשה רועי בקר' - יכול לחזור בו עד שישמע מפיו הדין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין יכול לחזור בו. היה חייב לחברו שבועה, ואמר 'דור לי בחיי ראשך', בקיטא, במקטיר דנקיט' - יכול לחזור בו עד שיקבל עליו שבועה בפני הדין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין יכול לחזור בו. רבי יהודה אומר: אמר להן 'אין יחיד דין', אמרו לו 'אין לנו אלא דעתך' וקבלו עליהן - אין יכול לחזור בו. וכן היה רבי יהודה אומר: מי שנתחייב שבועה לחברו בבית דין, ואמר לו 'דור בחיי ראשך' וקבל עליו - אין יכול לחזור בו. ומעשה באחד שנתחייב שבועה לחברו בבית דין, ונדר לו בחיי הקנין וקבל עליו.

הב, משחק בקביא - זו משחק בפסיפסין. אחד המשחק בפסיפסין, ואחד המשחק בקליפי אגוזים, ובקליפי רמונים - לעולם אין יכול לחזור בו עד שישבר את פסיפסין, ויחזור בו חזרה גמורה. הפלוגה ברבית - אין יכול לחזור בו, עד שיקרע שטרוחיו, ויחזור בו חזרה גמורה. מפריחי יונים - זה הממרה את היונין. אחד ממרה את היונין ואחד ממרה שאר בהמה חיה ועוף, לעולם אין יכול לחזור בו, עד שישבר את פיגמיו ויחזור בו חזרה גמורה. סוחרי שביעית - זה היושב ובטל בשאר שני שבוע, כיון שהגיע שנת השמיטה התחיל מפשיט ידיו ורגליו, ונושא גנותו בפרות עברה, לעולם אין יכול לחזור בו עד שתגיע שמיטה אחרת, וידבק ויחזור בו חזרה גמורה. רבי נחמיה אומר: חזרת ממון ולא חזרת דברים. כיצד? אמר מאתים דינר אלו כנסתי מפרות עברה -

חלקו אותן לעניים. רבי מאיר היה קורא אותן 'אוספי שביעית'. רבי יהודה היה קורא אותן 'סוחרי שביעית'. אמר רבי שמעון: מקים אני דבר שניהן. הא כיצד? עד שלא רבו האונסין היו קורין 'אוספי שביעית' ומשברו האונסין היו קורין אותן 'סוחרי שביעית'. ובכללן, היה רבי יהודה אומר: בזמן שיש להן אומנות אחרות - הרי אלו פסולין. חזרו בהן - הרי כשרים. וחכמים אומרים: אף בזמן שיש להן אומנות - הרי אלו פסולין. במה דברים אמורים? בקדוש החדש ובעבור שנה, בדיני ממונות ובדיני נפשות, אבל עדות שהאשה כשרה לה - הן כשרין לה.

הג, גיסו לבדו. רבי יהודה אומר: חורגו לבדו, אין דנין לא זה את זה, ולא זה עם זה, ולא זה על זה, ולא זה בפני זה, ואין מעידים לא זה את זה, ולא זה עם זה, ולא זה על זה, ולא זה בפני זה. היה יודע עליו עדות עד שלא נעשה חתנו, מתה בתו עד שלא נעשה סוחר שביעית, ומשנעשה סוחר שביעית חזר בו, חרש ונתפקח, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר - פסול. עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו, ומשנעשה חתנו מתה בתו עד שלא נעשה סוחר שביעית, נעשה סוחר שביעית ומשנעשה סוחר שביעית חזר בו, פקח ונתחרש, חזר ונתפקח, פקח ונסתמא, וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה, וחזר ונשתפה - כשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו כשר - כשר. תחלתו פסול וסופו כשר - פסול. היה יודע לו עדות בשטר ונעשה חתנו, הוא אין יכול לקים כתב ידו, אבל אחרים מקימין לו כתב ידו.

הד, לקח הימנו בית או שדה במאה מנה, והיה יודע לו עדות בהן - הרי זה אינו מעיד, שאין מעיד על ידי עצמו.

הה, הוסיפו עליהן הרועין, והגזלין, החמסנין, וכל החשודין על הממון - עדותן פסולה לעולם.

¹ היינו שתופס איזה בגד ונשבע בו.

זה, אם אמרו זכאי - זכאי. ואם אמרו חייב - חייב. אחד דיני ממונות אחד דיני נפשות.

וְדִינֵי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה, שְׁנַיִם מִזְכִּין אוֹ מְחַיֵּבִין, וְאֶחָד אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ' - יוֹסִיפוּ הַדִּינִין. וְכֵן כֹּחַ הָאוֹמֵר 'חַיִּב' מִכֹּחַ הָאוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ', עַד כִּמְכָּה מוֹסִיפִין? אֵין פְּחוּת מִשְׁנַיִם, יוֹסִיפוּ הַדִּינִין. אִם אָמְרוּ זָכָאִי - זָכָאִי. אִם אָמְרוּ חַיִּב - חַיִּב. אֶחָד אוֹמֵר זָכָאִי וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יוֹסִיפוּ הַדִּינִין, שְׁעַד עֲכָשׁוּ בֵּית דִּין שְׁקוֹל, אֶחָד אוֹמֵר זָכָאִי, וְאֶחָד אוֹמֵר חַיִּב, וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יוֹסִיפוּ הַדִּינִין, שְׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא הוֹסִיפוּ אֶלָּא אֶחָד.

וְהָלְעוֹלָם מוֹסִיפִין הַדִּינִין עַד שִׁיגְמַר הַדִּין. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים יְכוּלִין לְחַזֵּר בִּהְיוֹן עַד שִׁיגְמַר הַדִּין. לְעוֹלָם מְבִיא עֲדוּתוֹתָיו לְבֵית דִּין עַד שִׁיגְמַר הַדִּין, אוֹ עַד שִׁתְּנֻהּ לוֹ זְמַן. נִתְּנָהּ לוֹ זְמַן, הִבִּיא בְּתוֹךְ זְמַן - מִקְבְּלִין הֵימְנוּ, לְאַחַר זְמַן - אֵין מִקְבְּלִין הֵימְנוּ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֶפְלוּ הִבִּיא לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים - מִקְבְּלִין הֵימְנוּ, וְסוֹתְרִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה.

וְיֵשׁ לָךְ עֵדִים אֲחֵרִים? וְאָמַר: 'אֵין לִי אֶלָּא אֵלּוּ'. יֵשׁ לָךְ רְאִיּוֹת אֲחֵרוֹת? וְאָמַר: 'אֵין לִי אֶלָּא אֵלּוּ', וְאַחַר זְמַן מֵצֵא עֵדִים אֲחֵרִים וּמֵצֵא רְאִיּוֹת אֲחֵרוֹת - הֲרִי זֶה אֵין מִקְבְּלִין הֵימְנוּ עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ בִּהְיוֹן. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים יְכוּלִין לְחַזֵּר בִּהְיוֹן, עַד שֶׁתַּחֲקֹר עֲדוּתָן לְבֵית דִּין. נִחְקְרָה עֲדוּתָן לְבֵית דִּין - אֵין יְכוּלִין לְחַזֵּר בִּהְיוֹן. וְהוּא כָּלְלוֹ שֶׁל דָּבָר: עֵדִים שֶׁהֵעִידוּ לְטָמָא וּלְטֹהַר, לְרֹחֵק וּלְקֶרֶב, לְאֶסּוּר וּלְהֵתִיר, לְפִטּוּר וּלְחַיִּב, עַד שְׁלֹא נִחְקְרָה עֲדוּתָן וְאָמְרוּ מְבוּדִין אָנוּ - הֲרִי אֵלּוּ נֶאֱמָנִים. מִשְׁנַחֲקָה עֲדוּתָן וְאָמְרוּ מְבוּדִין אָנוּ - אֵין נֶאֱמָנִין. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוּמְמִין עַד שִׁיגְמַר הַדִּין, לֹא לוֹקִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין, וְלֹא נִהְרִגִין עַד שִׁיגְמַר הַדִּין. לְעוֹלָם אֵין אֶחָד מִן הָעֵדִים נַעֲשֶׂה זוּמָם עַד שִׁיְהִיּוּ שְׁנֵיהֶם זוּמְמִין, וְאֵין לוֹקָה עַד שִׁיְהִיּוּ

הוּא אֵין עֲדוּתָן שֶׁל הָעֵדִים מִתְקַיֶּמֶת, אֶלָּא אִם כֵּן רָאוּ זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אוֹמֵר: אֶפְלוּ זֶה שְׁלֹא כִּנְגַד זֶה, לְעוֹלָם אֵין עֲדוּתָן מִתְקַיֶּמֶת שֶׁל עֵדִים, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם, וּכְשִׁיבּוּא שְׁנֵי לְמַחֵר - שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו.

מסכת סנהדרין פרק שישי

וְהָעֵדִים שֶׁאָמְרוּ 'מַעֲדִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג שׁוּרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וְקָצִין נְטִיעוּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי', וְהֵלָּה אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ' - חַיִּב. 'אֵתָּה אִמְרַת לְהִרְגוֹ', 'אֵתָּה אִמְרַת לְקַצְצוֹ' - הֵכַל הוֹלֵךְ אַחֵר הַטַּעֲנָה. 'הִרְגַּת אֶת שׁוּרוֹ וְקַצַּצְתָּ אֶת נְטִיעוּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי', וְהֵלָּה אוֹמֵר לֹא! שְׁהוּא כְּמִתְמִיָּה, אוֹ הֵן שְׁהוּא כְּמִתְמִיָּה! יֵשׁ לֹא שְׁהוּא כֵּהֵן, וְיֵשׁ הֵן שְׁהוּא כְּלֹאוּ.

וְכֵן אֵין דִּין אֶלָּא מַעֲמַד, וְאֵין מַעֲמַד, וְאֵין נִשְׁאָלִין לְנִדְרִין אֶלָּא מַעֲמַד, וְאֵין מַעֲלִין לְכַהֲנָה וְלוֹיָהּ וְלִישְׂרָאֵל אֶלָּא מַעֲמַד, וְלֹא יֵהָא מַאֲרִיף פִּנְיֵי כִּנְגַד אֶחָד, וְלֹא יֵהָא מַעֲמִיד אֶחָד וְלֹא מוֹשִׁיב אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא י'): "בְּצֹדֶק תִּשְׁפּוּט עַמִּיתְךָ", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִקְבֵּל אָנִי, שְׁאִם רָצוּ לְהוֹשִׁיב שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד - מוֹשִׁיבִין וְאֵין כֶּכָּךְ כָּלּוּם. וְאֵיזָה הוּא הָאֶסּוּר? שְׁלֹא יֵהָא אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל אָמְרוּ: אוֹמְרִין לוֹ לְבוֹשׁ כְּדֶרֶךְ שְׁהוּא לְבוֹשׁ, אוֹ הַלְבִּישֵׁהוּ כְּדֶרֶךְ שְׁאֵתָּה לְבוֹשׁ.

וְכֵן כִּיצַד הֵן דִּינֵין? הַדִּינִין יוֹשְׁבִין וּבִעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִין לְפָנֵיהֶם, וְכָל הַתּוֹכֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ הוּא פוֹתַח רֵאשׁוֹן, אִם יֵשׁ עֵדִים מְכַנְּסִים אוֹתָן וּמַאֲמִין עֲלֵיהֶן, וּמוֹצִיאִים אוֹתָן לְחוּץ, וּמְשִׁירִין אֶת הַגְּדוֹל שִׁבְהֶם, וְשׁוֹמְעִין אֶת דְּבָרָיו וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחוּץ, וְאַחֲרַי כֶּךָ מְכַנְּסִין אֶת הַשְּׁנִי וְשׁוֹמְעִין אֶת דְּבָרָיו וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחוּץ, וְאַחֲרַי כֶּךָ מְכַנְּסִין אֶת שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד, וְאוֹמְרִים דְּבָרֵיהֶם זֶה בְּפָנֵי

שניהם לוקין, ואין נהרג עד שיהיו שניהם נהרגים, ולא משלם עד שיהיו שניהם משלמין. אמר רבי יהודה בן טבאי: אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם בשביל לעקר מלבן של ביתוסין, שהיו אומרים עד שיהרג הנדון. אמר לו שמעון בן שטח: אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי, שהרי אמרה תורה (דברים יז): "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת", בעדים שנים ובזוממים שנים, מה עדים שנים - אף זוממין שנים. באותה שעה קבל עליו יהודה בן טבאי שלא יהיה מורה הלכה אלא על פי שמעון בן שטח.

מסכת סנהדרין פרק שביעי

ז,א אמר רבן שמעון בן גמליאל: בראשונה לא היו חותמים על כתבת נשים כשרות, אלא כהנים או לויים או ישראלים המשיאין לכהנה. אמר רבי יוסי: בראשונה לא היה מחלקת בישראל, בית דין של שבעים ואחד שהיו בלשכת הגזית ושאר בתי דינין של עשרים ושלשה היו בעירות של ישראל, ושני בתי דינין של שלשה היו בירושלים, אחד בהר הבית ואחד בחיל, נצרך אחד מהן להלכה והולך אצל בית דין שבעירו, אין בית דין בעירו - הולך לבית דין הסמוך לעירו. אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו - הוא והמפלא שבהן באין לבית דין שבהר הבית, אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו - הוא והמפלא שבהן באין לבית דין שבחיל. אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו אלו ואלו באין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית, אף על פי שהוא שבעים ואחד, אין פחות מעשרים ושלשה, נצרך אחד מהן לצאת, רואה אם יש שם עשרים ושלשה - יוצא, ואם לאו - אינו יוצא, עד שיהיו שם עשרים ושלשה. ושם היו יושבין מתמיד של שחר ועד תמיד של בין הערבים, בשבתות וימים טובים לא היו נכנסין אלא לבית המדרש שבהר הבית. נשאלה שאלה, אם שמעו - אמרו להם, אם לאו - עומדין למנין, אם רבו מטמאין -

טמא, רבו מטהרין - טהרו, ומשם הלכה רוחת בישראל. משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן, הרבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות, ומשם שולחין ובודקין, כל מי שהוא חכם ועניו ושפל וירא חטא, ופרקו טוב ורוח הבריות נוחה עליו - עושין אותו דין בעירו. משנעשה דין בעירו - מעלין ומושיבין אותו בהר הבית, משם מעלין ומושיבין אותו בחיל, משם מעלין ומושיבין בלשכת הגזית, ושם יושבין ובודקין את יחסי כהונה ואת יחסי לוי, כהן שנמצא בו פסול - לובש שחורין ומתעטף שחורין, ושלא נמצא בו פסול - לובש לבנים ומשמש עם אחיו הכהנים. מביא עשירית האיפה משלו ועבודה בידו, ואף על פי שאין המשמר שלו. אחד כהן גדול ואחד כהן הדיט שעבדו עד שלא הביאו העשירית האיפה - עבודתו כשרה.

ז,ב אין דנין שני דינין ביום אחד, אפלו נואף ונואפת, אלא דנין את הראשון ואחר כך דנין את השני, אין נמנין על שני דברים כאחד, ואין נשאלין על שתי שאלות כאחד, אלא נמנין על הראשון ואחר כך נמנין על השני, ונשאלים על הראשון ואחר כך נשאלין על השניה, אין דנין אלא במקום גדול, ואין נמנין אלא במקום שמועה, אחד אומר משום שמועה, וכלם אומרים לא שמענו על זה, מנין עומד אחד אוסר ואחד מתיר, אחד מטמא ואחד מטהר, וכלן אומרים לא שמענו, מנין עומד אחד אומר משום שנים ושנים אומרים משום אחד, יפה כח אחד האומר משום שנים מכח שנים האומרים משום אחד. עשרה אומרים משום אחד - בלן אחד, ובטירות ובטמאות - האב ובנו הרב ותלמידו - שניהם נמנין שנים. בקדוש החדש ובעבור שנה, בדיני ממונות ובדיני נפשות, אב ובנו הרב ותלמידו - שניהן נמנין אחד. ולא יהא יושב בצדו, ואפילו הוא שותק, אלא עומד והולך לו בקדוש

החדש ובעבור שנה. בדיני ממונות - מתחילין מן הגדול. מפני מה בדיני נפשות מתחילין מן הצד? שלא יהא סמוך על דברי רבו.

ז, בדיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה, חוץ מן המסית. ורבי יהושע בן קרחה אומר: אף המדיח. חייבי גלויות - בית דין מחזירין אותם לזכות, שנאמר (במדבר לה): "ולא תקחו כפר לנפש רוצח", ואומר (דברים יט): "וזה דבר הרצח", רוצח רוצח לגזרה שוה, חייבי מלקיות - בית דין מחזירין אותו לזכות, שנאמר (דברים כה): "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" וגו', ואומר (דברים כה): "והיה אם בן הכות הרשע"; רשע רשע לגזרה שוה. הסרים, ומי שלא ראה לו בנים - כשר לדון דיני ממונות ואין כשר לדון דיני נפשות. רבי יהודה מוסיף אף אכזרי והרחמן. אין מוסיפין על הדין בתחלה, רבי יהודה אומר: מוסיפין על הדין.

ז, בתחלה היו שנים, אחד אוסר ואחד מתיר, אחד מטמא ואחד מטהר, האוסר והמטמא - עליו להביא ראיה, וכל המחמיר - עליו להביא ראיה. ויש אומרים: אף המקל. אין נזקקין לדין אלא במקום שיש מכריעין, ואין מושיבין את האדם אלא כמדותיו, נסתלק הדין - אין רשאי להשיב. כיצד אין מוסיפין על הדין בתחלה? נגמר דברו - אין רשאי להשיב. נתן לו חברו רשות - רשאי להשיב. נסתלק העקר נעשה טפלה עקר, לא ישיב את חברו יתיר משלש תשובות כדי שלא תטרף דעתו. אחד דין כנגד שנים ושנים כנגד אחד, שנים דין כנגד שלשה ושלשה דין כנגד שנים, אבל לא שלשה כנגד שלשה, ולא מהן ולמעלה, כדי שלא נעשה בית דין מערב.

ז, בדיני ממונות אומרים 'נזדקק הדין'. בדיני נפשות, אין אומרים 'נזדקק הדין'.

והגדול שבדינים אומר: 'נזדקק הדין', אין שואלין מעמד ואין משיבין מעמד, לא מגבוה ולא מרחוק, ולא מאחורי הזקנים. אין שואלין אלא בענין ואין משיבין אלא במדע, ולא ישאל השואל בענין יתיר משלש הלכות. אחד שואל ואחד אומר שלא לשאול - נזקקין לשואל. והשואל מעשה - צריך שיאמר: "מעשה אני שואל"! והשואל כענין והשואל שלא כענין - משיבין את השואל כענין. והשואל שלא כענין - צריך שיאמר "שלא כענין שאלתי"; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין צריך, שכל התורה ענין אחד. ענין ושאינו ענין - נזקקין לענין. מעשה ושאינו מעשה - נזקקין למעשה. הלכה ומדרש - נזקקין להלכה. מדרש ואגדה - נזקקין למדרש. מדרש וקל וחומר - נזקקין לקל וחומר. קל וחומר וגזרה שוה - נזקקין לקל וחומר. חכם ותלמיד - נזקקין לחכם. תלמיד ועם הארץ - נזקקין לתלמיד. היו שניהם חכמים, ושניהם תלמידים, ושניהם עמי הארץ, שתי הלכות, ושתי שאלות, ושתי תשובות, ושני מעשים - הרשות ביד התרגמן מעתה.

כשהנשיא נכנס, כל העם עומדים, והן יושבו, עד שאמר להם: שבו! כשאב בית דין נכנס, עושים לו שתי שורות מכאן ומכאן, עד שנכנס וישב במקומו. חכם שנכנס, אחד עומד ואחד יושב, עד שנכנס וישב במקומו.

בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שהרבים צריכים להם - מקפצין אפלו על ראשי העם, ואף על פי שאמרו אין שבח לתלמיד שיכנס באחרונה. יצא לצורך - נכנס וישב במקומו. בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שיש בהם דעת לשמע - הופכין את פניהם כלפי אביהם. אין בהם דעת לשמע - הופכין את פניהם כלפי העם. רבי אלעזר בן רבי צדוק אומר: בבית המשטה עושים אותן סגיפין. חכם שנכנס - אין שואלין אותו עד שתתישב דעתו. נכנס

הרגנוהו, אבל מה אעשה לך? דאין דינך מסור בידי, שהרי אמרה תורה (דברים יט): "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יומת המת", אלא יודע מחשבות הוא ופרע מאותו האיש, לא זו משם עד שנשכו נחש ומת.

חג אדם נברא יחידי בעולם, ולמה נברא יחידי בעולם? שלא יהו צדיקים אומרים: "אנו בניו של צדיק!" ושלא יהו רשעים אומרים: "אנו בניו של רשע!" דבר אחר: למה נברא יחידי? שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו, ומה עכשו שנברא יחידי מתגרות זו בזו, אילו נברא שנים על אחת כמה וכמה! דבר אחר: למה נברא יחידי? מפני הגזלנין והחמסנין, ומה עכשו שנברא יחידי - גזלנין וחמסנין, אלו נברא שנים על אחת כמה וכמה! דבר אחר: למה נברא יחידי? להגיד גדלתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שבחותם אחד ברא את כל העולם כלו, ומחותם אחד יצאו חותמות הרבה, שנאמר (איוב לח): "תתהפך כחמר חותם" וגו'. מפני מה אין פרצופותיהן דומות זו לזו? מפני הרמאים, שלא יהא כל אחד ואחד קופץ בתוך שדה חברו, ובא על אשת איש, שנאמר (איוב לח): "וימנע מרשעים אורם" וגו'. רבי מאיר אומר: שנה מקום מראה פנים דעת וקול, מראה פנים ודעת - מפני החמסנין והגזלנין. קול - מפני העררה.

חג אדם נברא בערב שבת, ולמה נברא באחרונה? שאם תזוה דעתו עליו, אומר לו: "יתוש קדמך במעשה בראשית!" דבר אחר: כדי שיקנס למצוה מיד. דבר אחר: כדי שיקנס לסעודה מיד. משלו משל, למה הדבר דומה? למלך בשור ודם שבנה פלטרין, וחצבה, והתקין סעודה, ואחר כך זמן האורחים. וכן הוא אומר (משלי ט): "חכמת נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה". "חכמת נשים בנתה ביתה" - זהו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שבנה כל העולם כלו בחכמה. "חצבה

ומצאם כשהם עוסקים בהלכה - לא יהא קופץ לתוך דבריהם, עד שיודע באיזה ענין הן עוסקים. ואם עשה כן, על זה נאמר: 'שבעה דברים בגלם'. שבע מדות דרש הלל לפני זקני בתרה: קל וחמר, וגזרה שוה, ובגין אב, וכתוב אחד, ובגין אב ושני כתובים, וכלל ופרט וכלל, וכיוצא בו במקום אחר - דבר הלמד מענינו; אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתרה.

מסכת סנהדרין פרק שמיני

חא כל סנהדרין שיש בה שנים יודעים לדבר וכלם ראויין לשמוע - ראויים לעשות סנהדרין. שלשה - בינונית. ארבעה - חכמה. סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה, כדי שיהו ראויין זה את זה. הנשיא יושב באמצע וזקנים יושבים מימיו ושמאלו. אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: כשהיה רבן גמליאל יושב בבית דין ביבנה, אבא יושב בימיו וזקנים משמאלו, מפני מה אחד יושב מימיו של זקן? מפני כבודו של זקן! שלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם, גדולים בראשונה ושניים בשניה, ושלישים בשלישית, מפאן ואילך לא היה שם סדר אלא כל הקדם את חברו לתוך ארבע אמות - זכה. שוטרי הדינים והנדון, והעדים, וזממיהם וזוממי זוממיהם - עומדין משורה החיצונה ולעם, ולא היו צריכים לידע איזהו נדון, מפני שמעמידים אותו שני לעד הראשון.

חב כיצד אומר? שמא תאמר 'ראינוהו שרץ אחר חברו וסיף בידו, נכנס מפניו לחנות, נכנס אחריו לחנות, ונכנסו אחריו ומצאנהו הרוג וסיף ביד הרוצח, ומטנף דם! שמא תאמרו: אם לאו? מי הרגו? אמר שמעון בן שטח: אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חברו וסיף בידו, נכנס מפניו לחרבה, ונכנס אחריו, ונכנסתי אחריו ומצאתיהו הרוג והסיף ביד הרוצח, והסיף דם. נמתי לו: רשע! מי הרגו לזה? אראה בנחמה אם לא או אני או אתה

עמודיה שבעה" - אלו שבעת ימי בראשית.
 "טבתה טבתה מסכה יינה" - אלו ימים
 ונהרות ומדברות ושאר כל צרכי עולם,
 ואחר כך "שלחה נצרותיה תקרא" - זה
 אדם וחוה.

מסכת סנהדרין פרק תשיעי

ט, א רבי שמעון בן אלעזר אומר: מסייעין
 את העד ממקומו בשביל שתטרוף דעתו
 עליו. רבי יוסי אומר: לא היו צריכין לומר
 באיזה שבוע? באיזה שנה? באיזה חדש?
 בכמה בחדש? אלא באיזה יום? באיזה
 חדש? באיזה שעה? באיזה מקום? מכירין
 אתם אותו? התרתם בו? במה הרגו? בסוף
 הרגו? במקל הרגו? על שוקיו הכהו? או
 על צפור נפשו הכהו? להיכן היו פניו
 הפוכות בשעה שהרגו? אחד אומר 'בשנים
 בחדש', ואחד אומר 'בשלושה בחדש' -
 עדותן קימת, שאין הכל בקיאים בעבור.
 אחד אומר 'בשתי שעות', ואחד אומר
 'בשלוש שעות' - עדותן קימת, שאין הכל
 בקיאים בשעות, אחד אומר 'בשלוש שעות',
 ואחד אומר 'בחמש' - עדותן בטלה. ורבי
 יהודה אומר - קימת. אחד אומר 'בחמש',
 ואחד אומר 'בשבע' - עדותן בטלה, שהכל
 יודעין שבחמש חמה במזרח, ובשבע חמה
 במערב.

ט, ב נמצא עדותן של עדים מכוונת, הגדול
 שבדינים פותח בזכות, וחברו מסייעו.
 מצאו לו זכות - פטרוהו. אם לאו -
 מעבירין אותו, ולמחר מוודגין וזוגת,
 וממעטים במאכל, ולא היו שותין יין,
 ונושאים ונותנים בפרשת הענין כל הלילה.
 ואם היה רוצח, נושאים ונותנים בפרשת
 רוצח, ואם היה מגלה עריות, ולמחר
 ונותנים בפרשת מגלה עריות, ולמחר
 משפמיין ובאין לבית דין, החזנין קורין כל
 אחד ואחד בשמו - פלוני ופלוני. מזכה
 הייתי ועכשו מזכה אני - מקבלין אותו.
 מחייב הייתי ועכשו מחייב אני אותו -

אין מקבלין אותו. מחייב הייתי ועכשו
 מחייב אני - אומרים לו: 'למד דבריך
 כבתחלה'. טעה אחד בדבריו מן המזכין -
 סופרי הדינין מזכירין אותו. מן המחייבין -
 אין סופרי הדינין מזכירין אותו, אלא
 אומרים לו: 'למד דבריך כבתחלה. אם
 מצאו לו זכות - פטרוהו. אם לאו - עומדין
 למנין, שלשים ושלשה מזכים ושלשים
 וחמשה מחייבין - זכאי. שלשים ושלשה
 מחייבין ושלשים וחמשה מזכים - דינין אלו
 כנגד אלו, עד שיאמר אחד מן המחייבין -
 רואה אני את דברי המזכין. אמר אחד מן
 התלמידים: יש לי ללמד עליו זכות -
 מקבלין אותו בסבר פנים יפות, ומעלין
 ומושיבין אותו עמהן, אם יש ממש בדבריו
 - פטרוהו, ולא היה יורד משם עולמית,
 ואם לאו - לא ירד משם כל היום, שלא
 תהא עלייתו וירידה. הוא שאמר יש לי ללמד
 על עצמי זכות - שומעין לו. חובה -
 משתקין אותו בניזיפה. העד, אין מלמד
 עליו לא זכות ולא חובה. רבי יוסי ברבי
 יהודה אומר: מלמד זכות ואין מלמד
 חובה. שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין
 - זכאי. שנים עשר מחייבין ואחד עשר
 מזכין - יוסיפו הדינים, עד שיכריע אחד
 לזכות ושנים לחובה. ורבי יוסי אומר:
 יחזרו וימנו בתחלה, פעם ראשונה שניה
 ושלישית, בין שיש ממש בדבריו בין שאין
 ממש בדבריו, מכאן ואילך, אם יש ממש
 בדבריו - שומעין לו, ואם לאו - אין
 שומעין לו.

ט, ג הרוגי בית דין יש להם חלק לעולם
 הבא, מפני שמתודין על עונותיהן, רחוק
 מבית הסקילה עשר אמות, ואומרים לו:
 התודה! ומעשה באחד שיצא לסקל, אמרו
 לו: התודה! אמר: תהא מיתתי כפרה על
 כל עונותי, ואם עשיתי כך - אל ימחל לי
 ויהיה בית דין של ישראל נקי, וכשבא דבר
 אצל חכמים - זלגו דמעות. אמרו להם:
 להחזירו אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה,
 אלא הרי דמיו תלוין בעדיו, וכן הוא אומר

עדות לתינוק. רבי יהודה אומר: הרי אומר (ויקרא יט, יח): "ואהבת לרעך כמוך" - ברר לו מיתה יפה שבמיתות! כיצד עושין לו? מניח ראשו על הסדן וקוצץ בקופיץ. אמרו לו: אין מיתה מנוגלת מזו. אמר להם: ודאי אין מיתה מנוגלת מזו, אלא משום שנאמר (ויקרא יח, ג): "ובחקותיהם לא תלכו".

מסכת סנהדרין פרק עשירי

י, א רבי יהודה אומר: הבא על האם - אינו חיב אלא משום האם בלבד. וכן היה רבי יהודה אומר: הבא על אשת אב - אינו חיב אלא משום אשת אב בלבד. הבא על האם, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, או שהיתה אנוסתו ומפותתו של אביו, או שהיתה אחת מכל העריות של אביו - חיב. הבא על אשת אב, אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - חיב. אנוסתו ומפותתו של אביו - פטור. או שהיתה אחת מכל עריות של אביו - פטור. הבא על אחותו - חיב עליה משום אחותו, ומשום בת אשת אב. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אינו חיב אלא משום אחותו בלבד. וכן הבא על כלתו, הבא על הזכור, בן תשע שנים ויום אחד, והבא על הבתמה, כדרכה ושלא כדרכה. האשה המביאה את הבתמה כדרכה ושלא כדרכה.

יב, והעובד עבודה זרה, אחד העובד ואחד המזבח, ואחד המקטיר ואחד המנסף, ואחד המשתחוה, והמקבלו עליו לאלוה, ואומר לו: 'אלי אתה! הצילני!' כלן בסקילה. העושה עבודה זרה, המחתך והמעמיד, הסף, המקנח, המגרד - עובר בלא תעשה. אבל אינן חיבים קרבן, אלא על דבר שיש בו מעשה, כגון המזבח והמקטיר והמנסף, והמשתחוה. אבל המגפף, והמנשק, המכבד, המרביץ, המלביש והמנעיל, והמעטיף - הרי אלו באזהרה. רבי יהודה אומר: הרי הוא אומר (מלכים א יט, יח): "והשארתי בישראל

(דברי הימים א ב, ו): "ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כלם חמשה"; וכי אין יודעים שכלם חמשה? אלא מלמד שאף עכן הוא עמהם לעולם הבא. רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין את בגדיו, האיש מכסים אותו פרק מלפניו, והאשה פרק מלפניה ופרק מאחריה, מפני שהאשה כלה ערוה; דברי רבי יהודה שאמר משם רבי אליעזר. וחכמים אומרים: האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה. בית הסקילה היה גבוה שתי קומות, והוא קומה אחת - הרי שלש קומות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אכן היתה שם, ויש בה משאוי שנים, נוטל ונותנה על לבו, כדי לקים בו מצות סקילה. וכשתולין - אחד קושר ואחד מתיר, כדי לקים בו מצות תליה. היה רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר (דברים כא, כג): "כי קללת אלהים תלוי", משלו משל, למה הזכיר דומה? לשני אחים דומים זה לזה, אחד שר על כל העולם, ואחד יצא לסטים. לאחר זמן, נתפס זה שיצא לסטים, היו צולבין אותו על הצלוב, והיה כל עובר ושב אומר: דומה שהשר צלוב, לכך נאמר: "כי קללת אלהים תלוי", סיף שנהרג בו, סודר שנהנק בו, אכן שנסקל בה, ועץ שנתלה עליו - כלן טעונין קבורה, ולא היו קוברין אותו עמו. נתאכל הבשר, שלוחי בית דין מלקטין את העצמות, וקוברים אותן בארזין, אפלו מלך שבמלכים לא היו קוברין אותו בקברי אבותיו, אלא בקברי בית דין, שני קברות היו מתקנין לבית דין, אחד לנסקלין ולנשרפין, ואחד לנחנקים ולנהרגים. וכן דוד אומר (תהלים כו, ט): "אל תאסף עם חטאים נפשי" וגו', ארבע מיתות נמסרו לבית דין - סקילה, שרפה, הרג וחנק. הרשות - לא נתן לה אלא סיף בלבד. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: תינוק הייתי, והייתי רוכב על כתפו של אבא, וראיתי בת כהן שזנתה בירושלים, והקיפוה חבילי זמורות ושרפוה. אמרו לו: תינוק היה, ואין

ואם היתה עיר של נכרים - סוקלין אותו על פתח בית דין.

י,ה כל חזבי מיתות שבתורה אין מכמיני עליהם חוץ מן המסית כיצד עושין לו? כונסין לו שני תלמידי חכמים לבית הפנימי, והוא יושב בבית החיצון, ומדליקין לו את הנר, כדי שיהיו רואין אותו ושומעים את קולו, וכן עשו לאיש אחד בלוד, נמנו עליו שני תלמידי חכמים, והביאוהו לבית דין, וסקלוהו, פותחין את דינו ביום וגומרין אף בלילה. פותחין וגומרין בו ביום, בין לזכות בין לחובה, מטין על פי עד אחד, בין לזכות בין לחובה, הכל מלמדי זכות וחובה. המלמד זכות - יכול לחזור וללמד חובה. הסרים ומי שלא ראה לו בנים - יושבין בדינו. ורבי יהודה מוסיף את האכזרי.

מסכת סנהדרין פרק אחד עשר

יא,א ושאר חזבי מיתות בית דין, אין ממיתין אותם אלא על פי עדים והתראה, עד שיודיעוהו שחזב מיתה בבית דין. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא מת, בין שהתרו בו כל עדיו, ובין שהתרו בו מקצת עדיו - חזב. ורבי יוסי פוטר, עד שהתרו בו כל עדיו, שנאמר (דברים יט, טו): "על פי שני עדים או שלשה עדים" - עד שיהיו פי שני עדים מתרין בו כאחד. מודים חכמים לרבי יוסי שאם התרה בו הראשון והלך לו, השני והלך לו - שהוא פטור. מתרין בו ושותקים, מתרין בו ומרכין בראשו, אף על פי שאמר "יודע אני" - פטור, עד שיאמר: "יודע אני ועל מנת כך אני עושה". כיצד? ראוהו שמחלל את השבת, ואומרים לו: הוי יודע שהשבת מחללה מות יומת", אף על פי שאמר "יודע אני" - פטור, עד שיאמר "יודע אני ועל מנת כך אני עושה". כיצד? שהורג את הנפש, ואומר: 'הוי יודע שהוא בן ברית', ונאמר (בראשית ט, ו): "שפך דם האדם באדם דמו ישפך" וגו',

שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו" - מקיש נשיקה לכריעה, מה כריעה - חזבין עליה, אף נשיקה חזבין עליה. ובמה היא מיתתו? בידי שמים.

יג,ה הנותן מזרעו למלך - אינו חזב עד שימסר למלך, ויעביר באש. מסר למלך ולא העביר באש, העביר באש ולא מסר - אינו חזב עד שימסר למלך ויעביר באש, ואינו חזב עד שיעביר כדרכו, העביר ברגליו - פטור. ואינו חזב אלא על יוצאי ירכו, המעביר את אביו ואת אמו, ואת אחיו ואת אחותו - פטור. המעביר עצמו - פטור. ורבי אלעזר ברבי שמעון מחזב. אחד מולך ואחד שאר עבודה זרה - חזב, ורבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אינו חזב אלא משם מולך בלבד. בעל אוב - זה פיתוס, המדבר מבין פרקיו, ומבין אצילי ידיו. ידעוני - זה השם עצם של ידעוני בפיו - הרי אלו בסקילה, והנשאל בהן באזהרה. "דורש אל המתים" - זה המעלה בזכורו. אחד המעלה בזכורו, והנשאל בגלגלת, מה בין מעלה בזכורו לנשאל בגלגלת? שהמעלה בזכורו אינו עולה כדרכו, ואינו עולה בשבת, והנשאל בגלגלת - עולה כדרכו ועולה בשבת.

יד,הא על נערה מאורסה - אינו חזב עד שתהא נערה בתולה מאורסה, והיא בבית אביה. נערה ארוסה בבית בעלה, בוגרת ארוסה בבית אביה, נשואה בין בבית אביה בין בבית בעלה. הבא עליה - הרי זה בחנק. באו עליה עשרה, ועדין היא בתולה - כלם בסקילה. ואם אינה בתולה, הראשון בסקילה וכלם בחנק. המקבלת את בעלה בבית אביה, ואף על פי בתולה, הבא עליה - הרי זה בחנק. נערה ארוסה שזנתה - סוקלין אותה על פתח בית אביה. אין לה פתח בית אביה - סוקלין אותה במקום שזנתה, ואם היתה עיר של נכרים - סוקלין אותה על פתח בית דין. כיוצא בו, העובד עבודה זרה - סוקלין אותו במקום שעבד,

איש פלוני בן פלוני, נגמר דינו בבית דינו של פלוני, ופלוני ופלוני עדי, וכך וכך עשה, וכך וכך עשו לו.

יא,ד רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי שמעון: הנוי, והפח, והעשר והחכמה, והשיבה, והתפארת, ובנים לצדיקים - נאים להם ונאה לעולם, שנאמר (משלי טז, לא): "עטרת תפארת שיבה" וגו'. ואומר (שם יז, ו): "עטרת זקנים בני בנים" וגו'. ואומר (משלי כ, כט): "תפארת בחורים כחם והדר זקנים שיבה". ואומר (ישעיהו כד, כג): "ונגד זקניו כבוד". רבי שמעון בן מנסיא אומר: אלו שבע מדות שמנו חכמים בצדיקים - כלן נתקיימו ברבי ובבניו.

יא,ה הבא במחתרת, אם בא להרוג - מצילין אותו בנפשו. לטול ממון - אין מצילין אותו בנפשו. ספק בא להרוג וספק בא לטול ממון - אין מצילין, שנאמר (שמות כב, ב): "אם זרחה השמש עליו דמים לו". וכי עליו בלבד חמה זורחת? והלא על כל העולם כלו היא זורחת? אלא מה זריחת השמש שהוא שלום לעולם, אף זה, כל זמן שאתה יודע שיש שלום הימנו, בין ביום בין בלילה - אין מצילין אותו בנפשו, וכל זמן שאין אתה יודע שאין שלום הימנו, בין ביום ובין בלילה - מצילין אותו בנפשו. יותר על כן אמר רבי אליעזר בן יעקב: הוי שם כדי יין וכדי שמן, ושכרן בשעה שהוא חתר - חייב. הורדף אחר חברו - מצילין אותו בנפשו. כיצד מצילין אותו בנפשו? קוטע אחד מאבריו, אם אין יכול לעמד בו - מקדים והורגו. הורדף אחר הזכור, בין בבית ובין בשדה - מצילין אותו בנפשו. אחר נערה המאורסה, בין בבית ובין בשדה - מצילין אותה בנפשו. אחד נערה מאורסה, ואחד כל עריות שבתורה - מצילין אותן בנפשו. אבל אם היתה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - אין מצילין אותה בנפשו, ושנעבד בה עברה - אין מצילין

אף על פי שאמר: 'יודע אני' - פטור, עד שיאמר: 'יודע אני ועל מנת כן אני עושה'. רבי יוסי אומר: הוא שיתודה בעצמו - פטור, שנאמר (דברים יט, טז): "לענות בו סרה" - שיתזרו בו אחרים ולא שיתודה הוא בעצמו.

יא,ב רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי שמעון: המדיח - הרי זה בחנק. אמר רבי עקיבה: שלש מאות הלכות היה רבי אליעזר שונה במכשפה, ולא למדתי ממנו אלא שני דברים. שנים מלקטין קשואין, אחד לוקט - פטור. ואחד לוקט - חייב. העושה מעשה - חייב. האוחז את העינים - פטור. בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות. למה נכתב? אלא לומר דרש וקבל שכן. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בדין הוא, הבת ולא הבן, אלא גזרת המלך היה. בן סורר ומורה, אפלו העלה על שלחנו כשלמה בשעתו - אין נעשה בן סורר ומורה, עד שיתן לתוך פיו כשעור, או עד שיאכל בחברה, שהוא פיוצא בו.

יא,ג בן סורר ומורה, מתרין בו בפני שלשה, שנאמר (דברים כא): "ותפש בו" וגו' ואמרו אל זקני עירו" - מצוה בזקני עירו. "בנינו זה" - זה האיש לקה בפניכם. דבר אחר: "בנינו זה" - פרט לשפרח ובא משהגדיל. "בנינו זה" - פרט לשמת אחד מן הדיינים. דבר אחר: "בנינו זה" - מלמד שאחד מן הראשונים מצטרף עם האחרונים, לחיבו מיתה. בן סורר ומורה וזקן ממרא על פי בית דין, והמסית והמדיח, ונביא השקר, ועדים זוממין - אין ממיתין אותן מיד, אלא מעלין אותן לבית דין הגדול שבירושלים, ומשמרין אותן עד הרגל, וממיתים אותן ברגל, שנאמר (דברים יז, יג): "וכל העם ישמעו ויראו" וגו'; דברי רבי עקיבה. אמר לו רבי יהודה: וכי נאמר: "וכל העם יראו ויראו", והלא לא נאמר אלא "וכל העם ישמעו ויראו", למה מענין דינו של זה? אלא ממיתין אותו מיד, וכותבין ושלחין לכל המקומות:

הַשָּׁלָם

תּוֹסֶפֶת א

אוֹתָהּ בְּנֶפֶשׁוֹ, וְאִם יֵשׁ לָהּ מוֹשִׁיעִין - אֵין
מַצִּילִין אוֹתָהּ בְּנֶפֶשׁוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם
אָמְרָה: 'הִנִּיחוּ לוֹ' - מַצִּילִין אוֹתָהּ בְּנֶפֶשׁוֹ.
וּמִפְּנֵי מָה מַצִּילִין אוֹתָהּ בְּנֶפֶשׁוֹ? שְׂאֵם הָיָה
מוֹחִין בְּיָדָם - בָּאִים עַל עֶסְקֵי נִפְשׁוֹתָם. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּר צְדוֹק אוֹמֵר: הָעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה
- מַצִּילִין אוֹתוֹ בְּנֶפֶשׁוֹ.

30 AUG	ראשון Sunday	יז 17	בבלי: חולין קכב ירושלמי: שבועות ד תוספתא: סנהדרין ה נ"ך: שמואל א כח רמב"ם: אישות ג	נץ החמה 5:09 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:02 סו"ז תפלה - גר"א 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת 7:31	עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
31 AUG	שני Monday	יח 18	בבלי: חולין קכג ירושלמי: שבועות ה תוספתא: סנהדרין ו נ"ך: שמואל א כט רמב"ם: אישות ד	נץ החמה 5:10 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:02 סו"ז תפלה - גר"א 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת 7:29	עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
1 SEP	שלישי Tuesday	יט 19	בבלי: חולין קכד ירושלמי: שבועות ו תוספתא: סנהדרין ז נ"ך: שמואל א ל רמב"ם: אישות ה	נץ החמה 5:10 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:03 סו"ז תפלה - גר"א 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת 7:27	עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
2 SEP	רביעי Wednesday	כ 20	בבלי: חולין קכה ירושלמי: שבועות ז תוספתא: סנהדרין ח נ"ך: שמואל א לא רמב"ם: אישות ו	נץ החמה 5:11 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:03 סו"ז תפלה - גר"א 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת 7:26	עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
3 SEP	המישי Thursday	כא 21	בבלי: חולין קכו ירושלמי: שבועות ח תוספתא: סנהדרין ט נ"ך: שמואל ב א רמב"ם: אישות ז	נץ החמה 5:12 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:03 סו"ז תפלה - גר"א 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת 7:24	עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
4 SEP	ששי Friday	כב 22	בבלי: חולין קכז ירושלמי: שבועות ט תוספתא: סנהדרין י נ"ך: שמואל ב ב רמב"ם: אישות ח	נץ החמה 5:13 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:04 סו"ז תפלה - גר"א 10:20 צה"כ לשיטת ר"ת 7:23	עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
Candle Lighting 7:05 הדלקת הנרות					
5 SEP	המסירה: שוש איש שב"ק Shabbos	כג 23	בבלי: חולין קכח ירושלמי: שבועות י תוספתא: סנהדרין יא נ"ך: שמואל ב ג רמב"ם: אישות ט	Selichos Shabbos Night נץ החמה 5:14 סו"ז קרי"ש - גר"א 9:04 סו"ז תפלה - גר"א 10:21 צה"כ לשיטת ר"ת 7:21	נצבים-וילך, פרק ה-ו עלות השחר סו"ז קרי"ש - פג"א סו"ז תפלה - פג"א שקיעה
Shabbos Ends 8:34 זמן מוצש"ק					

אלעס וואס א צדיק הייסט דארף מען פאלגן, אויסער אויב ער זאגט אז מען זאל נישט קומען
צו אים אויף ראש השנה, דאס דארף מען אים נישט פאלגן.
(שיחות הר"ן סימן ר"ד)